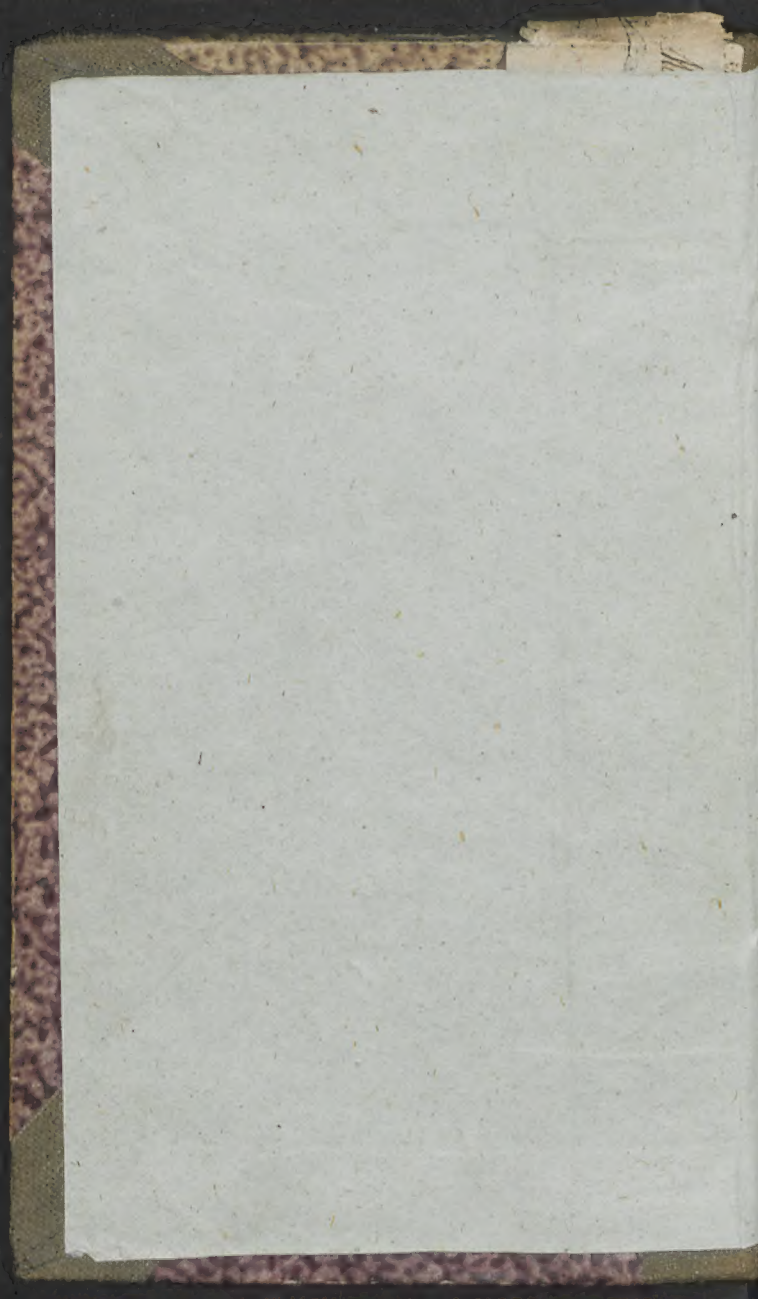

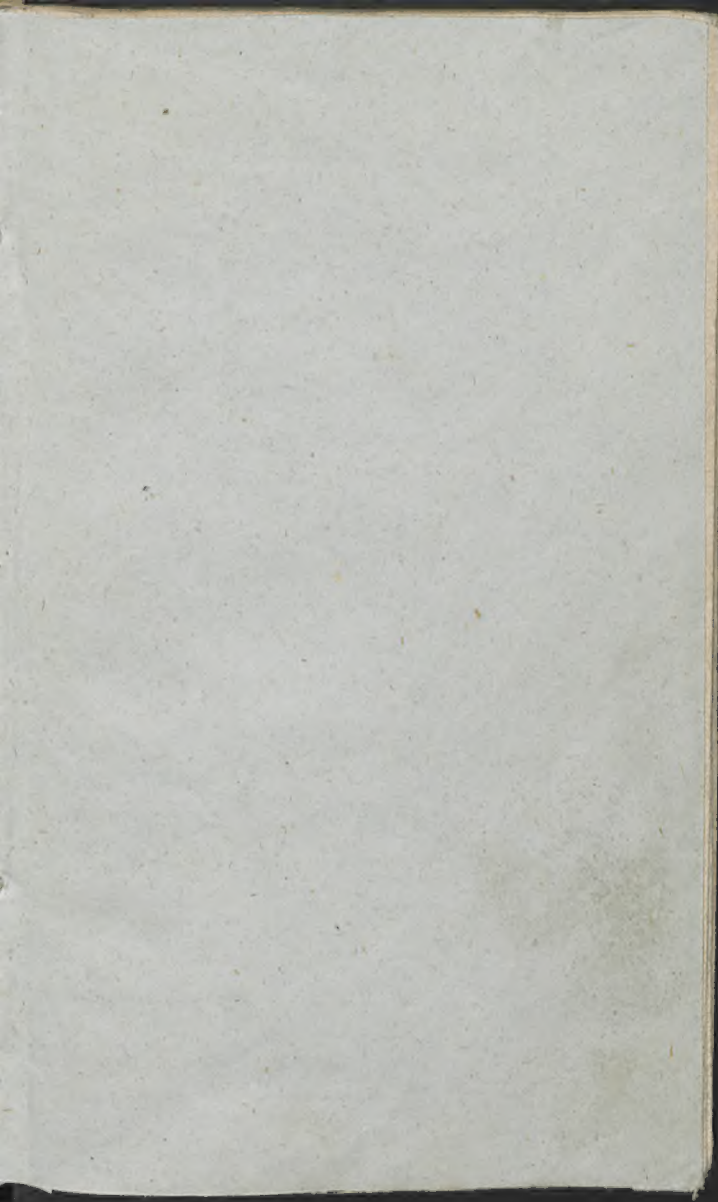
BIBLIOTEKA

Zakł. Nar. im. Ossolińskich

XVII

172

pro 1662 printed 16" IX 160

ARITHMETYKA

To iest:

N A V K A

RACHUNKV

Ná Trzy Podzielona XIĘGI.

W PIERWSZEY,

Doskonale y skuteczne, á do zrozumienia
łatwe, iednemu Principiántowi, maß opi-
sáne Arithmetyki Species.

W DRVGIEY,

Regulam DETRI, według Práktyki Wło-
skiey, krotko, przy pokazánym sposobie,
do poiecia predkiego, okryślona.

W TRZECIEY,

Wszystkie Reguły Arithmetyki, ták Kupcowi,
záko y kázdey Condiciey ludzóm pożyteczne y
potrzebne, Przykłády wybornemi, przez re-
solwowanie pilnie, illustrowáne znaydziesz.

Przytym Indicem Xiąg/ Rozdziałow/ y Arty-
kulow/ oraz y Podzielenie Wagi/ Monety/
Miały/ zc. zc. iednego całego ná części.

Przez K. S. pilnie nápisána y wydána.

W KRAKOWIE, V Schedlow/ I. K. M. Typogr.

Ná HERB Oyczyſty, Ich Mćiow PP. R E Y O W.

OKSZA Kleynot Przeznaczony Polsce dawno słynie,
Iego śliczna Ozdoba nigdy nie zaginie.

Ma Meżow, których, w krwawych Mars doznał trudnościach,
T KROLESTWO widziato w obronie swych włościach.
Ich Moćciow Panow R E Y O W, ten jest znak Zaczności,
Dla swey Sławy, w kmiertelne nie wpadnie ciemności.
Cnota, Mądrość, y Męstwo, w tym Domu pánuje,
Do wysokich Honorow, drogę im toruje.

Jásnie Wielmożnemu, á mnie Wielce Mćiw: Pánu,
I E G O M O S C I P A N U,
W Ł A D Y S Ł A W O W I
Z N A G Ł O W I C,
R E Y O W I.

PODSKARBIEMV Nadwor: KORONNEMV,
KANCLERZOWI KROLOWEY IEY Mći.
Nowomieyskiemu, Libuskiemu, Kámio-
neckiemu, &c. &c.

STAROSCIE.

Pánu/ y Dobrodźcieiowi Miłościwemu.

Est ten tryb wssytkich Pánegyriów,
*Jásnie Wielmożny Mći P. PODSKARBI
NADWORNY KORONNT, że wsspániáte
dźi tá, y wysokie Cnoty zacnych Ká-
wálerow, názbyt wyborna znykli zdobić Eloquen-
tia. Tnie odrzeczy, ponieważ tákowne ELOGIA
przy zgromádzieniu rozmaitych osob, są bárzo pie-
kne, gdy wymowne wstá przynoszą virtuti publi-
cum testimonium. Lecz dáleko ieszcze zacniey-
sze są, niżeli przepysne struktury, y marmury, kiedy
życzliwe pióro, potomnym ie zaleci czasom. Dla-
tegoż mądry Author Horologij Principum,
mądrze nápisat, lib: 2. cap. 18. Parum siquidem
prodest, res maximas gerere, si scriptore, cu-
ius illæ calamo, (etiam postquam ore cele-*

bratae sunt,) illustrentur, careant
náś Heratius Polski, SEBASTIAN Pat
dicinae Doctor, to zeznať, gdy nápisat w Aie
dze 4. Trudu Moskiewskiego, o Cnocie po śmierci
żywey.

Wiele zacnych nád Agámemnoná

Byťo, ále wśytkich ponurzona

Zacność w ćieniu: śwánk wźieli,

Jż Poëty nie mieli.

Gdy ia ćiekáwie przy pátruie sie wysokim spráwom
Wm. M. M. Pána, przyznáć to musze, że áni piorem
okryślic, áni iezykiem Oratorskim nie moge zále-
ćić. Powáżyłem sie iednák, wedle moiey nie uolno-
ści, to wyrażić simplici stylo, do czego mie istotna
prawdá, y wysokie zasługi Wm. M. M. P. Rzeczy-
posp: oswiádczone pobudźity. Ktokolwiek ná sli-
czne ozdoby Kł. ynotu Herbownego Wm. M. M. P.
okiem rzućić, łatwo dorozumie sie, że Przezacna FA-
MILIA Wm. M. M. P. w Koronie Polskiey, wielkich
záwśse miatá Bohát yron: Iedni w boiu Marsonym
znáczne odwagi odpráwówáli, y Tátárskim zago-
nom, záwczásu, żeby latifundia Podolskie, ogniem
nie plondrowáli, meźnie zábiegáli z utrátą z dro-
wia swego, iáko to był IOANNES REY, strenuus
Bellator ad Coronouiam, wedle świádectwá
Historykow, Długoszá, y Bielskiego, de Nagtownice
OXICIVS, tákże y STOGNIEVVS REY, Capitaneus
Rouensis, Drudzy w wálnych, y powáżnych sprá-
wách, spráwiedliwemi Sedźiámi, y Arbitrami,
iáki był IOANNES REY, de SCHVMSKO, Iedni w ná-
ukách

ukách wyzwolonych przystoynie wycwiczeni, ma-
drością, y radami zdrowemi Rzeczyposp: w cięż-
kich rázách uługowali. Jáko to NICOLAVS
REY, y ANDREAS Syn iego ingenij excel-
lentissimi, & doctrinae omnigenae Heros.
Drudzy wysokie piastując Officia, & Dignita-
tes, ná Elekcyę Naiásnieyszego WŁADYSŁA-
WA IV. KRÓLA Polskiego, zgodnie podpisáli sie,
iáko świadczą Monumenta Sarmatiae. Wm.
moy Wielce Mći PAN, bynamniey nieuślapiteś z
drogi Przodków Twoich, y onśsem różliczne wzię-
niś przykład, szczęśliwe odprawowates progressy,
ná ułudze Rzeczypospolitey. Władziat Naiásniey-
szy IAN KAZIMIERZ, KRÓL POLSKI,
Pan Náś Mitosćinyy, wysokie qualitates, Wm.
M. M. Páná, iáko to, insignem in agendo dex-
teritatem, biegtóść in rebus Politicis, iudici-
um maturum, w różnych konsultách, znaczną
rośtropność in negotijs dubijs, flexanimam,
facundiam, sátygi rozmaíte, y koszty dla cátości
Rzeczypospolitey podiete, zaráz Wm. M. Mćiego
Páná, do wysokiey inuitowat funtíey, gdy iáko
Legatum, & Oratorem, do Fránkofortu wyprá-
wił ná Electiá Naiásnieyszego LEOPOLDA,
teráznieyszego CESARZA. Tám przystoynie Wm.
Mći PAN, piastowates honor Regiae Maiesta-
tis, & Reipublicae, y swoiá łagodná diceriá Se-
renissimos, & Illustrissimos S. R. I. Electo-
res, z podziwieniem deuincowates. Káždy w ten-
czas uznał wysoki geniusz, y wyborná Wm. Mćiego
Páná

Páná Eloquentiá, á przezac Collegium Iáśnie
Oświeconych Xiążąt, mon nta rationum,
honorificentissimè approbowáło. Y tu pokazátá
sie známienita dexteritas Wm. Mćj. Páná, gdy
Koronne Miásto KRAKOW, od Infateriey, y Káwale-
ryey Szwedzkiey uwolnione, præsidium potym
Austriacorum náslapito, tuo ductu, consilio,
& autoritate wyprowadziles. Doznáto y Miá-
sto ELBLÁG, táski, y grzeczności Twoiey, kiedy
Xiążećią Pruskiego Militiam wyprowadzinyssy,
támecznych Obywatelów, uwolniles. Beda w
świeżey chować pámieći Wm. Mćiego Páná, wy-
sokie indicia beneficentiæ, te Przezacne Kro-
lewskie Miásta dotąd, poki Biały Orzeł, skrzydłá
swoie nád nimi będzie rozstacát. Jáwna ieść, y w
tym rázie wssytkim Koronnym Synom wstugá Wm.
M M. Páná, gdy wielkie záchodzity motus, mie-
dzy Rzeczpospolitá, y Zolnierstwem Koronnym,
ná wsspokoienie ich, z inssymi Ich Mościámi ieśles
ássygnowány, ex Constitutione Reipublicæ do
Lwoná, kedy pokazates sie bydz y mądrym Sena-
torem, y Commissarzem wysokiego rozsádku, y
wolności Szláchecckiey, prawdzinym Conserua-
torem. Naiásnieyssy Máiestat, widzianyssy tak
wielkie zasługi Wm. Mćj. Páná, pochwalit prom-
ptitudinem in obsequijs, & Illustrissimi Re-
gni Ordines, zá prace, y fátýgi, publicè dzie-
kowáły. Nie wsspominał inssze praeclarè gesta,
Wm. M M. Páná, prolixiorem laudandi, &
scribendi campum wssokim Krasomowcom,
mądrym,

małym, y biegłym Historjkom zoślawnię. Do-
syć mi będzie na tym, że iako Wm Moy Mści.
Pan, auitas virtutes, iure hereditario od Za-
cnych Przodków odebrałeś, tak ie teraz z wielką
pochwałą nie tylko zachowujesz, ale też znamię-
nit, mi zdobiesz dziełami. Widziałemśy ia tak wy-
borne Cnot różnych ozdoby, żebym powinny
moy trybut obserwancyey oddać, ofiaruję Wm.
Memu Mściwemu PANU, literarium mu-
nusculem ARITHMETYKĘ, która iako
pierwszę otrzymała miejsce między Mathema-
tycznymi naukami, tak y Wm. Memu Mści-
wemu PANU natiuum AGNOMEN progno-
stykuie primatum między Koronnemi Synami.
Nobez przyczyny odłącie ARITHMETYKĘ,
która (wedle zdania FRANCISCI PATRITII
SENFENSIS,) etiam REGI necessaria, a że
Wm. Moy Mści PAN, piastujesz Prząd POD-
SKARBSTWA NADWORNEGO KO-
RONNEGO, którego rozmaite sę Officia,
ieć w Staraniu Skarb I K.M y Krolestwa, to
ieść, KORONE, BERTO, LABRO y MIECZ, będz
rządca dochodów Krolewskich, Przywilejów Ko-
ronnych, y wszystkich Skarbów Conservatorem,
żołdów Żołnierskich y Dworskich dawca, między
innemi to, że ieść Rationum reddendarum
exactor, te zaś ratie, nie mogą sie odprawować,
sine numerorum discipliną, a ta nie inpa ieść,
tylo ARITHMETYKA, ktorej wiadomość nie
tylo ieść pożyteczna, ale też kazdey z osobną nauce,
ieść

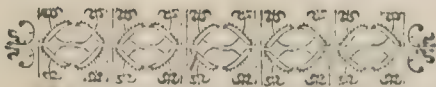
ieść potrzebna, albo potrzebą liczyć na palcach,
 albo pisać liczbe, albo supputować ratie, bez kto-
 rey ludzie zdadzą się być omnino rudes, &
 inurbani. Toć słusnie Wm. Memu wielce
 Mćiwemu Pánu, ta mała praca mała, ma być
 ofiarowana. Przyimi że Wm. M. Mći Pan, te
 Xiazeczke wesół m okiem, ktorego unizenie pro-
 sze, abyś mie pod protekcją swoje miłosćiną, przy-
 iawşy, za sługe swego unizonego, znać raczył.
 Ktory niski moy pokłon Wm. M. M. Pánu, y Do-
 brodzieionu oddając, szczesliwych in Repub: ży-
 cze progressow.

Jásnie Wielmożnego, M. Mćiwego Pána,
 uprzemy, y unizony Sługá,

KRZYSZTOF SCHEDEL.

Typograf I. K. M.

N A V K I ARITHMETYKI

KSIĘGA PIERWSZA.

O Liczbie Rozumney y Doskonáley.

Liczba rozumna y doskonała/ iest liczba
pospolita y zwyczajna/ żadnego niemá-
jąca nazwiska: Którę bawiac sie/
Naprzód opiszę Elementa, albo Początki Li-
czby całej.

R O Z D Z I A Ł I.

*O Calej Liczby Elementách, albo Pocz-
tkách.*

Początki Arithmetyki/ są Cztery zwy-
czajne Species, iako to Additio, albo
Przyczynienie: Subtractio, albo W-
mniejszenie: Multiplicatio, albo Rozmnoże-
nie: y Divisio, albo Podzielenie: Którym przy-
dają Numerationem, albo liczbę. Tak tedy
od Numeráciej zacząwszy/ Protko á rzetelnie/
y łatwo do zrozumienia y pojęcia Każdemu
Principiantowi/ opiszę wszystkie.

A

ARTY

ARTYKUŁ I.

O Numerácii, álbo Liczbie.

NVmeratio, iest iedno wymowienie y wyrażenie ceny/ Każdey liczby wystawiony. Mian za to/ że te Dzięście Charatterow 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. do tej Właści Arithmetyczney przynależytych/ y iakoby pierwszy wzrost czyniacych/ są/ y beda/ Każdemu wiadome. Zaczyn/ abyś Każde liczbe położona/ sposobnie wymowić y wyrazić/ to trzeba uważać.

Pierwsza. Że ta okregłość figury 0. Ktora Cyfra nazywamy/ przez się sama nic nie jest / y nic nie waży/ iednak przydana drugi/ Dzięściata mnoży/ y mianuje liczbę/ iako to 20. są Dwa Dzięścią/ lubo 2. bez cyfry/ tylko Dwie waży/ 200. są Dwieście/ 2000. są Dwa Tysiąca/ 20000. są Dwadzieścia Tysięcy/ ić. ić.

Druga. Ży Każdy Numerus tu prawey rzeczy/ naypierwey położony/ nie znaczy nic wieccy/ przez się/ tylko iedne/ drugi Dzięście/ trzeci Sto/ czwarty Tysiąc/ piaty Dzięście Tysięcy/ szesty Sto Tysięcy/ siódmy Tysiąc Tysięcy/ álbo Million/ osmy Dzięsiatek Tysięcow Tysięcy/ álbo Dzięście Millionow/ ić. ić.

Trzecia. Aby tym łatwiey liczbą położona/ wymowiona była: położ tu lewey rzeczy/ pod czwarta liczba/ álbo Numerum punktów/ álbo znać/ y znorow Dwa pominiawszy Numeri, pod siódmym

Siodnym/ y zaś dwa pominawşy pod dziesiętym/ y tak perconsequens.

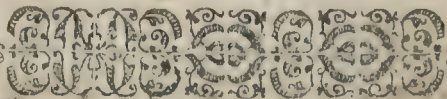
Czwarta. Jak wiele punktow/ tak wiele trzeba wymowić Tysiacow Tysiecy/ iednak przy punkcie wtorym od Pońca ku prawey resce/ miasto Tysiacow/ mowić Tysiecy.

Piąta y Oślätnia. Ze Cyfry/ całe nie przez sie same nie waży/ tylko co do przynnożenia liczby sa/ y bywaia żązywane.

Co zrozumianwşy te Exempla, tak wymowisz y wyrażisz.

4 6 3 4 2 7 6 5 9 8 5 4 2 7 5 4

Cztery Tysiące/ Tysiacow/ Tysiacow/ Tysiacow/ Tysiecy. Sześćkroć trzydziści y cztery Tysiące/ Tysiacow/ Tysiecow/ Tysiecy. Dwakroć Siedmdziesiąt y sześć Tysiące Tysiacow Tysiecy. Piećkroć dziesięćdziesiąt y osm Tysiacow Tysiecy. Piećkroć czterdziści y dwa Tysiecy. Siedmset pięćdziesiąt y cztery.

10000000. Dziećście Tysięcy Tysiącom.
 5000000. Pieć Millionow.
 1000000. Tysiąc Tysięcy/ albo Million.
 500000. Piećkroć sto Tysięcy.
 100000. Sto Tysięcy.
 50000. Piećdziesiąt Tysięcy.
 10000. Dziećście Tysięcy.
 5000. Pieć Tysięcy.
 1000. Tysiąc.
 500. Piećset.
 100. Sto.
 50. Piećdziesiąt.
 10. Dziećście.
 5. Pieć.
 1. Jedną.
 $\frac{1}{2}$ Pół.

A R T Y K U Ł II.

O Addicji, albo Przyczynieniu.

Addicja, iest dwoiakię/ albo wielorakię
 liczby/ do iedney skłupienie y zebranie sum-
 my: ktore zebranie/ aby tymi stwornieysze
 y doskonalsze było/ to obserwow/ y zachowuy.

Pierwsza. Aby Numeri albo liczba/ prosto
 iedną pod drugą wzaiem położona była/ to iest
 Wiersz pierwszy/ ku prawey rece pod pier-
 sym/ drugi pod drugim/ trzeci pod trze-
 cim/ ić. ić.

Druga.

O Addiciei.

5

Druga. W operácii z summowania/ iedney liczby do drugiey/ postepuy y zaczynay od prawey tu lewey/ zbieraiac w iedne summe liczbe/ od prawey tu lewey położona recc; reli-
duum pierwszego directè, pod pierwszym tias
dac Numerum, drugi pod drugim/ a gozieby
wieksza trafilá sie liczba/ wiekszy nad linia/
przewyszaiaca Numerum; tedy mnieyszy ma
być położony/ a wiekszy zachowany/ y przyda-
wany antecedenti numero.

Exemplum Pierwsze. Chćiey te dwie w
iedno zgromadzić Summy. 4253. y 3425.
według nauki wzwyż opisány/ położysz ie tak
podkreślwszy linie.

$$\begin{array}{r} 4\ 2\ 5\ 3. \\ 3\ 4\ 2\ 5. \\ \hline 7\ 6\ 7\ 8. \end{array}$$

Postepniac sobie tak/ y mowiac 5. á 3. sa 8.
a te polož pod linia directè sub Numero 5.
potym 2. á 5. czynia 7. ktore takze sub Nu-
mero 2. położywszy directè, postepuy daley
4. á 2. sa 6. nakoniec 3. á 4. sa 7. A tak
Summa tey dwoiakiey liczby w iedno zebrás-
ney/ uczyni tak wiele iako 7678.

Exemplum Drugie. Te trzy liczby/ chćiey
do iedney skupić summy: to iest 8765. 5794.
980. każda/ iedne pod druga/ rownie y prosto
położywszy. Mow y zaczynay.

23

8765.

O Addiciei.

$$\begin{array}{r} 5\ 7\ 6\ 5. \\ 5\ 7\ 9\ 4. \\ 9\ 8\ 0. \\ \hline 1\ 5\ 5\ 3\ 9. \end{array}$$

4. á 5. są 9. (albowiem cyfra nie nie waży)
y położ pod linia 9. po drugie 6. 9. y 8. są 23.
położ tedy liczbę unicyfą/ to iest posledniey są
3. á 2. zachoway. Potym mów 9. 7. y 7. á
dwa zachowane/ czynią 25. położ pod linia 5.
directè pod 9. á 2. pro antecedenti zachoway
Numero, náostaték 5. á 8. są 13. ze dwiez
má pozostatemi/ uczynia 15. á tak położ 5. pod
linia lub Numero, 5. á iedne oddal daley ku
lewey ręce/ uczynia tedy te trzy w kúpe zebrá
ne summy/ Summe 15539.

Exemplum Trzecie. Skup te liczby/ albo
te summy do kupy/ to iest 7500402. 980091.
75215. 5301. 900. te ustanowimy iáto pier
wsze/ Poczynay tak.

$$\begin{array}{r} 7\ 5\ 0\ 0\ 4\ 0\ 2. \\ 9\ 8\ 0\ 0\ 9\ 1. \\ 7\ 5\ 2\ 1\ 5. \\ 5\ 3\ 0\ 1. \\ 9\ 0\ 0. \\ \hline 8\ 5\ 6\ 1\ 9\ 0\ 9. \end{array}$$

1. 5. 1. 2. są 9. Które pod linia directè położ/ znówu
1. 9. są 10. położ 0. to iest cyfre á zachoway 1.
po trzecie 9. 3. 2. á 4. á iedną pozostatą/ czynia
19. położ tedy 9. pod linia á zachoway 1. po

czwarte

czwarte 5. a 5. z iedną pozostala / są ii. polož
iedne pod linie / a zachoway i. postępujac daley
mow 7. a 8. y z pozostalym i. czynia 16. polož
pod linie 6. a iedne zachoway / potym 9. a 5.
14. cum vnitate reseruata, czynia 15. polož
tedy 5. pod linie prosto / vnitatem reseruando.
Diatoniec 7. cum vnitate reseruata, są 8. A
tak cala wystawisz tych ssun / y liczby summe.
8561909.

Examen, albo Doświadczenie.

Chac sie doświadczyć / iezeliś dobrze
summował / y mieć probe tego / tedy iez
dne liczbe / to iest Numeri pod druga
podkładaiac / y odciągaiac per subtractionem,
gdzie wszytkā wynidzie summa / to twoia ope-
racya Addiciei iest dobra. Nāprzykład te
summy addendo w iedno / uczynia y wyniosā
te summe 3036. iako to.

Probā tego / polož wprzod 2345. pod
te Summe / te odciągnawszy albo sub-
trahendo, wynidzie nā 691. pod te
położ znou summe druga 385. y od-
ciągnij zostanie 206. pod te summe
znou polož trzecia 224. y odciągnij
przeydzie 82. pod te položywşy sum-
me ostatnia 82. zostanie 00. a tak

$$\begin{array}{r}
 2345. \\
 385. \\
 224. \\
 \hline
 82. \\
 \hline
 3036. \\
 2345. \\
 \hline
 691. \\
 385. \\
 \hline
 306. \\
 224. \\
 \hline
 \text{doskon}
 \end{array}$$

doskonała ná oczy widzié/ y maá opí-
sána Addiciey Probe.

$$\begin{array}{r} 8 \quad 2. \\ 8 \quad 2. \\ \hline 0 \quad 0. \end{array}$$

A R T Y K U Ł III.

O Subtrákciey, álbo Odciągnienu, y zmniejszeniu, iedney liczby od drugiey.

Subtractio, iest iedney liczby mnieyszey od wiekszey/ álbo téz rowny od rowney odciągnięcie/ y zmniejszenie. A żebyś tym lepiey poia/ iako iedną od drugiey odciąga y zmniejsza się liczba/ to zachoway.

Pierwsza. Liczba mnieysza/ to iest tá/ ktora od wiekszey odciąga się y subtrahitur., pod zwierzchnia to iest wieksza ma być położona.

Druga. Gdzieby Numerus nizszy pod wyzszyym położony/ wieksza przewyższa summe/ tedy pomniejszy do wyzszej przyłożyć to. co abyś znosiwu nágradzał/ przyłoż drugiey liczbie ná liniey pod pierwszy stojacy punkt/ ktory potym pásmietay w nástepniacym/ rachunku pro unitate liczyć.

Trzecia. A tu o. álbo Cyfry/ zá nic nie miey.

To opisałoszy/ przystepuie ad Exempla, álbo Przykładow. Chciey subtrahere, y odciągnąć 253. od 485. Położyłoszy Numeri ieden pod drugi/ mnieyszy pod wiekszy/ postepuy tak.

485.

$$\begin{array}{r} 485 \\ 253 \\ \hline 232 \end{array}$$

Naprzód 3. od 5. zostána 2. y polož pod linia
2. prosto lub numero 3. potym moro 5. od 8.
zostáia 3. Ktore takze rowno polož pod linia
lub numero 5. Naostatek 2. od 4. zostána
2. y te polož pod linia. Odciagnawszy tedy 253.
od 485. zostanie 232.

Exemplum Drugie/ są dwie summy do sub-
trahowania/ albo odciągania/ to jest summa
4297. a ta z tey summy ma być odciągniona
7345. ktore tak położysz/ postępuy sobie.

$$\begin{array}{r} 7345. \\ 4297. \\ \hline 3048. \end{array}$$

Zaczynając tak 7. od 5. niemogę / zacząć po-
 żyć wnitatem apud antecedentem Nu-
 merum, beda 15. y tak 7. od 15. odciągnie-
 rzy zostana s. które położyś pod linia / sub
 numero 7. potym 9. od 3. niemogę / gdyż 4-
 względem pożywanego numerum, już tylko
 jest 3. y rzeczeń 9. od 13. zostana 4. które pod
 numerum directè sub linea 9. położyś / po-
 trzećie rzeczeń 2. od 2. bo już względem poży-
 wanego / tylko jest 2. zostanie 0. y napisz pod
 linia 0. Naostatet 4. od 7. zostana 3. y tak

25

masz

maß Summa Reziduy / odciągnawşy 4297
od 7345. tak wiele iako 3048.

Exemplum Trzecie. Gdybys odciągnął
miał 70099. od 801200. Trzeci Summa
Polożysz wedlug Tłauki y przystrogi wyżey
opisaney / mnieysza pod wieksza. Postap sobie
tak / mowiac.

$$\begin{array}{r} 801200 \\ 70099 \\ \hline 731101 \end{array}$$

4. od 0. nie moze / polożze punkt przy drugie
liczbie wyższej / iakoby vnitatem pożyczac / c
sz będzie 10. mowiac / 9. od 10. zostanie 1. polo
pod linia 1. potym 9. od 0. albo cyfry / nie mog
tedy apud antecedentem numerum, iako ro 2
pożyc vnitatem, będzie tylko 9. a to względem
pierwszej cyfry / ktorey vnitatem pożyczyla /
rzeczysz 9. od 9. zostanie 0. y polożysz 0. pod li
nia / po trzecie 0. od 1. zostanie 1. item 0. od id
oney zostanie 1. item 7. od 0. nie moze / conch
do 1. v s. co będzie 10. mowiac 7. od 10. zost
fa 3. ktore poloż directè sub numero, 2. po
linia. Tłostarek polożysz restantem. nu
merum superiorem 7. A tak odciągnawş
70099. od 801200. zostanie ieşsze Reszty tak
wiele / iako 731101. Trzeci zlotych.

P R O B A.

Chcesz

Czcess doświadczyc y probowac / iezeliś
dobrze subtrahowal / y odciagnal / iedno
liczbe od drugiey / przytoż numerum sub-
trahentem, to iest liczbe te / ktoras dzielit Nu-
merum subtrahendum do Productu, a tak obie
summy do tupy summuiac / gdy te pierwsza wy-
niesie y potaje liczbe / dopiero effect doskonaly
in operatione subtractionis obaczyś. Tlaprzy-
klad / iako to co masz in Primo Exemplo, przy-
kladby sie doświadczyc Proby.

$$\begin{array}{r}
 4 \ 8 \ 5. \\
 2 \ 5 \ 3. \\
 \hline
 2 \ 3 \ 2. \\
 2 \ 5 \ 3. \\
 \hline
 4 \ 8 \ 5.
 \end{array}$$

gdziec pokazanie / y wynosi summe te / od ktoryś
subtrahowal y odciagnal / a tak bedziesz sobie w in-
szych dalszych postepowal przykladach. A ta iest
naydoskonalsza / y naytrotjsza Subtraktciey Pro-
ba.

ARTYKUŁ IV.

O Multiplikáciey, albo Rozmnozeniu liczby.

Multiplicatio, Jest iedney liczby przez drug-
ga rozmnozenie. A ta cie nauceza / iako ies-
dne liczbe przez druga rozmnażac masz. Co
iebyś wmiat / trzeba abyś dwoiaka miał liczbe /
iedne ktora multiplikowac bedziesz na liniey piera-
wszey /

wſzey/ przez druga pod nią polożona/ przez ktorą
 owę pierwszą rozmnożyſ. Jednąk niżej do opo-
 raczey przyſtępiſ/ tedy tak egulan Pitagorei.
 Ktora w wſytcich pro Principio in omnibus
 Arithmeticae ſpeciebus zachowana bywa/ &
 ab omnibus Arithmeticae Magiſtris, prawo
 primario do weźma ſie perfectie, tak iako Pa-
 ćierza/ cedźienne proponitur na Pámieć/ gdy
 chce coſolwiek w Uauce proficere, Ktora w
 dwa ſpoſoby maſ odemnie opiſana.

P I E R W S Z Y S P O S O B.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81

DRUGI SPOSOB.

I. Raz I. iest I.

2. raz.	2 - 10	4	5. raz.	5 - 10	25
	3 - 10	6		6 - 10	30
	4 - 10	8		7 - 10	35
	5 - 10	10		8 - 10	40
	6 - 10	12		9 - 10	45
	7 - 10	14		10 - 10	50
	8 - 10	16		6 - 10	36
	9 - 10	18		7 - 10	42
	10 - 10	20		8 - 10	48
				9 - 10	54
3. raz.	3 - 10	9	6. raz.	10 - 10	60
	4 - 10	12		7 - 10	49
	5 - 10	15		8 - 10	56
	6 - 10	16		9 - 10	63
	7 - 10	21		10 - 10	70
	8 - 10	24		8 - 10	64
	9 - 10	27		9 - 10	72
	10 - 10	30		10 - 10	80
				9 - 10	81
				10 - 10	90
4. raz.	4 - 10	16	7. raz.	10 - 10	100
	5 - 10	20		10 - 100	1000
	6 - 10	24		10 - 1000	10000
	7 - 10	28			
	8 - 10	32			
	9 - 10	36			
	10 - 10	40			

Exem-

Exemplum Pierwsze. Chceś wiedzieć y zacho-
wować/ wieleby uczyniło te summe 24. multi-
plikując przez 2. iako widzisz.

$$\begin{array}{r} 2 \ 4. \\ 2. \\ \hline \end{array}$$

Summ. 4 s.

Tedy tak postępuy/ položymy minorem sub
maiori numero, mówiac 2. razy 4. są s. y po-
łoż s. directè pod 2. potym 2. razy 2. są 4. a
tak masz Facit 4s.

Exemplum Drugie. Chciey te summe 274. r.
multiplikować przez 32. položymy/ vt suprà
doceris.

$$\begin{array}{r} 2 \ 7 \ 4. \\ 3 \ 2. \\ \hline 5 \ 4 \ s. \\ 8 \ 2 \ 2. \\ \hline 9 \ 7 \ 6 \ s. \end{array}$$

Now y postępuy tak 2. razy 4. są s. y po-
łoż sub numero primo pod linia s. potym 2. razy
7. są 14. polož także directè sub linea & nu-
mero 4. zachowuiac i. pro antecedenti nu-
mero, 2. razy 2. są 4. a i. pozostała/ są 5. y
położysz 5. potym postapiś do drugiey liczby/
y rzeczesz 3. razy 4. są 12. položysz już tu pra-
wcy rece/ iedne opuściwszy liczbe pod drugim
Numerum 2. a zachowasz iedne/ item 3. razy
7. są 21. 3 pozostała i. są 22. položysz directè 2.
a 2.

O Multiplikácii.

15

2. zachowasz. Naostatet 3. razy 2. sa 6.
um relicto sa 8. ktore potym do kupy bedzie
umnowat oboygá numeri, g dziec tak wielka
wyniosa Summe/ iáto 8678.

Co odpráwiny, pámielaj zachowác to.

Pierwsza. G dzieby liczba to iest ta/ co ma
ydz spodkiem polożona/ przechodziá wyzszá
dy minor maiori supponendus numerus.

Druga. Aby pozostáły Numerus, ktoryby
to Reliduo, ex Exemplo zostat multiplica-
o, byi tu lewey polożony rece.

Trzecia. Wpytkie producta, ex numeris
multiplicatis, Multiplicata pochodzace/ do
dnezy zláczye Summy.

Exemplá przez iedne Liczbe,

i 6 7. Multiplikac Bez te Numery lequenter iez dnym po dru gin.	2-----	334.	Wynida te producta.
	3-----	501.	
	4-----	668.	
	5-----	835.	
	6-----	1002.	
	7-----	1169.	
	8-----	1336.	
	9-----	1503.	

Exempla

Exemplá przez dwoiáką Liczbę.

3 7 6. Multiplikacja przez tę dwoiáką li- czbę.	12-----	4512.	Wynik ta- producta-
	23-----	8648.	
	35-----	13160.	
	56-----	21056.	
	68-----	25568.	
	74-----	27624.	
	98-----	36848.	
	80-----	30060.	

Exempla o Troiákicy Liczbie.

1 7 8 9. Multiplikacja przez tę troiáką li- czbę.	123-----	220047.	Wynik ta- producta-
	234-----	418626.	
	456-----	815784.	
	567-----	1104363.	
	678-----	1212942.	
	189-----	338121.	

A tak postępnij sobie dalej / przez czworáką
piećioráką / rć. rć. liczbę / iednąk gdyć się przy-
da summe táka multiplikować / to iest 2376
przez 10. tedy záwśe posládkiem cyfry / to iest
0. półoż co będzie in summa 23760. gdy prze-
100. półoż pořad 00. ktore do tych przydám
uczynia / tak wiele iákó 237600. A tak postę-
pnij sobie 1000. y 10000. rć.

Probá y Doświadczenie.

Gdy

Dy sie doświadczyć zechceś/ ieżeli w
 multiplikáciey operácia twoia była
 dobra/ to/ productum numerum, któ-
 ryc przez multiplikácia przyśedł diuidui przez
 numerum multiplicantem, y gdyć taś Sum-
 ma przejdzie/ ktora multiplikowana była/ to
 dopiero twoia operacya/ będzie za dobra y słu-
 szna uznana. Nápříklad te summe 284. przez
 3. Multiplikuiac.

	2 8 4.	
Te przez 3.		
Diuiduiac/	3.	
przejdzieć	<hr/> 8 5 2. <hr/>	Produkt z
	2 8 4.	Multiplik-
		áciey.

A tak maś dobra Multiplikácia/ gdyż taś sum-
 ma multiplicantis numeri, co wyżej/ wychod-
 zi. Tegoż tedy w każdych inszych záżyi Exem-
 plách sposobu/ gdy skuteczney w swoiey zechceś
 doysć Proby/ Multiplikáciey.

A R T Y K U Ł V.

O Diuifley, álbo Podzieleniu.

Diuifio, álbo Podzielenie/ iest wynálezie-
 nie liczby/ ktora tak wiele rázy iednoráz-
 kiey liczby/ álbo unitates zámyka w sobio
 wydzieleniu y podzieleniu/ iak wiele Diuifor.,
 álbo Numerus. y liczba tá/ przez ktora podzie-
 lona bywa. Nápříklad/ gdy podzieliś 20.
 przez 4. przejdą 5. w ktorey liczbie tak wiele

sie zamyśla liczby iednostayney / to iest vnitateś, iak wiele 4 we 20.

Albo też Diuidować / iest dzielić iedne liczby przez druga / do czego trzeba / żeby dwoiaka była liczba. Jedną wierzchem / ktora ma być dziel / a druga spodem / przez ktora ma być dzielona.

Zaczynam dla lepszego zrozumienia / abyś ty łatwiey liczbe każda / większą przez mniejszą dzielić umiał / zachoway to.

Pierwsza. Od lewey tu prawey rece / w rachunku postępnay sobie / kładac liczbe Diuifora to iest liczbe te / prosto sub Diuidendo Numeru, ktory dzielić maś przez Liczbe spodnia. 2. Gdyby Diuifor, to iest spodnia liczba / wyższe przechodziła numerum z początku zaraz / tedy pierwszy pomniejszay numerum, wtory / po wtory połozysz / a gdy rowny / pod rowny iak przykład.

$$\begin{array}{r} 2 \ 4 \ 6. \\ 2 \ 2 \ 2. \end{array} \text{ (123.)}$$

Gdybyć 246. złotych na dwoie dzielić przysło / przez iednego Diuifora / iako to 2. ktore połozysz rowno pod pierwszą liczbą / zacząć mówić / 2. we 2. idzie raz y vnitateś tanquam productum, za linie połozysz / mając obie liczbie tak spodnia iak y wierzchnia / znowu tego diuifora połozysz / sub sequenti numero diuidendo, y rzeczysz 2. we 4. idzie 2. razy / y po-

żyj 2. za linia / przekryśliwszy oba Numery. Naostatęk połozysz eundem diuiforem, sub ultimo diuidendo numero, 2. y rzecześ 2. we 6. ida 3. razy / y productum 3. połozysz za linia. A tak 246. złotych na dwoie rozdzieliwszy / przejdzie na iednego 123. złotych.

Druza. Gdyby Diuifor był wiekſzy / y przez wyſſał numerum diuidendum, co zaraz poſtrzedz mozeſz / gdybyś chciał 675. przez 9. dzielić / gdoſie 9. we 6. niemozeſz wziąć / zacynt gdy ſie traſi / tedy od lewey ku prawey / pod ſequentem numerum namienney diuiſora / iako to in Exemplo.

$$\begin{array}{r} 4. \\ 675. \overline{) 75.} \\ 99. \end{array}$$

Postepniac sobie tak / 9. razy we 67. ida 7. razy / a 7. razy 9. ſa 63. 3. od 7. gdy odciągnieſz / zoſtana 4. a 6. od 6. zoſtanie 0. y przekryśliſz. Znowu podſadz diuiſora pod 5. mozwiać / 9. we 45. ida 5. razy / y połoſz za linia product, 9. przemazawſzy zaraz / a 5. razy 9. ſa 45. zacynt wyſſa zupełnie liczba / y tak 675. podzieliwſzy na 9. oſob / przejdzie 75. na iednego.

Exemplum Trzecie. Gdybyć 16297. na 4. dzielić przyſło / co ieſt gdyby 4. oſoby / taka Summe Czerwonych złotych 16297. między ſie podzielić chcieli.

$$\begin{array}{r|l}
 & \text{I I.} \\
 16297. & 4074 \frac{1}{4} \\
 4444. & 10000
 \end{array}$$

Położ Diuiforá/ to ieſt 4. proſto pod 6. nie pod
 I. gdyż 4. ieſt wiecey niź iedną/ mówiac 4. we
 16. ida 4. rázy/ ktore 4. iáto produkt/ położyſz
 zá linia/ á przemáżeſz 4. y 16. pomēnij potym
 diuiſorá/ to ieſt 4. pod 2. á wiđziſz że 4. we
 dwa nie idzie/ gdyż wiekſzy ieſt Numerus, po
 łoż tedy 0. álbo cyfre zá linia/ á przemaz 4.
 pomēnij potym diuiſorá 4. pod 9. mówiac 4.
 we 29. idzie 7. rázy/ á 4. rázy 7. czynia 28.
 odciagnawſzy od 29. ktore przemáżeſz zoſtanie
 I. ktora directè náđ 9. położyſz. Nátoniec 4.
 we 17. ida 4. rázy. 4. rázy 4. ſa 16. odcia
 gnawſzy 16. od 17. zoſtanie vnitas. A ták po
 dzieliwoſzy ná 4. Wſoby ſumme 16297. Cze
 wonych złotych/ przejdzie ná iednego 4074.
 y ieden zoſtanie/ ktory iáto ſequenter w däl
 ſey Náuce Arithmetyczney/ (coć ſie pokáze)
 gdy podzieliſz/ uczyni czwarta część álbo $\frac{1}{4}$.

Exempla o iednym Diuiſorze.

	6	4	8	2.	6	dziel przez 2.
	9	7	2	3.	-----	3. A gdyć
	12	9	6	4.	-----	4. przejdzie
Położ	16	2	0	5.	-----	5. ten product
na Li	19	4	4	6.	-----	6. (3241.) to
nicy.	22	6	8	7.	-----	7. dobratwoia
	25	9	2	8.	-----	8. była operac
	29	1	6	9.	-----	9. cya.

Exempla o dwu Dziwisorách.

	1	5	5	5	5.	dzielać przez 12.
	3	1	7	7	6.24.
Położ	3	9	7	2	0.30. Gdy wy
na Li	6	0	5	5	2.48. między pro
nicy.	7	4	1	4	4.56. duct (134)
	8	8	7	0	8.67. dobrześ
	9	9	3	0	0.75. rachował.
	1	7	6	3	5.89.

Exempla o trzech Dziwisorách.

	4 5 4 7 3 1.	dzielać przez 123.	Gdyż
Położ	8 7 2 4 9 2.	----- 236.	product
na Li	2 5 6 9 8 0.	----- 340.	położo
nicy.	6 8 5 8 3 2.	----- 456.	(3697.)
	2 0 9 6 1 9 9.	----- 567.	toż nie
	2 5 0 6 5 6 6.	----- 678.	zmylił.

A tak postępnij sobie/ w dalszym dzieleniu
summ większych/ przez większe Dziwizory/ ić. ić.

P R O B A.

Czceś probować/ doświadczać sie/ ieżeliś dobrze diuidował/ albo dzielił. Tedy ten produkt/ któryć z Diuifley wynidzie/ zá linia położony/ multiplikuy przez tegoż Diuifora/ to iest przez te liczbe: Ktorá diuidendum dzielił/ y gdyć te pożaże/ y wyniesie summe/ co pierwsza liczba/ albo diuidendus Numerus, tedy maś doskonałą operacya. Coć Kroćiusienko dla lepszego zrozumienia in hoc pożaże Exemplo, v. g. gdybyć dzielić przyszło/ 6285. przez 3.

$$\begin{array}{r|l}
 \text{I.} & \\
 6285 & | 2095. \text{ produktá} \\
 3333 & | \quad \quad 3. \text{ multiplikuy} \\
 \hline
 & 6285. \text{ numer}^9 \text{ diuidéd}^9
 \end{array}$$

Doświadczać sie/ ieżeli dobra twoia Diuifio. Multiplikuy produkt Diuiforem, to iest przez 3. gdzieć táż summa numeri diuidendi, przejdzie 6285. y wiozisz doskonałość Diuifley swojej/ gdy táż summa co in linea numeri diuidendi iest.

R O Z D Z I A Ł II.

De Numero Fracto, albo o Łamány Liczbie.

Liczba Łamana/ iest to część albo częściedney łamanej liczby albo numeri, w ten

ten sposób/ $\frac{1}{2} \frac{2}{3} \frac{3}{4} \frac{5}{7} \frac{7}{12} \frac{8}{120}$. Piernwszy, znaczy połowę/ Drugi, dwie trzeciey części/ iedney całej liczby/ to iest numerus spodni/ znaczy iedne cała liczba/ ná trzy podzielona części/ á zaś wierzchni/ 2. tylko ze trzech części wziętych/ miánusie części. Trzeci, znaczy trzy czwartej części iednego całego/ ná 4. podzielonego/ albo trzy ćwierci. Czwarty, pięć części iednego całego ná 7. podzielonego części. Piąty, siedm części 12. całej liczby. Szosły, Dwadzieśiąta y iedne część/ setney dwudziesty liczby. Spodni Numerus, zowie sie Denominator, albo znaczyciel/ to iest że znaczy/ y potężuie/ ná wiele części/ cała iest podzielona liczbą; Zwierzchni/ Numerator, albo Licznik/ to iest/ że liczy części/ pobrane z części iednego całego/ ná części podzielonego Numeru, albo Liczby. Náprzykład/ gdybyś Czerwony złoty/ ná 60. podzielił części/ á iabym z tych wziął 27. miałbym tedy $\frac{27}{60}$ dwadzieśią y siedm części/ owych sześciu dziesiąt części/ to iest 27. potroynych. A tak przystapie do samey Nauki.

ARTYKUŁ I.

O Abbreuiáciey, albo zmnieyszeniu Łamáney Liczby.

Amána zmnieyszyć liczbę/ iest to sprawić/ aby tak Numerator, to iest wierzchnia liczba/

liczbá/ iáko y Denominator, to iest Numerus
 spodni/ zmniejszyli byli/ iednak téz co z pocza-
 tku w sobie zachowuia proporcyá/ iáko to z tej
 łamanej liczby $\frac{6}{12}$ uczynić mozesz $\frac{1}{2}$ bá y $\frac{1}{2}$ po-
 nieważ we wszytkich trzech denominator, to
 iest spodnia liczbá/ dwoiáko álbo tylo drugie
 wielka co Numerator, álbo Zwierzchnia/ á
 wszytkie postáreniu iedney całej liczby/ znáczą
 połowe.

Gdyć tedy przyidzie iáka wielka łamana
 zmniejszyć liczbę/ tedy tak długo odciągay sub-
 trahendo, ninieysza od wiekszej/ aż tak zwierz-
 chni to iest subtrahendus, iáko spodni/ álbo re-
 siduus numerus, zrowna sie. Albo tak długo
 dziel y diuiduy/ wieksza liczbę przez ninieyszą
 żę nie zostanie/ á tak oboie/ y Denominator
 ra, y Numerator, dzielić będzieś/ przez to co
 zostanie/ to iest ostatnim Diuisorem. Náprzy-
 kład/ niech ci te łamana liczba $\frac{91}{63}$ zmniejszyć
 przyidzie/ odciągnij 63. od 91. ⁹¹ zostána 28.
 potym odciągnij 28. od 63. zostána 35. potym
 odciągnij 28. od 35. zostána 7. ieszcze 7. od-
 ciągnij od 28. zostána 21. y zaś 7. odciągnij od
 21. zostána 14. także znowu 7. od 14. zostána
 7. á ta iest oboygá liczby Numeratora, y De-
 nominatora naywiekszą miarą/ przez ktorą gdy
 tak 63. iáko y 91. podzieliś/ y diuidować bę-
 dzieś/ 9. y 13. á tak ta łamana liczba $\frac{91}{63}$ ná te $\frac{13}{9}$
 wynidzie liczbe. Albo téz diuiduy 91. ⁹¹ przez ¹³

63. zostána 28. potym 63. dziel przez 28. zostánie 7. Właścátet przez 7. diuiduy 28. nie zostánie nic / á tak to będzie ostatni Numerus Diuisor 7. przez ktory tak 91. iáko y 63. máia y powinny być diuidowane / y dzielone. Co jeabyś ieszcze tym doskonáley zrozumiał / Ełka ci objaśnie Exemplis.

W przykład / gdybyś te liczbe zmnićyść przy 18²⁴ podmożysz przez 2. 3. albo 6. wynidzieć $\frac{1}{4}$ iáko to.

$$\begin{array}{c|c|c|c} (2. & (3. & & (6. \\ \hline 18. & 9. & 3. \text{ albo } 18. & 18. \\ \hline 24. & 12. & 4. & 24. \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{c|c} \hline 3. \\ \hline 4. \\ \hline \end{array}$$

Item $\frac{120}{144}$ gdy podniesiesz przez 2. 2. 2. 3. albo przez $\frac{144}{4 \cdot 7 \cdot 6}$ 4. 7. 6. albo przez 3. y 8. wynidzie na $\frac{5}{6}$

$$\begin{array}{c|c|c|c|c|c|c} (2 & (2 & (2 & (3 & & (4 & (6 \\ \hline 120 & 60 & 30 & 15 & 5 \text{ albo } 120 & 30 & 5. \\ \hline 144 & 72 & 36 & 18 & 6 & 144 & 36 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{c|c} (3 & (8 \\ \hline 40 & 5 \\ \hline 144 & 144 \\ \hline \end{array}$$

A tak per consequens, w inszych wiekszych będziesz sobie postępował liczbách tamáných.

A R T Y K U Ł II.

O Reductiey, albo Przywroceniu Liczby Łamány, do tegoż názwiská.

25

Przy

Rzywieść y przywrócić tamána liczbę/ do teyże Denominácie/ iest to sprawić/ aby iednego nábyły Denominatora. Chac tedy dwoiata tamána złożyć y przywieść/ do teyże Denominácie liczbę/ multiplikuy obá Denominatory miedzy z sobą/ to iest spodia pod linia liczbę/ aby obie iednego nábyły y spólnego denominatora/ Przykład/ gdyby te dwie liczby $\frac{3}{4}$ y $\frac{5}{6}$ do iedney przyść to przywieść denomináci 24 ey. Multiplikuy denominatory/ y będzie 24. spólny oboygá denominator/ zaś Numeratory/ ná trzyz multiplikuy/ $\frac{3}{4}$ y $\frac{5}{6}$ $\frac{18}{24}$ | $\frac{20}{24}$ A tak máš y widziš/ że $\frac{3}{4}$ iest toż co $\frac{18}{24}$ y $\frac{5}{6}$ toż co $\frac{20}{24}$ A żebyś tym lepiey zrozumiał/ 24 postępuy sobie tak.

$\frac{3}{4}$	$\frac{5}{6}$
$\frac{18}{24}$	$\frac{20}{24}$

Mowiac 4 rázy 5. są 20. polož że pod linia 20. znouu 3. rázy 6. są 18. polož 18. pod drugą strone. Naostatet 4. rázy 6. są 24. a ten będzie/ y iest oboygá liczby denominatorem.

Item.

Item $\frac{4}{9}$ y $\frac{7}{12}$ redukuiąc wynidzieć facit $\frac{48}{108}$ y $\frac{63}{108}$
 albo $\frac{16}{36}$ y $\frac{21}{36}$ iáko in Exemplo.

$$\frac{4}{9} \times \frac{7}{12}$$

3).
$$\begin{array}{r} 48 \\ 108 \\ \hline 16 \\ 36 \end{array} \quad \begin{array}{r} 63 \\ 108 \\ \hline 21 \\ 36 \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{podnieś przez 3.} \\ \text{y zinnieyszyś.} \end{array}$$

21 gđziebyć przyšlo/ wiekſza łamana liczbe/ ad
 vnam reducere denominationem, iáko to
 $\frac{1}{2} \frac{2}{3} \frac{3}{4} \frac{4}{5}$ multiplikuy w kępe denominatory/ to
 iest liczby spodnie/ pod linia polożone/ mo-
 wiac 2. rázy 3. ſa 6. 4. rázy 6. ſa 24. á 5-
 rázy 24. ſa 120. á ten będzie communis káżdey
 liczby osobny denominator. Pierwſzey liczby
 Numeratora, to iest wierzhnia liczbe 120. dia-
 uiduy przez 2. wynidzieć 60. Drugi multiplik-
 uy przez 2. á diuiduy przez 3. wynidzieć 80.
 Trzeci multiplikuy przez 3. á diuiduy przez 4.
 wynidzieć 90. Ostatni przez 4. á diuiduy przez
 5. znaydzieſ 96. iáko w tym Przykładzie maſz
 y widzisz. $\frac{60}{120} \frac{80}{120} \frac{90}{120} \frac{96}{120}$

ARTYKUŁ III.

O Addiciei, álbo skupieniu iedney z drugą
Łamáney Liczby, y Subtrákciei, álbo
odciágnienu.

NJemáš nic łatwieyszego/ iáko dwoiá-
ka/ álbo y wieloráka łamana liczbę ie-
dne drugiei addere; iáko też mnieyszą
od więkšej odciągnąć: álbowiem iezeli wszy-
tkie iednego mają denominatora, to iest spo-
sób pod linia iednąka liczbę/ tedy Numerato-
ry/ to iest wierzchnie liczby/ iedne drugim ad-
denda, którym potym wszytkim ieden kładzie-
się Denominator, iáko to przykład/ gdyby
te Numeri, ieden do drugiego addere miał
 $\frac{3}{7} \frac{5}{7} \frac{6}{7}$ widziš że wszystkie iednego mają deno-
minatora, to iest 7. y ták addendo, 3. 5. y 6
są 14. á tym podkłada się denominator, 7. y
ten sposób $\frac{14}{7}$ y gdy 14. przez 7. będzieš diu-
dował/ obaczyš product 2. summe wzwyż po-
mienionych liczb.

Drugie Exemplum. Gdyby te łamane Nu-
mery/ przyszłóć inuicem addere, iáko to.

$$\begin{array}{r} 4 \quad 5 \quad 6 \quad 7 \quad 8 \quad 9 \quad 10 \quad 11 \quad 12 \quad 13 \\ \hline 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \quad 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 4 \\
 5 \\
 6 \\
 7 \\
 8 \\
 9 \\
 10 \\
 11 \\
 12 \\
 13 \\
 \hline
 55 \\
 17
 \end{array}$$

Dimiduy 55. przez 17. będzieś miał
facit 5. integri Numeri, Summe.

A gdybyć się trafiły Numery łamane / nieieś
dnąkie / mające denominatory / tedy wprzód res
ducyć ie do iedney denominácie / á potym ad
de, y łącz ieden z drugim / iako to gdyby te Nu
mery addere ci przysło $\frac{3}{4} \frac{11}{12} \frac{17}{18}$ te redukować
przez Naukę wyżej opisana / wczynityby $\frac{27}{36} \frac{33}{36} \frac{34}{36}$

Summa Numeratorum, iest 94. ieden do
drugiego przydawşy / ktore gdy przez 36. po
dzielisz / wynidzieć $2 \frac{22}{36}$ albo mnieysac ná $2 \frac{11}{18}$

A żebyś ieszcze tym doskonailey zrozumiał / iakoś
bys sobie postępować miał / gdy denominator
nieiednaki przypadnie / bierz sobie z tego Exem
plum Naukę.

$$\begin{array}{r}
 \frac{2}{3} \quad \frac{3}{4} \text{ to wprzód po} \\
 \hline
 \frac{8}{12} \quad \frac{9}{12} \text{ reductionem}
 \end{array}$$

Facit

$$\frac{17}{12}$$

 albo dia
widuiac

$$1\frac{5}{12}$$

S V B T R A C T I O,

Albo Odciągnienie.

Odciągnienie łamanej liczby/ iest to od
 dney liczby mnieyszey/ od wiekszey sub-
 trákcya. A gdzie dwoiaka liczba/ i
 dnego ma denominatora/ ten/ ieden od drugie-
 go odciągnawszy/ spólnego pod obiemá Num-
 ratorami, połóż Denominatora. Jako
 gdybyć odciągnąć przysło/ ztey łamanej
 liczby/ $\frac{2}{3}$ od $\frac{5}{7}$ odciągnąłbys 2. od 5. zostałyć
 3. Ktorem gdy podłożysz 7. denominatora
 liczbe/ restabit ci $\frac{3}{7}$ co żebyś lepiey zrozumiał
 połóż tak.

Pierwsza

Pierwsze,

Drugie,

E X E M P L V M.

5 subtrahe

7 subtrahe

7 od 5.

8 od 5.

2

3

7

8

3

4

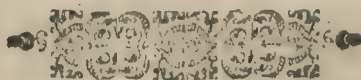
7 Rest.

8

1 Rest.

2

2) gdzieby obie liczby/ niemiły iednego deno-
minatora, tedy przez redukcja/ ktory cie dosyć
dostatecznie wyżej nauczone/ przyprowadzić
wsy do iedney denominácie/ mnieyszego Nu-
meratora, to jest wierzchnia liczbe/ od wiek-
szego odciągnij/ reszcie spólnego podłożysz de-
nominatora. Jako to gdybys $\frac{5}{12}$ od $\frac{17}{18}$ odcią-
gnąć chciał/ $\frac{20}{216}$ $\frac{204}{216}$ a zmniejszył $\frac{15}{36}$ $\frac{34}{36}$ a 15. od-
ciągnawszy od 34. zostanie 19. Ktorem gdy
spólnego przyłożysz denominatora, to jest 36.
będzie taka łamány liczby Rest $\frac{19}{36}$ Co jebyś
dostatecznie/ y skutecznie zrozumiał/ masz ten
przykładu przełożenie.

to jest

$$\begin{array}{r} 5 \\ \hline 12 \end{array} \quad \begin{array}{r} 17 \\ \hline 18 \end{array} \text{ to iest redu-} \\ \text{ctio.}$$

$$\begin{array}{r} 90 \\ \hline 216 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 204 \\ \hline 216 \end{array}$$

(3

(2

$$\begin{array}{c|c|c|c} 30 & 68 & 15 & 34 \\ \hline 72 & 72 & 36 & 36 \end{array}$$

To maſz tak wiele/

iaſto 15 34 Sum

$$\begin{array}{r} 36 \\ \hline 36 \end{array}$$

me tego przez zmnieyſzenie.

34

15 odciągn

$$\text{Facit } \begin{array}{r} 19 \\ \hline 36 \end{array}$$

Item $\frac{4}{5}$ od $\frac{7}{8}$ Reſtabit $\frac{3}{40}$

$$\begin{array}{r} 4 \\ \hline 5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ \hline 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ \hline 40 \end{array} \quad \begin{array}{r} 35 \\ \hline 40 \end{array}$$

35

32

3

40 Facit.

Wiec iſz ſie przytrafi iedne cała przy łamaniu
liczbie/ od drugiey caley łamanej odciągn
liczby/ tedy łamana liczba redukuy/ aby mia
row

rowne denominatory/ y dopiero jeden od drugiego odciągnij/ á gdzieby spodni numerus fractus przewyższał wierzchni/ tedy pożycz sobie w całej liczby wnitate, á ten rozdajmy/ na tak wiele części numero fracto podobne. Co ci sie przykładami objaśnia/ dla przedszego pojęcia/ iáto to: gdybyć $\frac{1}{4}$ od $100 \frac{2}{3}$ subtrahere przyszło/ postąpiłbys tak.

$$\begin{array}{r} 100 \frac{2}{3} \quad (12) \\ \underline{3} \\ 3 \\ \underline{3} \\ 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 139 \frac{3}{4} \quad (8) \\ \underline{4} \\ 24 \frac{7}{8} \quad 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Rest: } 99 \quad \underline{9} \\ \underline{11} \\ 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \underline{7} \\ 114 \frac{7}{8} \quad \text{Resta} \end{array}$$

Item, gdyć by przyszło odciągnąć $2 \frac{1}{2}$ od $6 \frac{5}{8}$ tego facit weźmi $4 \frac{1}{8}$ postąpiłbys sobie tak.

$$\begin{array}{r} 6 \frac{5}{8} \\ \underline{6} \\ 2 \frac{1}{2} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{5} \\ \underline{8} \\ 5 \end{array} \quad \text{reductio.}$$

$$\begin{array}{r} 4 \frac{8}{16} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \underline{10} \\ \underline{16} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 \\ 5 \\ \hline \text{Facit. } 4 \frac{1}{5} \quad \frac{2}{16} \Big| \frac{1}{5} \end{array}$$

Albo też gdybyć przypaďte 22 $\frac{1}{8}$ od 60 $\frac{17}{24}$ od
ciągnąć/ czego facit 35 $\frac{7}{12}$

$$60 \frac{17}{24}$$

$$22 \frac{1}{8} \quad \text{---} \quad 17 \frac{17}{24} \text{ redu-} \\ \text{---} \quad \text{---} \quad 24 \text{ cto.}$$

$$\begin{array}{r} 24 \\ \hline 192 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 136 \\ \hline 192 \end{array}$$

136

24 (5 (2

$$\begin{array}{r} \text{Facit } 35 \quad \frac{7}{12} \quad \frac{112}{192} \Big| \frac{14}{24} \Big| \frac{7}{12} \end{array}$$

A R T Y K U Ł IV.

O Multiplikácii, y Diuifley, Liczby Ł
máney.

Multipli

Multiplikacja y Diuifia liczby łamanej /
 iest bärzo łatwa / albowiem w multipli-
 kacy / gdy tak wierzchnia / iäko y spo-
 dnia liczbe między z sobą / iedne przez druga
 mnożyć będzieś / będzieś miał doskonała Mul-
 tiplikacja. To iest / gdyby te liczbe łamana
 $\frac{7}{12}$ przez te $\frac{5}{8}$ multiplikować przyszło / tedybyś
 tak wierzchnia liczbe / to iest 7. y 5. przez się
 multiplikował / iäko też y spodnia / 12. przez 8.
 których product byłby ten $\frac{35}{96}$ co żebyś tymi prze-
 dzeć poiał / postapże tak mówiac 7. razy 5. są
 35. a te położ szrodkiem pod linia / a 12. razy 8.
 są 96. czego masz facit, iäko widzisz in Exem-
 plo.

$$\begin{array}{r} \frac{7}{12} \quad \frac{5}{8} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ \hline 96 \end{array} \text{ product albo facit.}$$

Item, gdybyć multiplikować przyszło / $\frac{5}{6}$ przez
 $\frac{7}{8}$ czego facit. $\frac{35}{48}$ miałbyś.

$$\begin{array}{r} \frac{5}{6} \quad \frac{7}{8} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ \hline 48 \end{array} \text{ facit.}$$

Druga/ gdy cała liczbe przez łamaną/ przystoć
by multiplikować/ położysz pod cała liczbe wni-
tem, iako to gdybyś chciał 12. przez $\frac{3}{1}$ multi-
plikować/ położysz tak Exemplum.

$$\begin{array}{r}
 12 \quad \text{---} \quad 3 \\
 \hline
 1 \quad \text{---} \quad 5 \\
 \hline
 36 \quad \text{---} \quad 5 \\
 \hline
 5 \quad \text{---} \quad 5 \\
 \hline
 \text{Fac: } 7 \frac{1}{5}
 \end{array}$$

ktory multiplikowany
maś 36. a ten diwiduac
5. wczynić $7 \frac{1}{5}$ całej li-
czy.

Drugie.

$$\begin{array}{r}
 100 \quad \text{---} \quad 4 \\
 \hline
 1 \quad \text{---} \quad 5 \\
 \hline
 400 \quad \text{---} \quad 5 \text{ diuide} \\
 \hline
 \text{so facit.}
 \end{array}$$

Trzecie.

$$\begin{array}{r}
 240 \quad \text{---} \quad 3 \\
 \hline
 1 \quad \text{---} \quad 4 \\
 \hline
 720 \quad \text{---} \quad 4 \text{ diuide} \\
 \hline
 180 \text{ facit.}
 \end{array}$$

Jednak gdy cała liczbe przy łamanej/ przez ca-
ła y łamana multiplikować zechcesz/ musisz
wprzod przez denominatora/ cała połamać li-
czbe/ dobierając y przydając Numeratora, iako
to to/ gdyby te liczbe multiplikować przy-
stlo $3 \frac{1}{3}$ przez $4 \frac{1}{4}$ miałbyś facit 16. całej li-
czy Summe/ czego maś Exemplum.

Pierwsze,

Pierwsze,

$$\begin{array}{r} 3 \frac{1}{3} \quad 4 \frac{4}{5} \\ \hline 10 \quad 24 \\ \hline 3 \quad 5 \\ \hline 240 \\ \hline 15 \end{array}$$

dzielić miał facit 16.

Drugie,

$$\begin{array}{r} 3 \frac{3}{5} \quad 4 \frac{1}{2} \\ \hline 18 \quad 9 \\ \hline 5 \quad 2 \\ \hline 162 \\ \hline 10 \end{array}$$

obaczysz facit 16. $\frac{1}{5}$.

J T E M.

$$\begin{array}{r} 12 \frac{1}{3} \quad 9 \frac{3}{4} \\ \hline 37 \quad 39 \\ \hline 3 \quad 4 \\ \hline 273 \\ 117 \\ \hline 1443 \\ \hline 12 \text{ fac: } 120 \frac{1}{4} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \frac{1}{2} \quad 13 \frac{1}{4} \\ \hline 31 \quad 53 \\ \hline 2 \quad 4 \\ \hline 53 \\ 159 \\ \hline 1643 \\ \hline 8 \text{ fac: } 205 \frac{3}{8} \end{array}$$

C₃

DIVI.

D I V I S I O,

Albo Podzielenie.

 Dy łamana liczba / ma oba rowne de
nominatory / tedy te przez sie same ma
ia bydz zachowane / tylko co Numerat
tory miedzy soba diuidowane / iako to.

$$\frac{3}{8} \quad \frac{7}{8} \quad \left(2 \frac{1}{8} \right) \text{ Item } \frac{5}{9} \quad \frac{8}{9} \quad \left(1 \frac{3}{9} \right)$$

Lecz gdy łamana liczba / nie iednaki ma de
nominatory / te przywiedz przez redukcja do ied
ney denominaciey / iako cie dosyc rzetelnie o
Addiciey / y Subtrakciey nauczone / postepuiac
sobie wedlug wyzey opisanej Reguly: iako to
gdybys dzielil $\frac{8}{9}$ przez $\frac{2}{7}$ ktore na krzyż wprzod
multiplikuiac / miałbys $\frac{56}{18}$ a te podzieliwssy
per diuifionem, wezynia Facit $3 \frac{1}{9}$

$$\begin{array}{r}
 \frac{6}{9} \quad \frac{2}{7} \\
 \hline
 \frac{56}{18} \\
 \hline
 \text{Facit } 3 \frac{1}{9}
 \end{array}$$

Gdy zaś przy liczbie łamány/ liczba cała stoi/ te/ musiś pomieścić oraz złamana liczba/ y do iednego przywieść denominatora/ iako wyżej maś odkryślono: a tego teraz przykłady.

$$5\frac{1}{2} \quad 10\frac{1}{6}$$

$$2\frac{1}{4} \quad 6\frac{2}{3}$$

$$\frac{11}{2} \quad \frac{61}{6}$$

$$\frac{9}{4} \quad \frac{20}{3}$$

(6)

(12)

$$33 \quad 61 \left(1\frac{28}{33} \right) \quad 27 \quad 60 \left(2\frac{26}{27} \right)$$

Al gdy zaś Numerator iest mnieyszy nad Denominatora, tedy łatwo poznać/ że taż Numerator, iako y Denominator sie zmniejszyć dądzą: iako to/ dziel $\frac{5}{1}$ przez $\frac{1}{4}$ facit $\frac{20}{4}$ albo $\frac{5}{1}$ $\frac{24}{6}$ $\frac{20}{27}$ $\frac{2}{5}$ $\frac{20}{27}$ części/ ieszo podziel $\frac{2}{3}$ przez $\frac{2}{3}$ facit $\frac{27}{2}$ albo 13 $\frac{1}{2}$ części.

Należyteż/ gdy zechcesz poznać/ y wiedzieć łamány liczby części/ albo część iednego całego Numerum, na części złamánego/ niech będzie lub cała/ lub łamana liczba/ albo łamány liczby część/ tedy multiplikuy wierzchnie Numery, przez wierzchnie/ a spodnie przez spodnie iako to $\frac{2}{3}$ od $\frac{1}{4}$ iest to $\frac{6}{12}$ części/ część/ albo $\frac{1}{2}$ całego

C 4

całego Numerum. Item $\frac{1}{3}$ część całego od $\frac{1}{3}$ części/ Facit $\frac{1}{9}$

Item, $\frac{4}{5}$ od $\frac{17}{1}$ Facit $\frac{68}{5}$ albo $13 \frac{3}{5}$ cały liczby

Item, $\frac{2}{5}$ od $14 \frac{1}{7}$ Facit $\frac{108}{35}$ albo $3 \frac{23}{35}$ cały liczy.
A tak w dalszych sobie postępuy Przykładach.

XIEGA II. O REGVLE DETRI.

Regula Detri, albo de tribus, iest to Reguła/ o trzech händleriaca rzeczach. To wiedz/ y zachowuy/ że każdy rachunek według tey Reguły/ bywa podany do rezolwowania/ przez Troiaka liczbe/ na trzy podzielona Summy/ między ktoremi iedną liczbą/ iest iakby iednym pytaniem/ ktora tey w rachunku/ w trzecim rzadzie/ to iest ostatnim położysz/ multiplikuiac średniey przez nie/ albo te przez średnia oneż/ a przednia diuiduiac/ to/ co przeydzie ex Diuisione, za facit będzieś miał. Jako to náprzykład/ gdyby ieden łokieć Szary łatu/ kosztował 14. złotych/ coby za łokci 26. czyniło. Facit 364. złotych/ ktory iako położysz masz/ záraz náucze/ tylko ieszcze to in hac Regula Notandum.

Gdy

Gdy in Regula Detri, przodkiem i. liczba sie trasi albo vnitas, to iest w polozeniu liczby/ w rzedzie pierwszym/ iako w tym nizey widzisz przykladzie/ tedy nic wiecey/ tylko. co srednia liczbe ostatnia/ to iest w ostatnim rzedzie/ albo srednia ostatnia multiplikuy / zkad zaraz bedzie pochodzi product/ albo Facit, lecz gdy sie trasi/ ze przy sredniej liczbie/ beda grosse y selagi staty / tedy selagi w grosse po 3. a grosse we zlote obroc/ po 30. grosse w ieden.

Taz zachoway/ gdy co na Gwichty rachowac przydzie/ loty na funty/ junty na kamienic/ kamienie na Cctnary/ kamieniac/ zc. zc. Exemplum.

Item, tokiec ieden Szarlatau/ za złotych 14. iak drogo przyida/ y co zanie uczyni/ za tokeci 26. Facit 364. złotych.

Co tat polozysz według Reguly.

lot:		zlo:		lot.
1	_____	14	_____	26
		26	multiplikuy.	
		<hr/>		
		84		
		28		
		<hr/>		
		Facit 364 złotych.		

Jtem 18. funtów/ za 15. złotych/ co przyjdzie

24. funty/ facit 20. złotych.

Według Reguły/ położysz tak.

fun:		zł:		fun:
18	_____	15	_____	24
	1			15
	360			120
	188	20 zł:		24
	1			360

Probá Regulae Detri.

Czcess sie doświadczyc/ ieżeliś w Regu-
 ley/ rezoluiąc Exemplum, niezmylił
 tedy tak wezmi y postap sobie/ przewo-
 y przeloż liczbę ostatnią/ w pierwszą a pierwszą
 w ostatnią/ kładąc szkodkiem to iest w rzędzie
 średnim facit, albo product Exempli, iakoś
 widzisz.

fun:		zł:		fun:
24	_____	20	_____	18
	12			20
	360	15 zł:		360
	244			
	2			

Teraz ci pokaze krótszym sposobem/ toż Exem-
 plum, które już według Praktyki solutur-
 czego

Tęgo sposob na swym/ daley/ gdy do tego przyjdzie/ opiszę miejscu.

fun:	złot:	fun:
18	15	24
	5	18
Facit	20 złot:	6

P R O B A.

fun:	złot:	fun:
24	20	18
	10	12
	5	6
Facit	15 złot:	

Iescze Alio modo.

fun:	złot:	fun:
18	15	24
	9	12
	6	5
	Facit	20 złotych.

Trzymam o tym/ że dosyć doskonale z tych trzech
 zsumiawszy przykładow/ iako sie masz zachować
 y postępować sobie w rezoluowaniu/ dalszych
 Exempli Reguly tej/ że iuz sequenter będziesz
 miał proceder zachować. A ia tym czasem
 daley postępując przychodze ci/ illustrare E-
 xemplis,

xemplis, wieloletnie różności in Exemplis
z tey pochodzących Reguly.

ROZNICA PIERWSZA.

Gdy w pierwszym rzędzie, to jest przednia
liczba, jest większa niżeli średnia, y
ostatnia.

- 1 Item ieden Kupił 12. funtów Towaru/ za
złotych 8. po cenie przyida 9. funtów
facit 6. złotych.

fun:	12	—	zł:	8	—	fun:	9
<hr/>							
Mów	(2)	razy	9				
6	(6)	12 y	72				
<hr/>							
Dzielną wprzód ied	36						

Dni potę drugimi. Facit 6. złotych.

- 2 Item ieden Kupił 25. funtów Towaru/ za
10. złotych/ y 10. groszy/ co przyidsie za 10
funtów/ facit złotych 4. y grosze 4.

fun:	25	—	zł:	10	=	gr:	10	—	fun:	10
<hr/>										
5)	5			30			2			
<hr/>										

310

620 to są grosze.

30) 124 gr: ma złoty.

Facit 4 zł: 4 grosze.

Item

- 3 Item ieden kupit 36. Suntow Towáru/ zá 27. złotych/ co przyidzie zá 14. Suntow/ Facit 10. złotych/ y groszy 15.
- 4 Item ieden kupit 84. Suntow Towáru/ zá 27. złotych/ y gr: 12. wiele przyidzie zá 36. Suntow/ Facit 11. złotych/ y 22 $\frac{1}{2}$ groszy.
- 5 Item ieden kupit 75. Suntow Towáru/ zá 9. złotych/ y gr: 24. co przyidzie zá 38. suntow/ Facit 12. zło: gr: 4. y 2 $\frac{2}{5}$ sel.
- 6 Item kupit ieden 108. Suntow Towáru/ zá 13. złotych/ y groszy 24. co przyidzie zá 75. suntow/ Facit 9 $\frac{7}{12}$ złotych/ albo 17 $\frac{1}{2}$ gr.

fun:	złó:	fun:
3) 108	13 $\frac{1}{5}$	75
<hr/>	<hr/>	<hr/>
36	25	25
<hr/>	<hr/>	<hr/>
6	65	
6	260	
	2	
	<hr/>	
	345	
	<hr/>	
	57 $\frac{1}{2}$	
	<hr/>	
	Facit 9 $\frac{7}{12}$ albo 17 $\frac{1}{2}$ gr.	

- 7 Item kupit ieden 100. Suntow Towáru/ zá 48. złotych/ y gr: 18. co przyidzie zá 90. suntow/ Facit złotych 43. y groszy 22.

ROZNICA

ROZNICA DRUGA.

Gdy srednia liczba przewyższa przednia, to
jest, że jest większa niżeli przednia.

- 8 Item ieden kupił 42. Suntow Towaru/ za
złotych 100. y gr: 20. co przydzie y po czeniu
przyda 28. suntow/ Facit 67. złotych. gro
szy 3. y selag ieden.

fun:	złot:	fun:
42	100 $\frac{2}{3}$	28
<hr style="width: 100%;"/>	<hr style="width: 100%;"/>	<hr style="width: 100%;"/>
21	2 $\frac{3}{3}$	14
<hr style="width: 100%;"/>	<hr style="width: 100%;"/>	<hr style="width: 100%;"/>
3	200	2
	$1 \frac{1}{3}$	
	<hr style="width: 100%;"/>	
	201 $\frac{1}{3}$	

Facit 67. złot: gr: 3. y selag 1.

- 9 Item ieden kupił 75. Suntow Towaru/ za
120. złotych/ y groszy 15. po czeniu przyda
37. suntow/ Facit 59. złotych/ 13. groszy/ 1
 $\frac{2}{5}$ selagá.
- 10 Item kupił ieden 60. Suntow Towaru/ za
72. złotych/ y groszy 6. co przydzie za 6.
suntow/ Facit złotych 9. groszy 18. 2 $\frac{2}{5}$ sel.
- 11 Item kupił ieden 144. Suntow Towaru/
za 252. złotych/ y groszy 18. co przydzie za
30.

30. funtow/ Facit 52. złotych/ y groszy piętnaście.

fun:	złot:	fun:
6) 144	252	30
24	5	5
3	1260	
6	420	
	Facit 52 $\frac{1}{2}$ złotych.	

ROZNICA TRZECIA.

Gdy liczba poślednia, to iest w trzecim rzędzie iest wiekſza, niſzeli przednia.

- 12 Item Kupił ieden 21. funtow Towaru/ za złotych 9. y groszy 18. co przyiſdzie za 203. funtow/ Facit 90. złotych/ y groszy 26.
- 13 Item ieden Kupił 100. funtow/ za 24. złotych y groszy 24. co przyiſdzie za 312. funtow/ Facit 77. złotych/ 11 $\frac{21}{25}$ groszy.
- 14 Item ieden Kupił 64. funtow Towaru/ za 21. złotych/ y groszy 18. co przyiſdzie za 184. funtow/ Facit 62. złotych/ y groszy 3.
- 15 Item Kupił ieden 81 funtow Towaru/ za 45 złotych/ co przyiſdzie za 100. funtow/ Facit 55. złotych/ 16. groszy/ y 2. ſelagi.

funto

	fun:	zł:	fun:
9)	61	45	100
	9	5	5
			500
			55 $\frac{1}{2}$

ROZNICA CZWARTA.

Z Łamána Liczba.

- 16 Item Kupił ieden 25. Suntow Towaru/ 3
 złotych 14 $\frac{1}{2}$ co przyiďte 3á 208 $\frac{1}{3}$ suntow
 Facit 120 złotych/ y groszy 25.

fun:	zł:	fun/
25	14 $\frac{1}{2}$	208 $\frac{1}{3}$
5)		14 $\frac{1}{2}$
		832 $\frac{2}{3}$
		2084 $\frac{3}{6}$
		104 $\frac{1}{6}$
		3020 $\frac{5}{6}$
		604 $\frac{1}{6}$
		Facit 120 $\frac{5}{6}$ złotych

- 17 Item Kupił ieden 120. Suntow Towaru/ 3
 44.

4 $4\frac{1}{3}$ złotych/ po czemu przyida/ y co zá nie
uczynić będzie zá $233\frac{1}{2}$ funtá/ Facit 56.
złotych/ 7. groszy/ $2\frac{21}{24}$ šelagá.

18 Item ieden kupit $36\frac{24}{24}$ funtow Towáru/ zá
 $82\frac{1}{2}$ złotych/ co przyiǳie zá 49. funtow/
Facit 112. złotych/ 25. groszy/ $1\frac{1}{4}$ šelagá.

ROZNICA PIATA.

Gdy przy wszytkich trzech Liczbách, Ła-
mána Liczbá stoi.

19 Item ieden kupit $1\frac{1}{2}$ łóćciá/ zá $2\frac{1}{2}$ złotego/ co
przyiǳie zá $1\frac{1}{2}$ łó⁴ ćciá/ Ła⁵ cit 1. złoty/
y groszy 15. 2

20 Item kupit ieden $30\frac{1}{5}$ łóćciá Towáru/ zá
 $99\frac{1}{5}$ złotych/ co 4 przyiǳie zá $16\frac{1}{2}$ łó²
ćciá/ Facit 54. złotych/ $3\frac{6}{121}$

21 Item kupit ieden $50\frac{1}{121}$ łóćci Towáru/ zá
złotych $20\frac{1}{121}$ co przyi⁵ ǳie $156\frac{7}{121}$ łóćci/ fac:
 63 złotych⁴ y groszy 8. $1\frac{27}{2008}$ še⁸ lagá.

22 Item kupit ieden $13\frac{1}{3}$ łóćci Towáru/ zá
 $41\frac{1}{2}$ złotych/ co przyiǳie zá $50\frac{1}{6}$ łóćci/
Facit 156. złotych groszy 4. $1\frac{1}{80}$ šel.

lot: $13 \frac{1}{3}$ <hr/> 40 <hr/> $3) 240$ <hr/> 80 <hr/> 8 10	zło: $41 \frac{1}{2}$ <hr/> 301 <hr/> $3) 903$ <hr/> 301 <hr/> $41 \frac{1}{2}$ <hr/> 301 $12040 \frac{1}{2}$ <hr/> 15 <hr/> $12491 \frac{1}{2}$ <hr/> $1561: 13 \frac{3}{8}$	lot: $50 \frac{1}{6}$ <hr/> 301 <hr/> $3) 903$ <hr/> 301 <hr/> $41 \frac{1}{2}$ <hr/> 301 $12040 \frac{1}{2}$ <hr/> 15 <hr/> $12491 \frac{1}{2}$ <hr/> $1561: 13 \frac{3}{8}$
---	---	---

Fac: 156 zło: 4 gr: $1 \frac{1}{80}$ ſel.

R O Z D Z I A Ł I.

O Proporciey Exemplow.

- 22 Item 8. funtow / 36 złotych 10. co przyjdzie
 36 15. Suntow/ Facit 22. złotych/ 7 gr: 15.

funt: 8 <hr/> 1	zło: 10 <hr/> 150 <hr/> 15	funt: 15 <hr/> 150 <hr/> 15
---------------------------	---	--

Facit $22 \frac{1}{2}$ zło:

Drugi

DRVGI SPOSOB.

sum:	złot:	sum:
8	10	15
20		16 jest 2 razy 8
$2\frac{1}{2}$		2 jest $\frac{1}{8}$ 16.
Facit 22 $\frac{1}{2}$ złot:		

TRZECI SPOSOB.

sum:	złot:	sum:
8	10	15
s i e s t r o w n y N ũ : 15		
2 jest $\frac{1}{4}$ od 8		4 $\frac{1}{2}$
Facit 22 $\frac{1}{2}$		

Dla doskonałszego zrozumienia / iako widzisz ten przykład / we trzy opisałem ci sposoby. *Pierwszy.* Średnia / ostatnia multiplikuiac / a przednia diuiduiac liczbe. *Drugi.* Gdy m przednia liczbe według proporciey / pierwszy podzielit / iako to pewna / że 16. jest 2. razy 8. przez 2. multiplikuiac średnia liczbe / y zaś 2. że 16. liczby / jest osma część / y to prawda / diuiduiac 20 przez 8. gdzie 2 $\frac{1}{2}$ razy wchodzi / co addendo insimul Facit toż² uczyni. *Trzeci.* Gdy m średnia podzielit liczbe / iako to / że 8. jest rowny Numerus, pierwszemu albo przedniemu / podobnie

Żywſzy też liczbe pod riga na poſledni/ y zaś 2.
 że ieſt czwarta część/ Wſny/ przez 4. iſ. duiſ-
 duiać/ Ktore 4 $\underline{1}$ razy w iſ. wchodzi/ ſkład tak je-
 iednoſ² vſna ² waſ Facit. Poſtepuy tedy tak
 ſobie/ y w inſzych Exemplach niżej opiſanych/
 Kto ych ci inż reſoluować nie bede/ tylko co Fa-
 cit. ażdemu przydani/ Ktore ty ſam ſobie reſo-
 luować będzieſ/ chcąc ſie czego nauczyć/ gdzie/
 gdy ci toſ Facit, co przy každy m Exemplum
 ſtać będzie/ przydzie y paćnie/ to nie omylnie/
 doſtonaleſ zrachował.

24 Item 12. Funto w/ za złotych 15. co przyi-
 dzie za 27. funto w/ Facit 33. złotych / y
 groſy 22 $\frac{1}{2}$

25 Item 16. Funto w/ za 11. złotych/ po czym
 przyida 21. funto w/ Facit 14 złotych/ 13 $\frac{1}{8}$
 groſy.

26 Item 30. Funto w/ za 24. złotych/ po czym
 przyida 28. Funto w/ Facit 22. złotych/ y
 groſy 12.

27 Item 25. Funto w/ za 15 $\frac{3}{4}$ złotych/ po czym
 przyida 27. Funto w/ ⁴ Facit 20. złotych/
 groſy 19. $\frac{13}{50}$ ſelagá.

28 Item 28. Funto w/ za 36. złotych/ po czym
 przyida 49. Funto w/ Facit 63. złotych.

29 Item 32. Funto w/ za złotych 37. co przyi-
 dzie za 70. funto w/ Facit 80. złotych 28 $\frac{1}{8}$
 groſy.

Item

- 30 Item 56. funtow/ zá 42. złotych/ po czemu
przyida 125. funtow/ facit 93. złotych/
grošy 22. $1\frac{1}{14}$ šelagá.
- 31 Item 51. funtow/ zá 43 $\frac{1}{2}$ złotych/ co przyia
džie zá 100. funtow/ fa² cit 53. złotych/
21 $\frac{3}{81}$ grošy:
- 32 Item 108 funtow/ 136 $\frac{1}{2}$ złotych/ co vezynić
bedžie zá 203 funtow³ facit 256. złotych/
7. grošy/ $1\frac{2}{54}$ šelagá.
- 33 Item 144. funtow/ zá 107 $\frac{1}{2}$ złotych/ co
przyidžie zá 287. funtow/ fa³ cit 213 zło-
tych/ 27. grošy/ $1\frac{2}{72}$ šelagá.
- 34 Item 100. funtow/ zá 49 $\frac{1}{2}$ złotych/ co trze-
bá bedžie dáć/ zá 480.² funtow/ facit
237. złotych/ y grošy 15.
- 35 Item 240. funtow/ zá 49 $\frac{3}{4}$ złotych/ po
czemu przyida 945 funtow/⁴ facit 195.
złotych/ 27. grošy/ $1\frac{3}{160}$ šelagá.

R O Z D Z I A Ł II.

Nástepuia Exempla, przykładow niektorych
ráchunku, w Kramách zwyczajnego.

- 1 Item Sztařá iedná/ zá 4 $\frac{1}{2}$ złotych/ co przyia
džie zá 12. Sztař/ facit⁶ 50. złotych.
- D 3 Sztař.

Sztuk.

12

4 $\frac{1}{6}$

48

2

Facit 50 złotych.

- 2 Item 1. łokieć/ za 5 $\frac{2}{3}$ złotych/ co przyidzie za
15. łokci/ Facit 55 $\frac{2}{3}$ złotych.
- 3 Item 1. łokieć Sukińa/ za 7 $\frac{3}{4}$ złotych/ co
przyidzie za 21. łokci/ Facit $\frac{4}{8}$ 162 złotych/
22 $\frac{1}{2}$ groszy.
- 4 Item 1. łokieć za złotych 6. co przyidzie za
22 $\frac{1}{2}$ łokci/ Facit 135. złotych.
- 5 Item 1. łokieć za 7. złotych/ po czemu przyi-
da 36 $\frac{3}{4}$ łokci/ Facit 257. złotych/ 7 $\frac{1}{2}$ gro-
 $\frac{4}{8}$
- 6 Item 1. Sztuka płotna/ za 9. złotych/ co
przyidzie za 25 $\frac{7}{8}$ sztuk Facit 232. złotych/
26 $\frac{1}{4}$ groszy.
- 7 Item 1. łokieć 1. Sukińa 2 Angielskiego/ za 3 $\frac{1}{2}$
Taler/ co przyidzie za 39 $\frac{3}{4}$ łokci/ Facit $\frac{2}{4}$
139 Talerow/ 11 $\frac{1}{4}$ groszy.
- 8 Item 1. łokieć Sukińa Hispańskiego/ za 5 $\frac{3}{4}$
Taler/ co przyidzie za 57 $\frac{2}{3}$ łokci/ Facit $\frac{4}{8}$
331 Talerow/ sioty 1. y $\frac{3}{8}$ groszy 22 $\frac{1}{2}$

9 Item

- 9 Item 1. łotiec Sułnā/ zā 3 $\frac{1}{2}$ złotych/ co przyidzie 65 $\frac{1}{2}$ łotci/ Facit 2 240. złotych/ 29 $\frac{1}{6}$ groszy.
- 10 Item 1. łotiec Sułnā/ zā 7 $\frac{1}{2}$ złotego/ co przyidzie zā 81 $\frac{1}{2}$ łotci/ Facit 2 614 złotych 1 $\frac{7}{8}$ groszy.
- 11 Item 1. Sztukā Koleniſkiego plotnā/ zā 34 $\frac{1}{2}$ złotych/ co przyidzie zā 97 $\frac{2}{3}$ Sztuk/ Facit 5 3406. złotych/ 27 $\frac{3}{5}$ gro. 10
- 12 Item 1. Sztukā Niderlānſkiego plotnā/ zā 37 $\frac{2}{3}$ złotych/ co przyidzie zā 76 $\frac{1}{2}$ Sztuk/ Facit 2881. złotych/ y groszy 15.
- 13 Item 100. Funtow/ zā 45. złotych/ y groszy 15. co przyidzie zā 560 $\frac{2}{3}$ funtā/ Facit 255 $\frac{4}{400}$ złotego.
- 14 Item 100. Funtow Towārū/ zā 52 $\frac{2}{3}$ złotych/ co przyidzie zā 540 $\frac{2}{3}$ funtā/ Facit 5 283. złotych 8 $\frac{11}{85}$ groszy.
- 15 Item 100. Funtow/ zā 65. złotych/ co przyidzie zā 650. funtow/ Facit 422. złotych/ y groszy 15.
- 16 Item 100. Funtow/ zā 84 $\frac{1}{2}$ co przyidzie zā 760. funtā/ Facit 642. 2 złotych/ y gr: 6.
- 17 Item 100 Funtow/ zā 50 $\frac{4}{5}$ złotych/ co przyidzie zā 350 $\frac{1}{5}$ funtā/ Facit 5 177. złotych/ 16 $\frac{1}{50}$ groszy. 2

15 Item 100. funtow/ zá 92. złotych/ co przyjdzie
dzieć zá 925. funtow/ Facit 551. złotych.

R O Z D Z I A Ł III.

O Różnych Exemplach, które się w przedzi-
y kupi, bázro często, á práwie codziennie
do ráchowánia podaia, y tráfiaia.

Masż tedy NAPRZOD:

Ná funty/ y Cetrary/ Ráchunek

1 Item funt ieden/ zá groszy 6. co przyjdzie
zá 19 $\frac{1}{2}$ funtá/ facit 3. złote/ 27. groszy.

Poloż ták:

	funta.
	19 $\frac{1}{2}$
	<u>6$\frac{1}{2}$</u>
	114
	<u>3</u>
Diuiduy 30	117 groszy ná złote/ masż
	fac: 3. zło: 27. groszy.

2 Item ieden funt/ zá 5. groszy/ co przyjdzie
zá 84 $\frac{3}{4}$ funtá/ Facit 14 złotych/ 3 $\frac{1}{4}$ groszy

3 Item 1. funt Ryzu/ zá groszy 8. co przyjdzie
zá 27 $\frac{1}{2}$ funtá/ Facit 7. złotych/ 10. groszy.

4 Item 25. funtow Towaru/ zá 2. złote/ y
groszy 6. co przyjdzie zá 125. funtow/ fa-
cit 11. złotych.

5 Item

- 5 Item 12. funtow Towáru/ zá 3 $\frac{1}{2}$ złotych/
co przyidzie zá 50 $\frac{1}{4}$ Facit 13 zło:⁵ y gr: 12.
- 6 Item 8. lotow Imbieru/ zá groszy 10. co
przyidzie dáć zá 2 $\frac{1}{2}$ lotá/ Facit 3 $\frac{3}{8}$ groszy.
- 7 Item 12. lotow Száfránu zá 13 $\frac{1}{2}$ złotych/
co przyidzie zá 5. lotow/ Facit⁴ 5 $\frac{3}{8}$ zło-
tych.
- 8 Item 12 $\frac{1}{2}$ funtá/ zá złotych 30. co przyidzie
zá 120.² funtá/ Facit 288. złotych.
- 9 Item 15. funtow Towáru/ zá 25 $\frac{1}{2}$ złotych/
co przyidzie zá 60. funtow/ Fa⁵ cit 100.
złotych/ y groszy 24.
- 10 Item 21. funtow podlego Száfránu/ zá 24.
złotych/ co przyidzie zá 40 $\frac{3}{4}$ funtá/ Facit
45 $\frac{1}{2}$ złotych.
- 11 Item 100. funtow Káranu/ zá 84. złotych/
co przyidzie zá 1225 $\frac{1}{2}$ funtá/ Facit 1029.
złotych/ groszy 12.² 1 $\frac{1}{2}$ šelagá.
- 12 Item 90. funtow bawelny/ 65. złotych/ co
przyidzie zá 5 $\frac{1}{2}$ funtá/ Facit 3. złote/ gro-
szy 2. y 2. šel:²
- 13 Item 15. lotow Kwiatu muskátowego/ zá 5.
złotych/ co przyidzie zá 5 $\frac{1}{2}$ lotow Facit zło-
ty 1. 25 $\frac{1}{2}$ groszy.
- 14 Item 60.³ funtow/ zá złotych 15 $\frac{1}{2}$ co przyi-
dzie zá 75. funtá/ Facit 16. zło² tych 22.
 $\frac{1}{2}$ groszy.

15 Item 19 $\frac{1}{2}$ funtá/ zá s $\frac{1}{2}$ złotych/ co przyidzie
zá fun⁸ tow 100. $\frac{3}{4}$ facit 43. złotych
17 $\frac{3}{51}$ groszy.

16 Item 250. funtow/ zá 45 złotych/ co przy
dzie zá 775. funtow/ facit 143 zło: 13
groszy.

17 Item kupił ieden 30 $\frac{1}{2}$ funt: zá 18 $\frac{1}{2}$ ieszcze 20
ieszcze 32 $\frac{2}{3}$ ieszcze 40 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ funtá ⁶ towaru
roznego ³ każdy funt ² po groszy 10 pyta
co przyidzie/ y co wezyni zá wysytko in funt
ma facit 47. złotych/ II. groszy/ y 2. belagi

W tym Przykładzie tak sobie postap, chcąc
zrachować, adde do kupy.

Sum:

30 $\frac{1}{2}$

18 $\frac{1}{6}$

20 $\frac{1}{3}$

32 $\frac{2}{3}$

40 $\frac{1}{2}$

groszy 10 iest to $\frac{1}{3}$ 142 $\frac{1}{6}$ złotych.
30tego.

diuide przez 3. Fac 47. groszy/ II y 2. belagi.

18 Item kupił ieden 120. funtow Towaru/ item
dotego 132 $\frac{1}{3}$ item 136 $\frac{2}{3}$ item 137 $\frac{3}{4}$ funtów
každy

Każdy funt płacząc po groszy 15. pytam co
za wszystko weźmi Towar/ kacić 263. złot:
 $11 \frac{1}{4}$ groszy.

Fun:

120

132 $\frac{1}{2}$

136 $\frac{2}{3}$

137 $\frac{3}{4}$

gr: 15 jest to $\frac{1}{2}$ 526 $\frac{3}{4}$

3. otęgo. diuide przez 2. kacić: 263 złot: $11 \frac{1}{4}$ groszy.

19 Item kupił jeden Towaru 157 $\frac{1}{2}$ funtá/ iea
scze do tego 280. item 376 $\frac{2}{3}$ $\frac{2}{3}$ Każdy funt
płacząc po groszy 6. co za wszystko przyidzie:
kacić 168. złotych/ y groszy 25.

20 Item dostał jeden Towaru różnego/ pięćioś
rąkiego sortimentu. Pierwszego 50 $\frac{1}{2}$ funt
tá/ drugiego 64 $\frac{1}{2}$ trzeciego 75 $\frac{1}{2}$
tego 79 $\frac{4}{5}$ piate $\frac{3}{5}$ go 85 $\frac{2}{3}$ przy $\frac{3}{5}$ czwara
padł mu każdy funt iednąko/ po groszy 7 $\frac{1}{2}$
pytam tedy co mu za wszystko przychodzi/ $\frac{2}{3}$
kacić 88. złotych/ 26 $\frac{1}{4}$ groszy.

21 Item kupił jeden Towaru 125 funtow/ item
34 $\frac{1}{2}$ item 60 $\frac{1}{3}$ y 40 $\frac{1}{6}$ funtá/ każdy funt
płacząc

plácać po 15. groszy / iedną w ten sposób
 że táre wytracić perwinien / to iest szczynt
 te / w ktorey Towar leżał / a ta wazyła 36
 funtów / pytam tedy wiele lauter wczyni
 funtów / y co zá facit wшыrtkiego / Facit
 lauter wczyni 223 $\frac{2}{3}$ funtów. A záś pienie
 dzy sum: albo ka: ³ III. złotych / y groszy 21
 A ten ci rezolunnie dla przesego polecia.

Sum:

125

34 $\frac{1}{2}$ 60 $\frac{1}{3}$ 40 $\frac{1}{6}$

260 funtów.

36 $\frac{1}{3}$ funta táry odciągnijgr: 15 iest to $\frac{1}{2}$
 złotego. ²223 $\frac{2}{3}$ lauter funtów.diuide przez 2. ³

Facit III. zło: 25. groszy.

R O Z D Z I A Ł IV.

Ráchunek ná Łokcie.

- 1 Item łokieć ieden czarnych iedwabnych
 ronek / po 13 $\frac{1}{2}$ groszy / co przyidzie są 31 $\frac{1}{4}$
 łokci / Facit ² 14. złotych / 1 $\frac{3}{4}$
- 2 Item ieden łokieć koronek białych / po grosz ⁴
 15.

18. a sztuczka nieście 62 $\frac{1}{2}$ łokci/ co za nie
wezyni/ Facit 37. zło² tych/ y groszy 15.
- 3 Item 1. łokieć sznurka iedwabnego/ po gros-
szy 4 $\frac{1}{2}$ co wezyni za 25 $\frac{1}{2}$ łokcia/ Facit 3.
złote/² 24 $\frac{1}{2}$ groszy.²
- 4 Item 1. sztuką Szorbotek trzymia 78 $\frac{1}{2}$ łokci
w sobie/ Koszenie złotych 12. groszy⁴ 3 $\frac{1}{2}$
po czemu przyidsie łokieć/ Facit 5 groszy.⁴
- 5 Item 1. łokieć Szorstatu po 1. złotemu/ y po
groszy 26. co przyidsie za 2 $\frac{1}{2}$ ćwierci łokcia
Facit złoty 1. y groszy 5.²
- 6 Item 3 $\frac{1}{2}$ łokcia Materiey/ po 2. złotych
y 13 $\frac{1}{2}$ ² groszy/ co wezyni za 69 $\frac{1}{2}$ łokci/
facit² 24. złote/ y 14. groszy.⁴
- 7 Item sztukę z plotną/ trzymająca 50 $\frac{1}{2}$ 51 $\frac{1}{2}$
52 $\frac{1}{2}$ łokci/ Każde 12. łokci Koszenia² 13⁴
złotych/ y groszy 15. co za wszystkie wezyni/
Facit 173. złote/ y groszy 24 $\frac{1}{6}$
- 8 Item 5. sztucek plotną Wlederstkiego/ trzy-
mająca/ 40 $\frac{1}{2}$ 51 $\frac{1}{2}$ 42 $\frac{1}{2}$ 59 $\frac{1}{2}$ 60 $\frac{1}{2}$ łokci/
Każdy łok:² po³ gro⁴ szy/⁴ 100³ Co za
wszystkie wezyni/ Facit 848. y groszy 7 $\frac{1}{2}$
- 9 Item za 15. groszy/ gdy łokieć plotną kupisz/
wiele łokci beożiesz miał za 49 $\frac{1}{2}$ złotych/
Facit 99. łokci.
- 10 Item kupi ieden 7. sztuk Materiey/ dał za
nie 483. złotych/ gdzie mu łokieć po groszy
45.

45. przypadek/ pytam wiele sztuk w sobie
Każda osobna trzymała łokci/ Facit 46.
łokci.

- 11 Item kupił jeden sztukę Sukna Angielskiego
go/ za III. Talerow/ każdy Taler po złotych
3. a ta sztuka miała trzymać łokci 36. w
sobie po wymierzeniu nie znalazło się wie-
cey/ tylko 33. łokci/ y 2. ćwierci/ pytam iak
wiele ma dać za nie/ Facit 309. złotych/ y
groszy 27.

- 12 Item kupił jeden 6. sztuk płotną Niderlandzkiego/ które trzymały 28. 32. 27. 29. 31.
28. łokci/ łokcie pierwszych dwu sztuk pła-
cił/ po 2. złote/ y groszy 15. a łokcie drugich
dwu sztuk płacił/ po złotych 3. a trzecich
dwu sztuk łokcie płacił/ po złotych 2. y
groszy 20. pytam co ogulem za wszystkie
przychodzi/ Facit 451. złotych/ y groszy
10.

złot:

łokci

38

32

60

2 $\frac{3}{5}$

Facit 156 złot: dwu pier-

złot:

złot: toż:

27

29

3

56

3

Facit 16 s złot: dwu drugich

złot: toż:

31

28

2 $\frac{2}{3}$

59

2 $\frac{2}{3}$

118 $\frac{1}{3}$

39 $\frac{3}{4}$

Facit 15 7 $\frac{1}{3}$ dwu trzecich.

złotych

156

168

157 10

Facit: 4 51 10

- 3 Item cztery sztuk trzymająca 28 $\frac{1}{2}$ 27 $\frac{3}{4}$ 29 $\frac{1}{2}$
30 $\frac{1}{2}$ toż: / iedny połowy plá $\frac{2}{3}$ co $\frac{4}{5}$ ne/ $\frac{2}{3}$
ka $\frac{4}{5}$ zde 4. toż: / po złotych 10. y groszy
12. á drugi połowy / każde 4 $\frac{1}{2}$ toż: / po
11 złotych / y groszy 15. Wiele $\frac{2}{3}$ tedy ka
zdego Facit uczyni. Facit pierwszey poło-
wy / 300. złotych / y groszy 9 $\frac{1}{2}$ á drugiey
połowy 300. złotych / y groszy $\frac{2}{3}$ 6.
4 Item Krámarz ieden kupił 62. toż: Atlasu /
každy toż: po 4. złotych / y groszy 20.
do tego iesze 45. toż: Arámitu / po 6 $\frac{1}{2}$
złotych / iesze 31. toż: Táffy / po 1. złote $\frac{2}{3}$
temu /

- temu/ y groszy 15. ieſzcze 42. tołćia Czámla
tu/ po 1. złocemu/ y groszy 8. tołćieć/ pytam
co wſzytko koſtuieć/ y co za wſzytko weźmieć
Facit 681. złotych/ y groszy 16.
- 15 Item przynioſł ieden do Kotlarzá/ miedzi
ſtárey 53 $\frac{1}{2}$ funtow/ każdy po 14. groszy
wziął ná⁴ to od Kotlarzá miedzi nowe
47 $\frac{1}{2}$ funtá/ każdy funt po groszy 18. przy
jął/ ² pytam który tu z nich ma dopłacić
drugiemu/ Facit Kotlarz ma ieſzcze odebrać
od tamtego złotych 3. y groszy 19 $\frac{2}{3}$
- 16 Item Páni iedná Kupiła v Komwiſarzá
naczynia nowe Cyny roznego/ 56 $\frac{3}{4}$ fun
tow/ przyimuiac od niego każdy funt⁴ po
groszy 16. ná to dała mu ſtárey Cyny 48 $\frac{1}{2}$
funtá/ przyobieciuiac mu ieſzcze ná każdy²
funćie/ po 3. groſze poprawić/ pytam wiel
ieſzcze Komwiſarzowi dopłacić powinno.
Facit 9. złotych/ y groszy 7 $\frac{1}{2}$
- 17 Item Páni iedná ſlugę ná ſłużbę przyim
ie/ obieciuiac iej co Koł 13. złotych mytá/ to
poſłużyroſzy Wiedziel 16. zaſły ſwary ni
dzy nimi/ ták dálece/ że ſługá ze ſłużb
odeyſć musiała/ pytam co iej tedy dać
mytá przychodzi/ Facit 4. złote.
- 18 Item Pan ieden/ wiedzai Woźnice ná Koł
obieciuiac mu 12. Talerow/ y groszy 25. mu
tá/ oſtáło ſie po tym/ że Pan nie potrzebu
ieć go

iac go wiecey/ uczynił go wolnym/ dawşy
mu 17. złotych/ pytam wiele Wiedźiel v
Pana służył/ Facit 24. Wiedźiel.

złot:	Wiedźiel	złot:
36 $\frac{5}{6}$	52	17
	17	
221	364	
	52	
	684	
	6	

Duinduy 5304 przez 221 przyidzie.
Facit 24. Wiedźiel.

ROZDZIAŁ V.

Następuje Ráchunek Rozmáitych rzeczy, co
tylko do ráchowánia przypásć mogą, codzien-
nie práwie się przytráfiájących, ktorých
Exempla co trudnieysze, wealug Prá-
ktyki, soluować ci bede.

S Jec iż ná początku Regulæ Detri, o-
biecałem ci Elucidować dostátecznie/
iákbys sobie iáż w naykrótşym po-
ráchowaniu/ Exempli y przykładem postąpić
miał/ teć kilka Kondicyi/ tylko zrozumieć ze-
chciey/ ośryśle y objaśnie.

Pierwsza. Gdy się wszystkie trzy summy/ wa-
trzech

trzech położone rzędach/ równe trafia y przypa-
dka/ te tak długo per proportionatum Nume-
rum, przedni y ostatni zmniejszay/ iak długo
sie zmniejszyć dadzą: dopiero średnim ostatni/
albo ostatnim średni multiplikuy/ á przednim
diuidui/ skład przyidzie Facit, czego masz Exem-
plum: Nápříklad/ gdybys 24 funtów kupił/
za złotych 30. coby przyszło za 36. Facit 45. á
temi kilka sposoby potażec/ iako to:

	fun:		złot:		złot:
6)	24	————	30	————	36
2)	4		3		6
	2		2) 90		3

Facit 45 złotych.

Znowu krotsey ieszcze w drugi Sposob.

	fun:		złot:		złot:
12)	24	————	30	————	36
	2		2) 90		3

Facit 45 złotych.

Znowu w inszy, albo trzeci Sposob.

	fun:		złot:		fun:
	24	————	30	————	36
3)			36		
8)			1080		
			360		

Facit 45 złotych.

Ieszcze

Iescze krotsey w czwarty Sposob.

fun:	zlo:	fun:
24	30	36
	15	24
Facit 45 szotyeh.		24 jest to rowna lis
		12 jest to $\frac{1}{2}$ 24 licz:

Druga. Ponieważ sie trafiaia/ Exempla, se przy ostatniey/ albo szredniey/ albo przedniey liczbie/ stoi tamana liczba: Wiec gdy sie przyda/ ze v przedniey liczby/ na pierwszey rydze/ y v ostatniey na trzeciey rydze/ tamana liczba stać bedzie/ te multiplikuy przez denominatore, przybieraiac Numeratorem numerum, iednak to pomnij/ ze tymze denominatorem, co przy liczbie pierwszey Rygi/ masz ostatnia multiplikować liczbę/ iako to/ gdybyć ten Exemplum rachować przyszło:

fun:	zlo:	fun:
32 $\frac{1}{2}$	18	24 $\frac{1}{2}$
		18 $\frac{1}{3}$
5) 65		192
13)		246
		438
		2
		5) 876
		13) 175 $\frac{1}{2}$
		Fac: 13. 31. 14 $\frac{1}{2}$ gr.

Trzecia. Gdy się w przedniej / a ostatniej
liczby / łamana liczba trafi : a w przedniej nie /
tedy iedne przez druga / cała przez cała / łamana
przez łamane multiplikuy liczbe / iednak to ob-
serwuy / gdy Numerator się trafi / to iest wierz-
chnia liczba / wiekſza nad vnitatem, tedy cała
liczba / ma bydſ przez Numeratora, wprzod
multiplikowana / potym denominatorem di-
widowana / dopiero do drugiey caley przyłożona
liczby. Coć záraz illuſtruie Exemplis, ták w
pierwſzy ſpoſób o iednym Numeratorze / iáko
w drugi / gdy wiekſzy Numerator kładſiony by-
wa : Táprzykład / 100. łóćci / zá $44\frac{1}{2}$ złotych
co uczyni zá $45\frac{1}{3}$ łóćcia / Fac: 20 zł: $5\frac{1}{4}$ gr:

łóć:		złó:		łóć:
100	—	$44\frac{1}{2}$	—	$45\frac{1}{3}$
		$45\frac{1}{3}$		
		—————		
		220 $\frac{1}{2}$		
		1762 $\frac{2}{2}$		
		24 $\frac{1}{3}$		
		1 $\frac{1}{6}$		
		—————		
		Fac: 20 17 $\frac{1}{3}$		
		—————		
		30 (20		
		—————		
		gr: 5 20 1		
		—————		
		100. 4.		

Item:

Item 100. łotci/ za 24 $\frac{2}{3}$ złotych/ co wezmą 33
 33 $\frac{2}{5}$ łotci/ Facit s. zło: $\frac{3}{25}$ groszy 6 $\frac{4}{25}$

łotci		złot:		łotci
100	————	24 $\frac{2}{3}$	————	33 $\frac{2}{5}$
		33 $\frac{2}{5}$		
		————		
		72 $\frac{3}{5}$		
		722 $\frac{5}{15}$		
		29 $\frac{15}{15}$		
		————		
		Facit zło: s/ 23 $\frac{13}{15}$ albo 26. groszy.		
		30 $\frac{15}{15}$		
		————		
		groszy 6 16 4		
		————		
		100 25		

- 1 Item 4. Wory Pieprzu/ waga 225. 260.
 251. 265 $\frac{1}{2}$ funtów/ tará każdego woru 3 $\frac{1}{2}$
 funtá / $\frac{2}{2}$ każdy Cetnar po zło: 133. y $\frac{2}{2}$
 groszy 10. rachniac w Cetnarze funtów po
 100. co zá wšytko wezmí/ Facit 1316. zło-
 tych/ y groszy 20.
- 2 Item 2. Wory Migdałow/ waga 327.
 416 $\frac{3}{4}$ funtów/ tará zá Wory s $\frac{1}{2}$ funtá/ po
 s1. $\frac{4}{4}$ złotych Cetnar/ á w nim $\frac{4}{4}$ 100. fun-
 tów/ Facit 498 złotych/ 6 $\frac{4}{5}$ gro:
- 3 Item Kupit ieden kílka šorochow/ futer ro-
 žnych/ to ieſt 450. funt laſic/ plácać 100.
 23 po

- po 12 $\frac{1}{2}$ Talerow/ znowu 356 Szwedzkich
 Kun ⁴ płacac każda sztuk/ po 5 $\frac{1}{2}$ złotych/
 item 240. sztuk Soboli/ każdy ³ borek/
 to jest 40. sztuk/ po 96 $\frac{1}{2}$ Talerow/ ięszc
 252. sztuk Włostierow ³ ich Lisow/ iedne
 sztuk po 1 $\frac{1}{2}$ złotych/ pytam wiele złotych/
 po 30. gr: ⁴ za ten Towar wysytek wezyni
 Facit 4125. złotych/ 21. groszy.
- 4 Item ieden kupił w Wenecyey/ 12. sztuk
 Atlasu/ a te wszystkie in summa, trzymały
 w sobie łotki 400. każdy łotkę po 36 $\frac{1}{2}$
 płacił potroynych. Wiele tedy Cronow/ ⁴
 każdy po 140. soldow rachuiac wezyni/ gdyż
 Cambium, albo Werel chodzi/ 24. po
 troynych/ we 124. soldow Weneckich/ y
 wiele grzywien/ Cenytey/ iako w Hambur
 ku/ gózie 42 siling. iakie w Lubeku uchod
 dza/ iedne Włosta wezynia Crono/ Facit
 542 $\frac{1}{2}$ Cronen/ a 1424. grzywien/ 1. sil
 ling ² Lubecki.
- 5 Item ieden dostał 2. sztuce Genyyskiego
 Aramitu/ iedną trzymała 24 $\frac{1}{2}$ łotek/ a
 druga 23 $\frac{1}{2}$ każoy łotkę przy ⁴ padł na
 7. złotych ² y groszy 10. pytam co za wysy
 tek wezyni/ Facit 350 zł: y groszy 5.
- 6 Item kupił ieden dwie Rusie Oliwy/ wa
 żyła iedną 4 $\frac{1}{2}$ Cetnara 22. funtow/ druga
 4 $\frac{1}{2}$ Cetnara ² y 6 funtow/ cary na każdym
² Cetnarze/ albo od każdego Cetnara 12.
 funtow/

funtow/ á w każdy Cetnar 100. funtow
wchodźito/ po złotych 32. y groszy 10. Ces
nar/ pytam co za Olive dać przychodzi.
Facit 270. złotych/ y groszy 20.

7 Item Gárbarz ieden kupił 360. sztuk Skor
Wolowych/ te dawšy przerzucić/ znalazł
w każdym 100. 5. sztuk nąpsowanych/ płac
cił każde 100. dobrych/ to iest całych/ po
251 $\frac{1}{2}$ Talerow/ każdy po złotych 3. rachun
iac/ ⁴ á zaś skute nąpsowana po 1 $\frac{3}{4}$ Taler
rze/ pytam co za rošytko dać temu ⁴ przyie
dzie/ Facit 2687. złotych/ 13. groszy 1 $\frac{1}{10}$
šelagá.

8 Item kupił ieden 6. sztuk plotná/ ktore trzy
máły 26 $\frac{1}{4}$ / 31 $\frac{1}{2}$ / 32 $\frac{2}{3}$ / 24 $\frac{3}{4}$ / 27 $\frac{1}{3}$ / 29 $\frac{1}{2}$
łokci/ każdy łokieć płacać po złotemu/ y po
22 $\frac{1}{2}$ groszy/ spytam wiele mu dać za wszy
tko ² przychodzi/ Facit 301. złotych.

9 Item przywieziono iednemu 3. kóše Rožy
neł/ wáżyły 136. 142. 133 funtow/ uczyni
ło tary co kóše wáżyły 27 $\frac{2}{3}$ funtá/ przyiał
každy Cetnar/ to iest każde ³ 100. funtow/
po złotych 51. pyta coby za nie uczyniło/ fa
cit 221. złotych.

10 Item ieden worek Muskatowych Galek/
wáżył 67 $\frac{3}{4}$ funtow/ tary 4 $\frac{3}{4}$ funtá/ funt
po 1. złote ⁴ mu/ y groszy 24 ⁴ záraz ed raki
przedal Galke každy po 4. šelagi/ za ktore

tak wiele targował/ iako 75 złotych/ y groszy 25. pytam wiele funtów przedat/ y wiele Galek w ieden funt wchodziło/ Facit 42 $\frac{21}{102}$ funtów przedat/ a wchodziło funt 40 $\frac{1}{2}$ Galek.

- II Item ieden przedacie funt I. Imbieru/ po 7. potroynych/ a I. funt Pieprzu/ po 15 potroynych. Wiec trafia sie ieden/ ktory chce wlozyć 300. złotych/ w ten Towar/ chce mieć tak iednego/ iako y drugiego zarowno Towaru/ pytam wiele funtów każdego z tych dwoigá otrzyma/ Facit 120. funtów Imbieru/ y 120. funtów Pieprzu.

p.	Pot:		
I	15		
Im: I	7	fun:	zł:
2.	25	— 2 —	300
	I		12
			2
			24
			10 potr: zł:
		2) 240	
		Fac: 120 fun: Im:	
		bieru y Piepr: tak 36	

- 12 Item 10. Kuf Oliwy/ waga co dwie N. 1. 2. 625 funtów/ N. 3. 4. 570 funtów/ N. 5. 6. 475.

475. funtow/ N. 7. s. 430. funtow/ N.
9. 10. 500. funtow/ każdy Cetnar o funtách
100. po złotych Rynstich 14 $\frac{2}{3}$ gdsie in.
summa są wšytek ten przycho³ dzi Toz
war/ złotych 317. Rynstich/ 46 $\frac{2}{3}$ Cráycás
row/ a tych 60 wezioty wchodzi. ³ Pytani
wiele funtow ná Cetnarze Tary nádano.
Facit 20. funtow/ tary vpuszczo na Ces
tnarze.

Fun:

625

570

475

430

500

2600 funtow.

zł: K.

14 $\frac{2}{3}$

fun:

100

zł: K.

317 $\frac{2}{9}$

44

2860

9

286000

396

396) 858000

2166 $\frac{2}{3}$ funtow

£5

fun:

Sum:

2600

2166 $\frac{2}{3}$ funtá.

Sum:

2166 $\frac{2}{3}$ 433 $\frac{1}{3}$

Sum:

100

65/00

43300

33 $\frac{1}{3}$ 43333 $\frac{1}{3}$

65)

1300/00

Fac: 20. funtorow tary ná Cetnarze.

- 13 Item Páka iedná Rozynek drobnych/ wáží funtorow 275. Kóštnie in summa złorych Polstich 6s. y groszy 22 $\frac{1}{2}$ pytam po czemu przyidzie Cetnar/ to iest 2^{100} fun: y po czemu funt ieden. Fac: Cetnar przyidzie po 23 złote/ á zaś funt po groszy 7 $\frac{1}{2}$

- 14 Item 4. Wálle Sig Tureckich/ máia w sóbie in summa 240. Kóšyczkow/ wáží Cetnarow 8. y funtorow 40. Káždy Cetnar po 100. funtorow/ kóštnie Cetnar 31. złorych/ y groszy 15. Co tedy zá wšytko uczyni/ Facit 264 złorych/ y groszy 15.

- 15 Item przypio iednemu Kupcowi/ 6. Strzyń Mýdla/ Pierwsza/ wážíla Cet: 4. y funtorow 13. Druga/ Cetn: 5. y 4. fun: Trzecia/ 4 $\frac{1}{2}$ Cetn:

Cetn: 7. funt: Czwartá/ $3 \frac{1}{2}$ Cetn: 38. funt:
terow/ Piata/ 5. Cetn: 4. ² funty. Szosta/
4. Cetn: 19. funtow. Tary od strzyn ná
káždym Cetnarze/ II. funtow/ Kóstiue Ces
tnar káždy/ ráchuiac po 121. funtow $6 \frac{3}{4}$
zlotych Rynstich/ káždy zloty ráchuiac ⁴
po grošy 60. á porroyny po 12. selagow/ co
zá wšytko vezyni/ Facit 164. zlotych Ryns
stich/ porroynych 5. selagow $8 \frac{112}{121}$

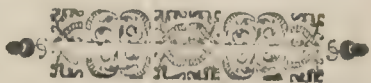
16 Item Kupil ieden páke Wostu/ Ptora was
zyia 6. Cetnarow/ $37 \frac{1}{2}$ funta/ káždy Ces
tnar ráchuiac po 110. ⁴ funt: Kóstrowal te
dy Cetnar 36. zlotych nášych y grošy $7 \frac{1}{2}$
pytam co tedy zá wšytko vezynilo facit ²
232. zlotych/ $12 \frac{1}{2}$ grošy.

17 Item, Gdy kto kupi zá zlotych $14 \frac{1}{2}$ funtow
24. wiele funtow bedzie miał zá ² 36. zlo
tych/ Facit $59 \frac{17}{29}$ funtow.

18 Item Kupil ieden funtow 100. zá zlotych
 $54 \frac{1}{8}$ wiele bedzie miał funtow zá zlotych
 $325 \frac{1}{2}$ Facit $664 \frac{18}{113}$ funtow.

19 Item Wieszaniin ieden kupil Woku/ zá kros
rego dał $25 \frac{1}{2}$ Talerá/ II $\frac{1}{2}$ grošy/ w Bra
mie/ Accizy ³ dał od nie ² 60 zlotych 4. y
grošy 15. karmigo 5. Wiedziel/ Kóstiue
go káždy tydzień zloty I. y grošy 15. po wy
sem 5. Wiedziel/ dał go zábić/ gdić i kmejo
wazylo

- ważyło 4. Cennary/ s3. y pul funtá/ Káždy
Cennar po 100. funtow rachunac/ wziął 3á
stere złotych 9. Flaki/ Tlogi/ Clerce/ daie
od zabicia Rzeźnikowi w nagrodę/ znayden
ie/ tego funt na 4. grosze kopnie Pytani
wiele toy ważyi funtow/ poniewaz funt
Złiesá po 5. groszy/ y po 1. helogu pzedat.
Facit 55. funtow ważył toy.
- 20 Item 7. Wortow Szasranu przedniego/
ważyły/ 30 osobna każdy/ s4 $\frac{1}{2}$ / s9 $\frac{1}{4}$ / s0 $\frac{3}{4}$
s7 $\frac{1}{8}$ / 90 $\frac{3}{4}$ / 92 $\frac{1}{8}$ 96 $\frac{7}{8}$ funtow/ Tara od
Wortow 2 $\frac{7}{8}$ / 3 / 3 $\frac{1}{2}$ / 4 / 3 $\frac{1}{4}$ / 3 $\frac{3}{4}$ / 4 $\frac{3}{8}$
funtá / Káždy funt po 10. $\frac{7}{8}$ złotych Ryn
skich/ po 66 groszy Polskich^s Káždy rachun
iac złoty/ pytani wiele złotych wezynić be
dzie/ po groszy 60. y wiele Valerow in 1 pe
cie po złotych 2 $\frac{1}{2}$ Rynskich/ Facit 7210.
złotych Rynskich² 7. potroynych/ II $\frac{1}{2}$
heller. Valerow zaś 2884. 7. potroy
nych/ II $\frac{1}{2}$ heller. Ráchny we złoty ieden
20. po⁴ troynych/ a w potroyny 12. helle
row. A to Exemplum, tak Resoluować
będzieś.

Sum:

84 $\frac{1}{2}$

89 $\frac{1}{4}$

86 $\frac{3}{8}$

87 $\frac{5}{8}$

90 $\frac{1}{4}$

92 $\frac{1}{8}$

96 $\frac{3}{8}$

Sum:

2 $\frac{7}{8}$

3

Tara. 3 $\frac{1}{2}$

4

3 $\frac{1}{4}$

3 $\frac{3}{4}$

4 $\frac{3}{8}$

627 $\frac{1}{2}$

24 $\frac{7}{8}$

24 $\frac{7}{8}$ odciągnij tary.

602 $\frac{6}{8}$ lauter funt:

10 $\frac{7}{8}$ złotych Ryń: Koścień funt:

6020 $\frac{3}{4}$

32

526 $\frac{1}{2}$

24

7 $\frac{21}{32}$

16

21

6 iest $\frac{1}{10}$

6554/18/ 1 $\frac{1}{2}$

$\frac{61}{32}$ albo 1 $\frac{21}{32}$

6551 9/9 $\frac{3}{4}$

Facit 7210/ 7/11 $\frac{1}{4}$ halerzy.

	Šlo: Kyn:	Pot:	Žál:
$2\frac{1}{2}$	7 2 1 0	— 7 —	— $11\frac{1}{4}$ —
$\frac{2}{2}$	<hr/>		
5	1 4 4 2 0		
	<hr/>		
	2 5 5 4	Tal:	7 Pot: $11\frac{1}{4}$ halerzy
			4

21 Item Gdy Kupie Kámién Miodu/ zá zlotych 6. po czemu mi przyidzie beczek 4. A ie-
 dna wázy kámién 7. druga $3\frac{1}{2}$ trzecia $6\frac{1}{3}$
 czwarta $7\frac{1}{4}$ táry ná každym kámiénú/ po
 3. sunt. ⁶ Co tedy in summa sá wšytko
 vezyni/ ráchniac každý kámién po 26. sun-
 tow. Facit $153\frac{12}{13}$ zlotych.

22 Item Gospodarz ieden kupil Winá Beczke/
 ktora trzymála 8. Wiáder/ y 4. Wirtel/
 každé Wiádro plácac po 30. zlotych/ y po
 groszy 2. dáic ná synk kwarte po 22. groszy/
 resze od každéy kwarty 4. grosze plácac
 Accízy/ zá prožna Beczke bierze zlotych 2.
 y groszy 20. pytam co tedy ná tey Beczce
 Winá zárobil/ albo co vtrácił. Facit záro-
 bít 56. zlotych/ y groszy $6\frac{1}{2}$ ráchny Wiá-
 dro 32. Wirteli/ á kwart ⁴ 6s. á Wirtel
 rachuy 8. kwart.

Wiadro.

złot:

Wiader

1.

$$\text{-----} 33 \frac{1}{15} \text{-----} 8 \frac{1}{8}$$

$$8 \frac{1}{8}$$

$$26 4 \frac{1}{8}$$

$$4 \frac{2}{15}$$

Żłoty 26 $8 \frac{79}{120}$ 15 $\frac{3}{4}$ gro: tak go kupik.

Kwartá

22. groszy przedat.

4. grosze Accizy.

Kwartá.

1.

Wiadrá.

$$\text{-----} 18 \text{ gr:} \text{-----} 8 \frac{1}{1}$$

6 s kwart w wiedze

$$552$$

$$18$$

$$4416$$

$$552$$

$$30) 9936$$

$$33 \frac{1}{6}$$

$$2/20$$

Wsział za Beżke

Na synku przedat za zł: 33 $\frac{1}{6}$ 26 gr:

Kosztowało Wino/ zł: 26 $8 \frac{1}{15}$ $\frac{3}{4}$ gr.

Żarobit. Facit 65/ 7 $\frac{1}{4}$ gr.

23 Item

- 23 Item Kupil ieden ná zarobeť 65. Kámieni toin/ zá 100 ¹ zlotych/ každý 310: po 30 gr: ráchniac/ co ² obaczysz iego Towarzys/ albo Kompan/ pożyczá sobie v dobrego przyiáciela/ summy 758. zlotych Polskich/ chce takže w toj wlożyć te pieniaďze / pyta tam tedy wiele mu Kámieni przyiďcie / zá summe wyżej pomieniona. Facit 317 ¹⁹³ ₃₂₁ Kámieni.

R O Z D Z I A Ľ VI.

Nástepnia Exempla, o Ráchunkách iednego
CASSIERA.

- 1 Item ieden Cassier, potrzebuie Talerow Lewkowych/ ieden po grošy 80. przychodzą do dobrego Przyiáciela/ ze 410. zlotych Monety/ chce ná Talery zámienić/ iednąť w ten spôsob/ że ná každym 1. groš obiecuie nadáť. Pytam wiele štuk Talerow/ zá wzwyż pomieniona otrzymá summe. Facit 300. Talerow.

Gro:	Taler:	Što:
SI	I	SIO
<hr/>		<hr/>
9		90
<hr/>		<hr/>
1		10
		30
		<hr/>
		Facit 300 Taler.
		2 Item

2 Item ieden Cassier, ma pewny zápláciť Außzug/ná 48 $\frac{1}{2}$ złotych Rynskich/ każdy złoty po groszy ¹ 60. rachując/ pytam wiele Wurfow potroynych/ po piáci ná zapláte Außzugu wyliczyć ma. Facit 193 $\frac{1}{2}$ Wurfá.

3 Item ieden ma otrzymać od peronego Cassiera, złotych 144 $\frac{1}{6}$ Rynskich/ każdy złoty po groszy 60. rá⁶ chując/ ná to mu pláci Cassier, Talerow 100. po 1 $\frac{1}{2}$ złotego Rynskiego/ pytam wiele Wur² fow dwugroszowych/ po 5. ná wypłacenie ostatka summy/ odliczyć ma. Facit 565. Wurfow.

Złot:

144 $\frac{1}{6}$

150 złot: ná to mu dať.

94 $\frac{1}{6}$

Facit 565 Wurfow.

4 Item ieden Cassier, ma ná pewne trzy Terminy wyliczyć summe/ to iest złotych 100. zá 4. Miesiace/ złotych 200. zá 6. Miesiecy/ y złotych 300. zá 8. Miesiecy/ pytam iak pretko wszytkie trzy summy/ oraz wyliczyć będzie powinien. Facit zá 6 $\frac{2}{3}$ Miesiecy.

S

Złot:

Žlō:	Mie:	Žlō:
100 ———	4 ———	400
200 ———	6 ———	1200
300 ———	8 ———	2400
6) 6/00		6) 40/00
1		Facit 6 ² Měsíců

- 5 Item jeden Cassier, otrzymał złotych Rynských 734. y s. potroyných/ we trojácích Měsících. To jest Francuských Cron/ po 96. grošy/ Talerow/ po 72. grošů jeden/ Wegierských Čerwoných złotych/ po 120. grošy jeden. Peněžná část jedné jako dříve Měsíce šla byt/ pytam více od každého Měsíce z osobna otrzymať. Facit 153. šulc.
- 6 Item jeden Cassier, požycza svému dobremu Příteli 300. złotych Tlémecřích/ ná 4. Měsíce bez Interessy/ Tím časem přypada potřeba ná Cassiera v léčeni Pieniedzy/ začym přichodí k tomu Příteli/ prošac go/ žeby mu zůstal na 5. Měsíce/ chéat wygody/ přimědzu/ z čeho content zůstáie/ tylo přimědzu by mu požyczyć mial/ w nagrode čeho přimědzu wygody/ žeby vsuga jedné druhé se rovnala. Facit 240. złotych Tlémecřích.

7 Item

7 Item Pan ieden/ ma ze swoiey dšiedšiczey
Majetnošci Intraty, to ieſt rocznego do-
chodu/ złotych Niemieckich 600. zſad do-
chodzi/ ze mu 5. od 100. czyni Proczyey.
Pytam co za Kápitał iego być muſi. Facit
12000. złotych Niemieckich.

8 Item ieden Caſsier, ma perona ſumme piez-
niedzy wyliczyć na 4. roine Terminy/ to
ieſt $\frac{1}{2}$ tey Summy/ we 3. Mieſiace/ $\frac{1}{2}$ we
4. $\frac{3}{4}$ Mieſiace/ $\frac{1}{2}$ we 6. Mieſiecy/ $\frac{1}{4}$ a
Reſte w Koń / $\frac{1}{6}$ pytam iat przedkwyſz-
tkie 4. Summy weſpoł wyliczyć ma. Fa-
cit we 6. Mieſiecy.

ſtoł:		Mieſ:	
$\frac{1}{3}$	_____	3	_____ 1
$\frac{1}{4}$	_____	4	_____ 1
$\frac{1}{6}$	_____	6	_____ 1
$\frac{1}{12}$	_____	12	_____ 3

Cały 1 _____ Facit 6 Mieſiecy.

9 Item naktupił ieden Towar/ dnia 2. Fe-
bruarij, Roku 1598. ktory Towar koſ. ma
złotych Ryńſkich/ każdy po groſy 60. ra-
chuiac 456. 17. potroynych/ y 6. Halerſz/
a tych potroyny ma 12. w ſobie. W ten ſpo-
ſob/ je ma gotowych zaraż wyliczyć złotych
100. Ryńſkich/ czwarta część od daty za 2.

Měsíce/ třetí část za 3. Měsíce/ a
 Reste za Měsíce 4. Pytam iáko Cassi-
 er, albo Buhalter/ ma do Libro gornale
 wpisác/ y položyc partity Facit dnía 2.
 Februarij, Roku 95. 100. złotych gotowych
 dnía 2. Aprilis, Roku 95. 114. złotych/ 4.
 potroyné 4 $\frac{1}{2}$ halerzá/ dnía 2. Mária/ Ro-
 ku 95. 152. $\frac{2}{3}$ złotych 5. potroyných/ y 10.
 halerzy/ dnía 2. Iunij, Roku 95. Reste/ to
 jest 90. złotych/ 7. potroyných/ 3 $\frac{1}{2}$ ha-
 lerzá.

- 10 Item gdy Taler Sleski pláci 72. groszy/ a
 tych w liczeniu klade po 10. ná Rupe/ wiele
 tedy 300. Rupek złotych vezynić beda. Fa-
 cit 8000. złotych Polskich.
- 11 Item ieden Cassier, otrzymał dwugroszo-
 weni 276. Wurfow/ pytam wiele złotych
 vezynia. Facit 92. złotych.
- 12 Item był ieden winien 3200. złotych Pol-
 skich/ ná to zaplácił kárte iedne/ ná 420.
 Talerow Hispánskich/ ráchniac ieden po
 złotych 3 $\frac{1}{2}$ znoru 115. Lewkorych Tale-
 row/ rá³ chniac po 2 $\frac{1}{2}$ złotych. Item
 70. Roienbobel ieden³ ráchniac po zło-
 tych 11. Item 3. funti Flamjskiego płótna
 ktore trzymały 20 $\frac{1}{2}$ 21 $\frac{1}{2}$ 22 $\frac{1}{2}$ łotci/ każdy
 łotiec po złotych 4 $\frac{1}{2}$ obiecuiac Reste Gwo-
 zdzitami zaplácié² każdy funt po złotych
 cztery

4²/₃ pytam tedy/ wiele funtów Gwozdziś
 3³ łow/ do wypłacenia summy na prze-
 stać. Facit 92. funtów/ 25⁵/₇ łotów.

$$\begin{array}{r}
 \text{Zło: } 3\frac{1}{1} \quad \text{Tal: Hiss:} \\
 \hline
 420 \\
 1260 \\
 140 \\
 \hline
 \text{Facit } 1400 \text{ zło:}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \text{Zło: } 2\frac{2}{3} \quad \text{Tal: Lew:} \\
 \hline
 115 \\
 230 \\
 76\frac{2}{3} \\
 \hline
 \text{Fac: } 306\frac{2}{3}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \text{Zło: } 11 \quad \text{Rosenb:} \\
 \hline
 70 \\
 \text{F. } 770 \text{ zło:}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \text{łot:} \\
 20\frac{1}{2} \\
 21\frac{3}{4} \\
 22\frac{1}{4} \\
 \hline
 64\frac{1}{2} \\
 4\frac{1}{2} \text{ zło: łotiec.} \\
 \hline
 256 \\
 32\frac{1}{2} \\
 2\frac{1}{4} \\
 \hline
 \text{Facit } 290\frac{1}{4} \text{ zło:}
 \end{array}$$

86

O Ráchkách Cassiera.

Złot:

 $290 \frac{1}{4}$

1400

 $306 \frac{2}{3}$

770

 $2766 \frac{11}{12}$

Złot:

3200

 $2766 \frac{11}{12}$

Złot:

Fun:

 $4 \frac{2}{3}$

I

 $433 \frac{1}{12}$ Złot:

14

5197

168

168) 15591

Łac: 92. fun: $25 \frac{5}{7}$ lot.

Xięga

XIEGA III.

O Cămbiách, álbo Wexlách.

V Kupcow, dwolákíe íest Cambium,

To íest:

CAMBIO COMMUNE,

Y

CAMBIO REALE.

CAmbio Commune, íest to pospolíte zámienienie Monety róžney/ íednego Míastá álbo Kráin: Játo náprzyklad/ gdy íeden grube mááac píeniadze/ chce ná drobne zámieníc/ álbo též è contra drobne ná grube/ íáť to to šelagi/ pútorákí/ potroyne/ ná Orty/ Talerzy/ zé. zé.

Cambio Reale, Jáť íest zámienienie píeniędzy/ íedney Kráiny do drugíey/ álbo íednego Míastá do drugiego: Játo ío/ gdyby ía tu w Kráťowie íednemu Summie wyliczyrošsy/ ná to/ áby mí bytá ráť Summá w Wenecyey/ álbo w ínšých Míastách/ przez niego/ álbo przez íego Correspondanty wyliczona bytá/ álbo též gdyby kto w Wenecyey/ álbo po ínšých Míastách/ píeniadze ležácc míal/ kćoreby on przez

Cambium trássyruiac/ áby mu tu w Kráko-
wie wyliczone byly.

R O Z D Z I A Ł I.

Nástepuia Exempla, Cambio Commune.

ROZNICA PIERWSZA.

Zamienienie drobney Monety, zá wielka.

- I Item 660. złotych Ryńskich/ każdy rachuiac
po złotych 2. Polstich/ albo groszy 60. wie-
le uczynia Talerow Lewkowych/ po groszy
50. Talerow Twárdych/ po groszy 90. y
Czerwonych złotych/ po złotych 3. Ryń-
skich. Facit.

Gro:	Lew: Tala	Żło: R.
660	I	660
		60 groszy.

3960/0

Facit 495 Tal: lew.

Gro:	Tal: Tw:	Żło: R.
960	I	660
		60

3960/0

Facit 440 tal: twár:

Żło: R.	Czer: Żło:	Żło: R.
3	I	660

I

Facit 220 Czer: Żłot.
2 Item

2 Item 500. złotych Polskich / po groszy 30.
wiele wezyna Talerow po złotych 3. Grzy-
wien / po groszy 4s. Ortow / po groszy 1s.
Pustalercow / po groszy 45. Czerwonych
złotych / po złotych 6. Facit.

Żło:	Tal:	Żło:
3	I	500
<hr/>		<hr/>
1		Facit 266 $\frac{2}{3}$ Talerow.

Gro:	Grzy:	Żło:
4s	I	500
<hr/>		<hr/>
6		30
<hr/>		<hr/>
5		24000
<hr/>		<hr/>
		4000
<hr/>		<hr/>
		Facit 500 Grzywien.

Gro:	Ort.	Żło:
1s	I	500
<hr/>		<hr/>
2		30
<hr/>		<hr/>
9		24000
<hr/>		<hr/>
		12000
<hr/>		<hr/>
		Facit 1333 $\frac{1}{3}$ Ortow.

Żło:	Czer:	Żło:
6	I	500
<hr/>		<hr/>
		Fac: 133 $\frac{1}{4}$ Czer: złot:
<hr/>		<hr/>
55		3 Item

- 3 Item ieden ma w zapłać e wyliczyć / we
Fránkfortcie ná Jarmárku / złotych 600.
Rynstich / po grosy 66. wiele wezynia Ta-
lerow Hisspánstich / po grosy 80. Facit
450. Talerow Hisspánstich / y grosy 20.
- 4 Item, ieden zostac wniem 285. złotych
Rynstich / dáte ad rationem dlugu polowe
drougroszowemi / obiecując Késte Talery
twárdemi zapłacić / każdy rachuiac po 71 $\frac{1}{2}$
grosy / pytam wiele sztuk ich będzie mieć ⁴
musiał. Facit 120. Talerow.

ROZNICA DRUGA.

Zámienienie Monety Grubey ná Drobna.

- 1 Item otrzymał ieden w Lipsku ná Jarmá-
rku / 315. Talerow / po 24. groše támc-
cznych / wiele wezynia złotych Rynstich / po
21. potroynemu / Facit 360. sto: Rynstich.
- 2 Item ieden chce zmiemć 455. Fráncustich
Cronen, po 32. potroynych / ieden / wiele
będzie miał zá nie złotych Rynstich / Facit
728. złotych Rynstich.

Pot:	Sto: R.	S. Cro:
20	1	455
1		32 multipli:
		14560 wynosi
		Facit 728. sto: Rynst:
		3 Item

- 3 Item 260. Talerow Twárdych/ po grosy 90. Polstich/ wiele wczynić beda/ Ortow/ po grosy 18. Szostakow/ po grosy 6. Złotych/ po grosy 30. Facit.

Gro:	Ort.	Tal.
18	I	260
3		
6		
		23400
		7800
		Facit 1300 Ortow

Gro:	Szo:	Tal:
6	I	260
		23400
		Facit 3900 Szostakow.

Gro:	Zło:	Tal:
30	I	260
1		90
		23400
		Facit 780 złotych.

- 4 Item 355. Czerwonych złotych/ po złotych 6. wiele wczynia grzywien / po grosy 48. Ortow Talerowych/ po 22 $\frac{1}{2}$ grosza / Ortow/ po grosy 9. Szosta² kow/ po grosy 6. Facit.

92

O Cábmiách.

Gro:

Grz:

Duc:

48

6

8

I

355

180

28400

355

63900

10650

Facit 1331¹/₄ Grzymien

Gro:

Ort T.

Duc:

22¹/₂

I

355

45

63900

5

127800

9

25560

Facit 2840 Ort: Tab.

Gro:

Ort:

Duc:

9

I

355

63900

Facit 7100 Ort: dżiew.

Gro:

Szo:

6

I

355

63900

Fac: 10650 Szostatoro

R O-

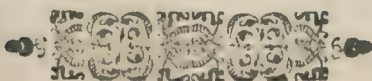
R O Z D Z I A Ł II.

Nástępna Exempla, o Cambio Reale.

1 Item Kupiec ieden w Krákovie/ bierze Cambium do Wenecyey/ ná 3000. złotych Polskich/ po 391. złotych/ per 100. Ducatow Correnti, ktorych ieden 2¹ našych złot: czyni/ wiele tedy Ducatow Correnti w Cambium potożyć máia/ ktore w Wenecyey będzie odebrać poruczen. Facit 767¹⁰³ Ducatow Correnti.

Žłto: Pol:	Duc: C.	Žłto: Pol:
391	100	3000
391)		300000
Fac: Duc: 767 ¹³		391

2 Item ieden Kupiec Weneckí/ czyni remisse do Kráková/ 767¹⁰³ Ducatow Correnti, przez Cambium, ³⁹¹ po złotych 391. Polskich/ wiele tedy złotych Polskich/ máia iezgo Correspondentowie wyliczyć w Krákovie/ Facit 3000. złotych.

Duc:

94

Duc:

100

900

300

391/00

O Cămbiăch,

Złotych

391

Duc:

767 ¹⁰³

391

870

6903

2301

300000

391

391) 1173000/00

Facit 3000 złot: Pol:

- 3 Item Kupiec ieden z Piacenzy, przesłł przez Cambium, 2400. szcut/ di marche do Frankofortu na Jarmark/ po 110 scuti Currant, są 100. scuti di marche. wiele złotych Niemieckich/ po groszy 60 tamże otrzyma/ 1. scut Currant, po 07 groszy rachując/ Facit 4110. złotych Niemieckich/ y potroynych 12.
- 4 Item Kupiec ieden z Miasta Lyon, biał Cambium, w Noremberku/ na 1300. złotych Niemieckich/ do domu po groszy 07 wiele tedy Cron, będzie domą wyliczyć powinien/ Facit 800. Cronen.
- 5 Item Kupiec ieden we Frankofortie/ przesłł przez Cambium, Kredytorowi swojemu do Paryża/ 1000. Filipstaler, po groszy 07 wiele tedy będzie w Cambium Cron pisaną/ albo położoną/ ponieważ po 00 groszy/

grošy/ zwyeli ie tlašť. Facit 966. Cronen, 44. grošy.

Gro:	Cro:	P. Tal:
99 $\frac{1}{3}$ ———	1 ———	1000
<u>298</u>		96
		<u>96000</u>
	298) 288000	
		Facit 966. Cron 44 gr.

6 Item Kupiec jeden we Stráßburku/ dostáté listu od Faktora swego z Orlinu/ w ktorym mu awizuje/ iż nain Cambium., 1500. Cron, di marche odebral/ po grošy 98 $\frac{1}{3}$ wiele tedy Pan iego powinien wyliśczyć³ złotych Tieniecckich/ Facit 2333 $\frac{1}{3}$ złotych.

7 Item Kupiec jeden w Auspurku/ posyla przez Cambium, albo Wexel, 2560. złotych Tieniecckich/ do Weneczey/ po złotych 132 $\frac{1}{3}$ za 100. Ducatow Correnti, pytam te² dy po czemu za 2. Miesiacá/ ma názasd do Auspurku/ remisse Wexlu wezywać/ aby mogli 10. perCento ná Roť zárosbić/ Facit po złotych 134 $\frac{1}{3}$ Tieniecckich/ á za 3 pózyteť wšytek/ táť²⁴ wiele nářo 42. złotych 13 $\frac{1}{3}$ potroynych iego bedšie.

96
Mies: O Cămbiách,
12 _____ 10 _____ 2

20

1 $\frac{2}{3}$ perCento.

Duc: perCento Złó:
100 _____ 101 $\frac{2}{3}$ _____ 132 $\frac{1}{2}$
101 $\frac{2}{3}$

132

13200 $\frac{1}{2}$

58 $\frac{2}{3}$

8 $\frac{4}{6}$

Fac: złó: 134/ 70 $\frac{5}{6}$

5) 6

425/ 85/ 17

600/ 120/ 24

Złó: Złó: Złó:
100 _____ 1 $\frac{2}{3}$ _____ 2560

1706 $\frac{2}{3}$

Fac: złó: 42/ 66 $\frac{2}{3}$

2/ 00

3/ 00

S Item ieden Kupiec Floremberstki/ prze
prze

przez Wexel 2000. złotych Niemieckich do Amsterdamu/ po 50 $\frac{1}{2}$ Grotá/ wiele funtów Flamskich/ po 100 $\frac{1}{2}$ ściu czasu/ ma iego Factor, tam na miejscu odebrać. Facit 619. funtów/ 4. Schillingów/ 7 $\frac{1}{13}$ halerzy Flamskich.

9 Item Kupiec ieden z Lubeku/ winien summe do Noremberku/ 1950 $\frac{1}{2}$ złotych Niemieckich/ wiele tedy przez ³ Wexel ma Talerów przesłać/ do zapłacenia tej summy/ gdzie tych czasów chodzą Wexle/ po 76. Graicarów/ Facit 1540. Talerów.

10 Item Kupiec ieden w Paryżu/ dostaje pisanía od Faktora swego z Werony/ że nain Cambium trassyruić/ na 1055 $\frac{1}{2}$ Ducatów Correnti, wiele Cron di mar² che, będzie w Cambium napisanych stało/ ponieważ po 66 $\frac{1}{2}$ Dukatách/ zwyczajnie idą Cambia, ³ Facit 1029 $\frac{1}{6}$ Cron di marque.

R O Z D Z I A Ł III.

Pary, to iest Porównanie Cambiey, albo Wexlow.

1 Item Kupiec ieden w Hamburgu/ przesyła 1800. Talerów do Noremberku/ gdzie wylicaią iego Correspondentowie/ tak wiele iako w Cambium położono 2265. złotych
G Niea

Niemieckich. Pytam tedy/ w czym/ y iáß
drogo ieden Taler zámieniono. Facit po
75 $\frac{1}{2}$ Cráicárow.

Tal:	Żło: Ryń:	Tal:
18 00	2265	1
3)	1359/00	
6)	453	

Facit 75 $\frac{1}{2}$ Cráicárow.

- 2 Item Taler ieden plăci Cráicárow 90. w
Noremberku/ á w Antwerpie/ álbo Kol
nie/ stybrow 48. álbo grotow 96. á w Am
sterdamie/ 50. stybrow/ álbo grotow 100.
coż tedy zá porownanie bedšie w Cămbi
ách/ ztántad do Noremberku/ Facit gro
tow 9 $\frac{1}{2}$ lub 3 Kolná/ lub 3 Antwerpicy/
á záß 3 $\frac{1}{2}$ Amsterdamu/ grotow 72 $\frac{2}{3}$ do
Noremberku/ zá 65. Cráicárow.
- 3 Item w Krákovie/ plăci Taler/ groszy 90.
we Wenecyey/ Monety zroyczáyney/ szela
gow 148. wieccy/ álbo miniey. Pytam gd
20. od 100. -Laggio rábatnie/ iáß drogo
100. Dukatow Correnti, z Wenecyey do
Krákova pádna/ y beda odkázane/ Facit
301. złotych/ 18 $\frac{2}{3}$ groszy.
- 4 Item Rupiec ieden w Wenecyey/ dól
2600. Dukatow Correnti, ná Cambium
do Noremberku/ gdzie mu wyliczono w
olug

Dług Auilo listu 377s. złotych Rynskich/
 13 potroynych 4. halerzy/ pytam iak drogo/
 y po czemu 100. Dułator Correnti, przy-
 iak. Facit 3á 145 ¹/₂ złotych Niemieckich.

5 Item Kupiec ieden w Noremberku/ zámies-
 nit do Gdańská/ 1. Taler/ 3á 4s. groszy
 Polskich/ y zarobit pro Cento 6 ²/₃ pytam/
 co 3á porównanie iest Wexlu, ál³ bo Cam-
 bium, Facit 45. groszy Polskich.

Gro:	Gro:	Gro:
106 ² / ₃ —————	100 —————	4s
<u>320</u>		
	<u>4800</u>	
	<u>14400</u>	
	Facit 45. Polskich groszy.	

A V A N T A G I O,

Albo Fortel w Cambiach, y Wexlách.

1 Item Kupiec ieden w Aufspurku/ przesyla
 przez Cambium, pewna summe Talerow/
 po 75. Craicárow/ á po wysciui¹ Miesiez-
 cy/ skozyło Cambium po 76 ²/₃ Craicárow/
 co 3 tedy 3á Fortel pozytku p. ⁴ Cento, 3á
 ćwierć Roku/ Facit złotych 3. y 20. Crai-
 cárow.

100

O Cábmiäch,

Crái:

Crái:

Crái:

75 $1\frac{1}{4}$ 1005
15)2512525 $1\frac{2}{3}$ złotych.

Mies:

Zło:

Mies:

 $1\frac{1}{2}$ $1\frac{2}{3}$ 335

3) 10

Facit $3\frac{1}{3}$ złotych.

- 2 Item Kupiec ieden w Lubeku/ posyła przez Cambium, do Noremberku/ po Cráicai: 75. potym pretko iego Correspondent trássynie Wexel do Lubeku/ po Cráicai: 76 $\frac{1}{2}$ gdzie zárobil ták wiele ná Rok per Cé⁴ 10, iáko 13. złotych Niemieckich 6 $\frac{1}{2}$ potroynych/ síleš tedy času vplynelo. Facit $1\frac{1}{2}$ Miesiacá.

- 3 Item Kupiec ieden w Bremie/ trássynie perona summe Talerow/ przez Wexel do Noremberku/ po Cráic: 75. wnet potym w pultorá Miesiacá/ iego Sáktor názał do Bremy remisse czyni ták wysoko/ że ná Rok

Rok perCento 13 ¹ złotych zarobit Ryń-
skich/ pytam o wie ³ le Craic: droży Taler/
jest nazad przez Wexel przesłany/ niżeli
trassyrwany. Facit 01 ¹ Craicár:

4 Item Kupiec tenże z Bremy/ bierze Cam-
bium do Antwerpiey/ na 2566 ² Genuy-
skich Dukatów/ po 96. grotow ³ Fláms-
kich/ pytam iak drogo znowu ma z tamtad
że do Genuy uczynić remisse, aby 10. per-
Cento zarobit. Facit 105 ³ Grot.

Złot:	Złot:	Grot:
100	110	96
<hr style="width: 100%;"/>		
660		
<hr style="width: 100%;"/>		
990		
<hr style="width: 100%;"/>		
Fac: 105/60/3		
<hr style="width: 100%;"/>		
100/5		
Grotow.		

5 Item ieden w Noremberku/ bierze pewna
summa Talerow/ przez Wexel do Gdań-
ska/ po Craic: 75. po wysciu 1 ¹ Miesiecy/
znowu ze Gdańska przesyła ² Cambium
do Noremberku/ po 76 ¹ Craic: zarabia
13 ¹ perCento, pytam ⁴ przez dlugi czas
fa ³ cit przez 12. Miesiecy.

R O Z D Z I A Ł IV.

O Zarobku, y utracie.

- 1 Item kupił ieden Cetnar Towáru / to iest funtow 100. zá 33 $\frac{1}{2}$ złotych / iáż drogo ma znemu przedać / ³ chce 10. p. Cento zarobić. Facit po 36 $\frac{2}{3}$ złotych.

Zło:

100.

✕ 10 p. Cento zarobku.

100

110

33 $\frac{1}{3}$ Facit 36 $\frac{2}{3}$ zło: 100

- 2 Item, przedał ieden Cetnar Towáru / zá 36 $\frac{2}{3}$ złotych / y zarobił 10. p. Cento, pytam co ³ go kosztował Cetnar / Facit 33 $\frac{1}{3}$ złotych.

Zło:

Zło:

Zło:

11) 110

100

36 $\frac{2}{3}$

1

Facit 33 $\frac{1}{3}$ zło:

110

3

1

- 3 Item kupił ieden zá 33 $\frac{1}{2}$ złotych Towáru / ten przedawşy / poşt³ rzęzt sie że 10. p. Cento vtrácił / pytam iáż drogo tedy Cetnar przedał. Facit po 30. złotych.

Zło:

Žlo:

100

10 vtráčiť.

Žlo:

100

_____ 90 _____

Facit 30 žlo:

Žlo:

33 $\frac{1}{3}$

3

100

- 4 Item predal ieden Towárú Cetnar zá 30. žlotych/ zgubivšy y stráčovšy 10. p. Cento, pytam iak drogo/ y co go koštomat. Facit 33 $\frac{1}{3}$ žlotych.

Žlo:

100

20 Stráty.

Žlo:

Žlo:

30) 90

100

30

3

Facit 33 $\frac{1}{3}$ žlo:

1

- 5 Item Szuká iedná plotná Niderlándžkie 90/0 48 $\frac{1}{2}$ točciach/ koštuje 36 $\frac{1}{2}$ žlotych Níemie² ckich/ každý žloty po ⁴ gro: 60. Polstich/ rozkráiali ná przeday každý točciec po 17 $\frac{1}{2}$ potroynych/ niedostáie $\frac{1}{2}$ točciá/ py² tam co tedy zá zarobeť/ ⁸ facit 5. žlotych/ 2. potroynych/ 9 $\frac{1}{2}$ halerzy.

- 6 Item predal ieden funt Imbieru/ zá 17 $\frac{1}{2}$ potroynych/ y zarobiť p. Cento 12. žlo² tyche,

64

tych/ pytam co go sunt kosztował. Facit 15.
potroynych/ 7 $\frac{1}{2}$ halerzá.

7 Item ieden przedał Cetnar Mosiadzu/ za
złotych 22. Polskich/ zárobil 10. p. Cento
pytam/ po czemu go miał/ był przedać/
gdyby był chciał zárobić 15. p. Cento, Fa-
cit po 23. złote.

8 Item ieden przedał 50. Bezeł Sledzi/ za
500. Talerow/ zład całego zarobku miał
50. Talerow/ pytam wiele zárobil p. Cen-
to, y wiele ná Każdey Bezece. Facit 11 $\frac{1}{2}$
p. Cento zárobil/ á ná Bezece Każdey/ $9\frac{1}{4}$
1 $\frac{1}{4}$ Talerá.

9 Item, Gdy przedam za 77. złotych Tłoc-
mieckich Towaru/ y zárobie niemi 1. złoty
Kápitálu/ 7. potroynych/ 6. halerzy/ co
tedy za Kápitál moy był/ Facit 56. złot-
tych.

10 Item ieden kupil Cetnar Wosku/ za 33 $\frac{1}{2}$
złotych Rynskich/ przedał potym ná sunt $3\frac{1}{2}$
Káždy po 7 $\frac{1}{2}$ potroynych/ pytam co zárobil
p. Cento, $3\frac{1}{2}$ Facit 15. potroynych/ zárobil
p. Cento.

11 Item kupil ieden kilká łokci Sukná/ Káždy
3. łokcie płacac po złotych 4. Rynskich/
znown Kájde 6. łokci/ po 8 $\frac{1}{2}$ złotych Ryn-
skich przedać/ kupil tak $2\frac{1}{2}$ rociele y su-
wn przedał/ je náđ Kápitál 21. złotych zá-
robil

robil: wileś tedy łóćci kupił. Facit 252. łóćci.

łóć:	złó:	łóć:
s) 3	4	6
————	————	————
1	Facit 8 złotych	2

Żłó: s ¹

s ²

łóć:

Żłó:

Żłó: ¹ ————— 6 ————— 21

²

1

126

Facit 252. łóćci.

12. Item Kupiec jeden ma na przeday Troiáka Wdne/ ná troiákie pieniadze/ to iest s. Cetnarow/ każdy po 100. ráchuiac funtow/ po złotych 7. Ryńskich/ 12. Cetnarow/ po złotych 15. Ryńskich/ 15. Cetnarow/ po złotych 7. Ryńskich/ pytam/ po czemu ma dać o gulem wprzedaży Cetnar/ aby s. p. Cento, zárobić mogł. Facit po złotych s. Ryńskich/ 7. potroynych/ 17 ⁴⁷ hálérzách. 125

13. Item ieder przedał kílka Cetnarew Pánáru Cukru/ każdy funt po 1. złotemu Ryńsk: 4. potroynych/ 5 ¹ hálérzy/ znáyduie że 48. złotych Ryńsk: 10. potroynych vtrácił ná nim/ wótrotce potym pódjedł Cukier w góre/ tak dálece/ że zá funt trzeba było dać/ złoty 1. Ryński/ 7 ¹ potroynych. Czyni tedy sám 3 soba

z soba rachunek/ y znaydnie/ że gdyby był
swoy Cukier potrzymał/ tak dingo/ iak m
Cene poszedł/ toby był 10. p. Cento, záro-
bił/ pytam teraz/ za wiele tysiecy złotych
Cukru miał/ y iak wiele Cennarow. Facit
ná 2182 $\frac{1}{2}$ złotych Rynskich/ a záś Cennarow
17. y 2 46. funtow.

14 Item ieden kupił Towaru/ funt po 33 $\frac{1}{2}$
potroynnych/ ná 4. Miesiace czasu: prze-
dał znowu każdy funt za gotowe/ 101 $\frac{1}{2}$
złotym Rynskim/ pytam co zárobił/ albo
wtrácił/ p. Cento przez Róć/ Facit 37 $\frac{1}{2}$
złotych Rynskich/ p. Cento zárobił.

15 Item ieden kupił Pieprzu funt/ po 45. gro-
szy Polskich/ przedał znowu za gotowe/ po
50. groszy/ rachuiac się z soba/ znaydnie/ że
zárobił przez Róć/ 10. p. Cento. pytam/ ná
iak dlugi czas wziął ten Towar od Credito-
rora/ że mu záplácić miał. Facit ná 13 $\frac{1}{2}$
Miesiecy.

Gro:

50 przedał Fun:

45 kosztuie go Fun:

Gro:

45

9

5 gro:

Żło:

100

20

9) 100

Facit 11 $\frac{1}{2}$ złot

2 złot

Złot:	Mieś:	Złot:
10	12	11 ¹
		9
90		100
30		3) 1200
		30) 400
		Facit 13 ¹ Miesięcy.

6 Item kupił ieden ná zarobeł 25¹ Cetnas
 row Pieprzu/ każdy po 100. fun². tow rás
 chuiac/ gdzie mu funt po 15¹ przypadt po
 troynych: Przedał tedy zno³ wu tenże To
 war/ tak drogo/ że złotych 12¹ perCento
 zarobił Niemieckich/ pytam² tedy/ iak
 drogo każdy przedawał funt/ y co zá zaro
 beł ná wšytkim otrzymał Pieprzu/ Fa
 cit, funt przedał po 1. złotym Ryńskim /
 o potroynym 7¹ halerzu. A zá zarobił ná
 Pieprzu/ 292.² złotych Ryńskich/ 3. po
 troyne/ 9. halerzy.

17 Item kupił ieden Stádo Owiec/ każde 5.
 sztuk po 7. złotych plácac Ryńskich/ te prze
 dał znou záraz od Reki/ każde 5. Owiec/
 po 7. złotych Ryńskich/ y zarobił przecie ná
 wšytkich Owcach/ 28. złotych Ryńskich.
 Teraz ja pytam/ wiele było wšytkich
 Owiec/ Facit 1680. Owiec.

Owiec

Owiec	Złot:	Owiec
5	7	2
<hr style="width: 100%;"/>		
<hr style="width: 100%;"/>		
14		
<hr style="width: 100%;"/>		
2 $\frac{4}{5}$ złot.		

Ow:	Złot:	Ow:
3	4	1
<hr style="width: 100%;"/>		
<hr style="width: 100%;"/>		
1 $\frac{1}{3}$ złot.		

Ow:	Złot:	Ow:
2	3	1
<hr style="width: 100%;"/>		
<hr style="width: 100%;"/>		
1 $\frac{1}{2}$ złot:		

Złot:
1 $\frac{1}{3}$
1 $\frac{1}{2}$
<hr style="width: 100%;"/>
2 $\frac{5}{6}$
2 $\frac{4}{5}$
<hr style="width: 100%;"/>
Złot: — 1 $\frac{1}{10}$ gro:

Gro:	Ow:	Złot:
1 $\frac{1}{10}$	2	28
<hr style="width: 100%;"/>		<hr style="width: 100%;"/>
<hr style="width: 100%;"/>		56

Facit 16 s o. Owiec.

Is Item

18 Item, Gdy ieden Kupiec Towárů przeda/
funt po 7 $\frac{3}{4}$ potroynych/ y vtráci p. Cento,
8 ¹ złotych ⁴ Ryńskich/ zaś gdy Towar
³ wzgore poydzie/ tak dalece/ że 10. p. Cen-
to, zarobić może. Pytam/ po czemu tedy
ma funt przedać. Facit po 9. potroynych/
3 $\frac{2}{5}$ halerzy.

19 Item Kupiec ieden v drugiego otrzymał 3.
worki Száfránu/ á te ważyły Cetnar 1. y
42 $\frac{1}{2}$ funtá/ każdy funt po złotych 10 $\frac{7}{8}$
² Ryńskich/ ná zaplátę ktorego Szá-
fránu/ dáie mu Taprząd pewna Membrá-
ne/ ná 560. złotych Ryńskich/ 13. potro-
ynych/ 9. halerzy/ ktory co dzień zaplátá
wychodziłá/ Reszte obiecuiac mu zá 9. Mies-
síecy oddać/ y zapłacić. Kupiec zaś/ ten
co iego Towar/ chce y žáda/ áby mu on Res-
zte záraz/ lubo nie gotowemi pieniadzmi/
iednął Arámitem dodał y zplácił/ przyie-
muiac od niego każdy łóćić Arámitu/ po
3 $\frac{1}{2}$ złotych Ryńskich wzapláćie/ iednął zá
⁸ Kondicia/ áby mu Rabat, to iest 10. per
Cento, ná Rok/ od 100. złotych odciągnął/
względem tego/ że mu nie dáie gotowemi
pieniadzmi/ ponieważ tedy sie oboie zgo-
dziły strony; Pytam/ wiele mu ma łóćić/
zá Reszte iemu przychodzaca odmierzyc Ar-
ámitu. Facit 294 $\frac{2}{5}$ łóćić.

Sum:

O Zarobku, y utrácie.

Sum:

 $142 \frac{1}{2}$ $10 \frac{7}{8}$ złotych. $1420 \frac{7}{16}$ $124 \frac{1}{16}$ $5 \frac{1}{4}$ $1549 \frac{11}{16}$ $560 \frac{11}{16}$ $\frac{11}{16}$

Facit 989. zło: Ryn: ma za 9. zapłacić

Mies:

p Cento

Mies:

Mies:

 $\frac{12}{4}$ $\frac{10}{30}$ $\frac{9}{3}$

4

30

3

zł: $7 \frac{1}{2}$ p. Cento.

Zł:

ł:

Zł:

 $107 \frac{1}{2}$

100

989

215

98900

Zł:

ł:

215) 197800

920 łokci.

 $3 \frac{1}{8}$

1

7360

25

Facit 294 $\frac{2}{5}$ łokci.

mam dodac 2 x amitu.

R O.

REGULA TRANSPORTI.

R O Z D Z I A Ł V.

III

Regula Transporti.

- ¹ Item, kiedy sunt Wenecki Towaru / płaci złotych 3 ¹/₂ Ryńskich / po czemu przydzie sunt Aug^s spurski / gdyż 100. funtow Weneckich / czynia 62. funtow Augspurskich / Facit 5. złotych Ryńskich / o. potroynych / 9 ²¹/₃₁ halerzy.

Sunt W.	Sunt A.	Sunt
100	62 ² / ₃₁	1
	100 / 50	
Sunt	Żło:	Sunt
31	3 ¹ / ₈	1
50	25	
31	1250	
248		
Fac: 5. zło: o. potr: 9 ²¹ / ₃₇ halerzy.		

- ² Item, gdy sunt Augspurski / Száframu płaci 12 ¹/₂ złotych Ryńskich / po czemu przydzie ² Adler funtow / ponieważ 100. funtow Augspurskich / czynia 148. Adler funtow. Facit 8. złotych Ryńskich / o. potroynych / 11 ¹/₃₇ halerzy.

- ³ Item, Gdy Wenecki sunt kosztuje 1 ¹/₂ złotych Ryńskich / po czemu przydzie ² sunt Florensis

Noremberští/ czynia 10. funtów Wene-
ckich/ 6. funtów Noremberških/ Fac: 2
złotych Rynskich.

4 Item, Gdy Noremberští sunt Száfrán
pláci 12. złotych Rynskich/ 5. potroynych
10. halerzy/ po czemu przyidzie Wenecki
Facit 7. złotych Rynskich/ 7. potroynych
6. halerzy.

5 Item, Gdy łokieć Wenecki/ kosztuje zł
tych Polskich 5. po czemu przyidzie łokieć
Krakówski/ ponieważ 100. łokci Wene-
ckich/ czynia 107. łokci Krakowskich/ Fi-
cit.

Sum: W.	Sum: R.	Sunt
100	107	1
	100	
Sum:	Złot:	Sum:
107	5	1
100	500	
107	Fac: 4 $\frac{72}{107}$ złotych.	

6 Item Kupił ieden w Auspurku/ 600. sztuk
Barchanu/ Każda sztuka płacac po złotych
5 $\frac{1}{2}$ Rynskich/ posyla ic do Hamburku
³ przeday/ fory/ y wnkostu wydał na 3
Talerów twárdych/ przedaie sztuka
Hamburku/ po 1 $\frac{1}{2}$ funta flamskiego/ cen
Hamburskiej/ ⁴ ktory/ wezyni złotych
Rynskich

Ryńskich 5. pytam co zarobit/ albo utracę
 ci. Facit 502. złotych zarobit Ryńskich.

$\begin{array}{r} \text{Zło: } 5 \frac{1}{3} \text{) } \text{Sztuk} \\ \hline 600 \\ \hline 3000 \\ 200 \\ \hline 3200 \end{array}$	$\begin{array}{r} \text{S. Fl: } 1 \frac{1}{4} \text{) } \text{Sztuk} \\ \hline 600 \\ \hline 150 \\ \hline 750 \end{array}$
3200 zło: R. kosztowały	5 zło: Ryń:
48 zł: R. Vnkořtrow	3750. przedał.
$\begin{array}{r} \text{Zło: } 3248. \text{ kosztow: in toto.} \\ \hline \text{F } 502 \text{ Z: R: } \end{array}$	$\begin{array}{r} 3248. \text{ kosztow:} \\ \hline \text{F } 502 \text{ Z: R: } \end{array}$
	robil.

7 Item ieden kupil w Lauingen, perwonego
 Towaru 240. sztuk/ polowe placac po 5¹
 złotych Ryńskich/ a polowe po 10¹ zło³
 tych Ryńskich/ te posyla do Fran⁴ kořor
 tu na Jarmark/ gdzie mu na vnkořta spe
 zy wyřlo/ 91 złotych Ryńskich/ tam znouu
 ich zbywa/ to iest 72. sztuk/ przedaiac po
 11¹ złotych Ryńskich/ drugie zaś to iest 96.
 po² złotych 12. a Reszte po złotych 12¹ py
 tam/ co tedy za zarobeę iego/ albo co² za
 utratę/ Facit zarobeę 559. złotych Ryń
 skich/ na wszystkie.

8 Item kupil ieden Cynamonu w Wenecyey/
 każdy funt placac po 20. potroynych/ prze
 syla go do Noremberku/ y placi na każdym
 funcie 1. potroyny vnkořtrow/ Wexle cho

Dza 100. Dukatow Correnti, po złotych
166 $\frac{2}{3}$ złotych Rynskich/ á 5. funtow We-
nec ³ Rich/ czynia 3. funty Norember-
skich/ á Dukat Correnti płaci 24. potroy-
nych/ pytam co tedy Noremberski kosztuje
Cetnar. Facit 243. złotych Rynskich/ 1.
potroyny/ 1 $\frac{1}{2}$ halerzá.

3

- 9 Item. ieden Händlował w Rynirberku/
1275. sztuk Pruskich Skor/ placac każdy
100. po 36 $\frac{2}{3}$ złotych Rynskich/ wiec iż nie-
ktore/ cze ³ scia napsowane byly/ tedy w
każde 100. potracił mu 5. Sztuk/ te posyła
do Noremberku/ na ktore wychodzi wko-
stow 25. złotych Rynskich/ y 15. potroy-
nych/ tam przedacie każda sztuka na poie-
dynet/ po 28 $\frac{1}{2}$ Grát: teraz pytam co zarobił/
albo utrá ² cił. Facit 105 złotych Ryn-
skich/ 9. potroynych/ 4 $\frac{1}{2}$ halerzy zarobił.

2

- 10 Item kupił ieden we Frankoforcie/ na Ján-
márku 3. Wory Imbiern/ ważyły N. 1.
536 $\frac{1}{2}$ funtow/ N. 2. 495 $\frac{3}{4}$ funtow/ N. 3.
496 $\frac{1}{2}$ funtow. Tary od 3. Worow/ 36 $\frac{1}{2}$
Fun ⁸ tá/ każdy Cetnar po 36 $\frac{2}{3}$ złotych
Rynskich/ á w Cetnar 100. fun ³ tow rá-
chuiac/ ná $\frac{1}{2}$ Roká czasu/ obiecuiac/ 5 $\frac{1}{2}$
percento ² ná Roká Interessy/ pytam
wiele tedy po wysciu czasu/ będącie zapłáć
powinien

TRANSPORT I.

115

powinien. Facit 574. złotych Rynskich/
o. potroynych/ 3 $\frac{13}{24}$ halerzy/ tak Summy
Kapitałny/ iako 2^4 y Interessy.

Sum:

536 $\frac{1}{2}$

498 $\frac{1}{4}$

496 $\frac{7}{8}$

1542 $\frac{1}{8}$

Tara 29 $\frac{1}{4}$

Sum

Żło:

100 — 36 $\frac{2}{3}$ — 1502 $\frac{7}{8}$ Sum: lauter.

33 $\frac{1}{3}$ iest $\frac{1}{3}$ 500/ 19/ 2

3 $\frac{1}{3}$ iest $\frac{1}{10}$ 50/ 1/ 11

551 żło: I. p. I. hál:

Mies:

p.Cento

Mies:

12

8 $\frac{1}{3}$

6

2

3

1

Żło: 4 $\frac{1}{6}$ p.Cento zarobku.

Żło:

100

100 Kapitału.

Żło: p. h.

104 $\frac{1}{6}$

551/ 1/ 1.

100

22/ 19/ 2 $\frac{13}{24}$

4 $\frac{1}{6}$ iest $\frac{1}{24}$ F: 574/ 0/ 3 $\frac{13}{24}$

22

Urem

- II Item Kupiec ieden w Hámburku/ Kupił 5. Skrzyń Cukru/ ważyły co dwie 5. Cetnarow 29 $\frac{1}{2}$ funtow/ drugie dwie 6. Cetnarow $\frac{4}{2}$ mniej 32 $\frac{1}{2}$ funtow/ trzecie dwie 6 Cetnarow/ mniej 23 $\frac{1}{2}$ funtá/ ostatnie dwie 7. Cetnarow 18 $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{2}$ funtá/ Tary/ od kaźdey skrzyni 43 $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{2}$ funtá/ každy Cetnar/ kosztował po $\frac{2}{2}$ 72 $\frac{2}{2}$ złotych Ryńskich/ ná 3. Miesiące $\frac{3}{2}$ czasu/ 10. p Cento, ná Rok Interessy/ ten Cukier posyła do Lipská ná Jarmárk/ Wtękostow wychodzi ták wiele/ iáko 63 Talerow/ po 27. potroynych/ ieden ráchuiac/ táń przedać každy Cetnar/ po 84 $\frac{1}{2}$ złotych Ryńskich/ gdy waga w Hám² burku/ á w Lipsku práwie iedná; pytam co tedy ná Cukrze zárobili álbo co utrácił. Facit 123. złotych Ryńskich/ 14. potroynych/ 9 $\frac{12}{25}$ hálerszy zárobili.
- 12 Item Kupiec Wiedeński ieden/ Kupił w Przespurku/ w Wegrzech/ 54. par Walerow/ kaźda pare piácac po 77 $\frac{1}{2}$ złotych Niemieckich/ te pedził do Auf⁸ purku/ gdsie przedał czwarta część/ po 105. złotych Niemieckich pare/ iedną ná $\frac{1}{2}$ Roká czasu/ ostaték popedził do Mo² reniberku/ gdsie przedał $\frac{1}{2}$ y 9. sztuk po złotych Niemieckich/ to $\frac{3}{2}$ iest Ryńskich/ 100. iedną pare/ ná 4. Miesiące czasu/ z ostatkiem po
Berl

fedt ku Bamberku / gdsie przedal² y 6.
 brut / po złotych 96. Rynskich pare /⁵ na
 3¹ Miesiecy czasu / Cstatek / co mu sie by-
 lo² iesze pozostalo / dal pewnemu Rzeźni-
 kowi ogulen / za 1000. złotych Rynskich /
 berguiac mu na cały Rok. Wydal wko-
 stow / przez wszytek czas na Wolty / złotych
 196. Rynskich / pytani co utracit / albo co
 zarobit. Facit 48. złotych Rynskich / 3. po-
 troyne / II $\frac{120377}{582569}$ halerzy zarobit na Wolach.

Para		Zło: R.	Crái:		Par:
I	_____	771	20	_____	54
		464			(6
		Zło: 4176 dat za nie			9
		196 Wnkostow.			
		4372 zło: kosztuia go in summa.			

Wolow.

4) 108

27 przedal w Aufspurku / po zło: 108. pare /
 na 6. Miesiecy czasu.

$\frac{1}{3}$) $\frac{SI}{27}$
 +9

36 przedal w Noremberku po zło: 100. par-
 re / na 4. Miesiace czasu.

53

Wolow.

Wolow.

$$\begin{array}{r} \frac{2}{3} \quad) \quad \frac{45}{18} \\ \hline \text{✠ 6} \end{array}$$

24 przedał w Bamberku/ po zło: 96. par
re/ na $3\frac{1}{2}$ Miesiacá czasu.

21 przedał pewnemu Rzeźnikowi/ za zło:
1000. ogułem/ borguiac mu do Roku.

Wolty.	Zło:	Wolow.
2	<u>108</u>	<u>27</u>
	<u>324</u>	3
	<u>2916</u>	9
	1458. złotych Rynskich.	

Wolty.	Zło:	Wolow.
2	<u>100</u>	<u>36</u>
	<u>3600</u>	
	1800. złotych Rynskich.	

Wolty.	Zło:	Wolow.
2	<u>96</u>	<u>24</u>
	<u>384</u>	4
	<u>2304</u>	6
	1152 złotych.	

Zło:

Złot:

5410. Kapitał.

4372. targowat.

$$\begin{array}{r}
 4372 \text{ ————— } 1038 \text{ ————— } 100. \\
 \hline
 103800. \\
 \hline
 23 \frac{811}{1093} \text{ złotych.}
 \end{array}$$

Złot:	Mies:	Złot:
1458 ———	6 ———	8748
1800 ———	4 ———	7200
1152 ———	$3 \frac{1}{2}$ ———	4032
1000 ———	12 ———	12000
5410		3198/0

Mies:	Złot:	Mies:
$5 \frac{493}{541}$ ———	$23 \frac{811}{1093}$ ———	12
3168	2379	2
533	21861	541
1093	81	1082
3279	25950	
3279	51900	
5465	207600	
582569	259500	
	28077900	

$$\begin{array}{r}
 \text{Facit} \quad 48. 3k. 3. pot: 11 \frac{120377}{582569}
 \end{array}$$

24

RQ.

R O Z D Z I A Ł VI.

Regula Detri Conuersa.

- I Item Gospodarz ieden/ kupił wiadro Wina/ za 12 $\frac{1}{2}$ złotych Rynskich/ ktorego Wina kwart² ty na 10. Crái: to iest groszy następnych Polskich/ drożey sprzedać się mu nie godzi. Pytam tedy/ sła wody/ (aby za pieniądze co go kosztuie otrzymać) do Wina przymieścić na kwart. Facit 7. kwart.

Kwart.

10. Crái: iest to $\frac{1}{6}$ 6s.

11 $\frac{1}{2}$ uczyni za Wino.

12 $\frac{1}{2}$ kosztuie go.

Złot: Kw:

$\frac{1}{6}$ — I — $\frac{1}{6}$ szkodował by.

Facit 7. kwart/ powinien przymieścić wody.

- 2 Item 15. Káytárow/ przetrawia przez 6 Tydzień/ 438 $\frac{1}{2}$ złotych Rynskich/ wiel tedy Tydzień/ ⁴ 5. ich z tey summy żyć/ strawować się może/ y co na każdego z nich z tey summy na tydzień wynidzie/ Facit 5. ich 15. Tydzień/ strawować się mogą/ a jednego z nich/ wynidzie na tydzień 4 $\frac{1}{2}$ złotych Rynskich.

Káyt:

Káyt:		Uiedź:		Káyt:
5	_____	6	_____	15

Facit 15. Uiedziel.

Uiedź:		Ślo:		Káyt:
15	_____	435 $\frac{3}{4}$	_____	1

6)		73 $\frac{1}{8}$		Káyt:
3			_____		Káyt:

5	_____	24 $\frac{3}{8}$ zł:	_____	1
---	-------	----------------------	-------	---

Facit 4 $\frac{7}{8}$ zł: wynidzie ná iednego

3 Item ieden Przyiáciel/ pożyczyl drugiemu złotych 200. Polskich/ bez Interessy ná 5. Miesiecy czasu/ te/ przy dokończeniu/ y wysćiu czasu/ złotych 200. odnosi/ á przytym zázaz 360. złotych przydaie mu/ takze do zázywania/ pożyczanym sposobem/ (wzglesem odrodzienia) tak dlugo/ zeby sie mu to/ co on/ przez ten czas wzwoysz pomieniony trzymal/ nagrodzilo. Pytam tak dlugoma tych pieniedzy zázywać. Facit 2 $\frac{7}{2}$ Miesiecy.

Ślo:		Mies:		Ślo:
36/0	_____	5	_____	20/0
		4 iest $\frac{1}{2}$		2 $\frac{2}{9}$
		1		9
				5
				9

Facit 2 $\frac{7}{2}$ Mies:
" 4 hem

35

- 4 Item, Złotnik ieden ma 21. grzywien Srebrá/ Każda z nich trzyma fain, albo przedniego/ lotow 12. chce tedy/ tak wiele do nich przymieścić miedzi/ żeby mu 25. wy nosiło grzywien. Pytam/ wiele iedną grzywną fain, to jest przedniego/ w sobie będzie trzymała Srebrá. Facit 9. lotow.

Grzy: lot: Grzy:

$$\begin{array}{r}
 7) \quad 25 \quad \text{---} \quad 12 \quad \text{---} \quad 21 \\
 \hline
 4 \quad \quad \quad 36 \quad \quad \quad 3
 \end{array}$$

Facit 9 lotow.

- 5 Item Wtyńcarz ieden/ ma 32. grzywien/ wypłacić Srebrém/ a Każda grzywna 15. lotow fain, w sobie trzyma/ chce zmniejszyć/ żeby na 9. lotow tylko przysła/ pytam wiele tedy miedzi/ przymieścić ma grzywien. Facit 21¹/₅ grzywien.

- 6 Item, dać ieden Złotnikowi 36. grzywien y 9. lotow Srebrá/ aby mu tak wiele stali coby 15. lotow ważyła iedną/ według potrzeby/ różney wyrobił roboty. Pytam tedy co za waga/ wsiyyət wyniesie robotą. Facit 21³/₅ grzywien będzie ważyła robotą.

- 7 Item, ma ieden łate/ wzduż o 45¹/₂ w szerz o 25. Rozgách/ przytym y iedne² Kola/ tyleż długości/ iedną na 21. Rozg szeroka: Pytam tedy/ co za długość w Kola

Kola będzie miała. Facit $62\frac{2}{3}$ Rozg.

Rozg	Dłuz	Rozg
$\frac{21}{3}$	$\frac{45\frac{1}{2}}{15\frac{1}{6}}$	$\frac{28}{4}$

Facit $60\frac{2}{3}$ Rozg będzie długa.

R O Z D Z I A Ł VII.

Regula Quinque.

Item od 100. złotych Kápitałney summy/ biorac na Rok po 6. złotych Interessy/ co przyidzie od 925. złotych / przez lat 3. y Miesiecy 4. Facit 185. złotych Interessy.

Rok.	Żło:	Lat.
$\frac{1}{3}$	$\frac{6}{60}$	$\frac{3\frac{1}{3}}{10}$
100	$\frac{20}{}$	$\frac{925}{}$
	jest to $\frac{1}{3}$	Facit 185. zł: In:

Item Karczmarz ieden ma Kadz/ na $2\frac{1}{2}$ łotcia szeroka/ a na $1\frac{3}{4}$ łotcia głęboka/ w 2 te wchodzi 28. Já 4 chteli piwa/ wieleś tedy wnidzie w Kadz/ na $4\frac{1}{2}$ łotcia szeroka/ a $2\frac{1}{2}$ głęboka. Facit $75\frac{1}{5}$ 2 Jachteli. $10\frac{1}{2}$

lok: ſe:

$$2\frac{1}{2}$$

$$1\frac{3}{4}$$

$$2\frac{1}{2}$$

$$1\frac{1}{2}$$

$$\frac{3}{2}$$

$$4\frac{3}{8}$$

$$35$$

$$70$$

Jách:

$$25$$

$$35$$

$$\div 7$$

lok: ſe:

$$4\frac{1}{2}$$

$$2\frac{5}{8}$$

$$8\frac{1}{2}$$

$$1$$

$$2\frac{5}{16}$$

$$11\frac{13}{16}$$

$$189$$

$$94\frac{1}{2}$$

$$18\frac{9}{10}$$

Facit $75\frac{3}{5}$ Jachteli.

- 3 Item, Kupit ieden Obicia ſtuka/ o 13 lokciach dluga/ a o $5\frac{1}{2}$ lokciach ſerota/ Kaſzde $2\frac{1}{2}$ lokcia na³ dluz/ a Kaſzde 1 lokcia / ⁴ na ſerz/placac po 13 $\frac{7}{8}$ złotych Ryńſkich/ pytam/ wiele tedy² cała ſrowatá ſtuka. Facit $314\frac{1}{2}$ Ryńſkich złotych.
- 4 Item, A. poſyczyl B. 630. złotych/ na lata/ po 6. perCento na Interesſe/ pytam/ Dlugu tedy B. miaaby A. poſyczyc 531. złotych/ żeby żaden z nich/ ieden drugiemu

tak Kapiłalney summy/ iako y Interesty/ nie byl/ y nie zostal winien. Facit na 6. lat/ y 8. Miesiecy.

Rok	Żł: p. Cento	Lata
1	6	3
	18	
Żł:	100	Żł:
100	118	630
	708	600. 6 ra: 100.
	35 $\frac{2}{5}$	30 jest $\frac{1}{20}$
	743 $\frac{2}{5}$	
Żł:	531 $\frac{1}{5}$	
531	212 $\frac{2}{5}$	100
	21240	
	40 złotych.	
Żł:	Lata	Żł:
18	3	40
	jest $\frac{1}{6}$	Facit 6. lat/ 8. Miesiecy.

R O Z D Z I A Ł VIII.

Regula Quinque Conuersa.

Item ieden od 6 $\frac{2}{5}$ Cetnarow / na 12. mil/ dat 5 $\frac{1}{5}$ złotych / Polstich/ pytam wiele Cetna $\frac{3}{5}$ row powiezie / na 30. mil / za 26 y

26 $\frac{1}{4}$ złotych Polstich / Facit 12 $\frac{3}{5}$ Cetnarow.

Mil

12

Mil

30

6 $\frac{2}{5}$

$$\begin{array}{r}
 5 \frac{1}{3} \quad \quad \quad 26 \frac{1}{4} \\
 \hline
 160 \quad \quad \quad 6 \frac{2}{5} \quad \quad \quad 315 \\
 \hline
 \quad \quad \quad 32 \text{ jest to } \frac{1}{5} \quad 63 \\
 \hline
 \quad \quad \quad \text{F: } 12 \frac{3}{5} \text{ Cetnarow}
 \end{array}$$

- 2 Item, pod czas Lata/ placi Cwiertnia Zboza/ złotych 5. a ieden Bochen Chleba/ za groszy 3. wynosi wagi 2. funty/ y s. totom/ wiele tedy/ Bochen/ za groszy 6. wazyc bedzie/ gdy Cwiertnia Zboza/ 10. złotych po placac bedzie. Facit 2 $\frac{1}{4}$ funta.

Gro:	Zlo:	Gro:
$\frac{3}{1}$	$\frac{5}{10}$	$\frac{6}{2}$
Zlo:	Fun:	Zlo:
$\frac{10}{4}$	F: 2 $\frac{1}{4}$	$\frac{10}{1}$
		Gro:

Gro:

3

Gro:

6

Sum:

$2\frac{1}{4}$

Żło:

5

Żło:

10

30

1

Facit $2\frac{1}{4}$ sum:

30

1

3 Item, kupił ieden 35. łokci sukna/ ná serz
1 $\frac{1}{2}$ łokcia/ zá złotych 21. pytam iák wiele
² łokci przydzie/ zá 56 $\frac{1}{4}$ złotych/ gdy 1 $\frac{1}{2}$
łokci sukna w serz będzie ⁴ miało. Facit ¹
75. łokci.

łok: ser:

$1\frac{1}{2}$
2

łok: ser:

$1\frac{1}{4}$
4

Żło:

35

21

56 $\frac{1}{4}$
4

39 $\frac{3}{8}$

35

84 $\frac{3}{8}$

39 $\frac{3}{8}$
8

9 $\frac{3}{8}$
8

$\div 4\frac{3}{8}$

Facit 75. łokci.

4 Item.

- 4 Item, Kupił ieden Ogród. na długość 51¹/₄ Rozg mierniczych / a na szerokość 31¹/₂ Rozg / za 1000. złotych. Wiec leży drugi Ogród wedle tego / sąsiada ieden go / ktory śacnia za 1600. złotych / a też szerokość / jest 36. mierniczych Rozg / albo pretow / pytam tedy / co za długość będzie miał. Facit 71³/₄ Rozg.

Iok: fe:

31¹/₂

Iok: fe:

36

51¹/₄

1000.		1600
360/00	51 ¹ / ₄	504/00
	17 ¹ / ₁₂	360
	3 ⁵ / ₁₂	120
		24
	Facit 71 ³ / ₄ Rozg.	

R O Z D Z I A Ł IX.

O Interessie, albo Prowiziey.

- 1 Item, 100. złotych / zarobie na Rok 6. 3¹/₂ tych / wiele tedy Prowiziey mi przyniosie

650. złotych / Facit 40. złotych / y groszy
25.

Żło:	p Cento	Żło:
10/0	6	65/0
	<u>5</u> iest to $\frac{1}{1}$	<u>34</u>
	1 iest to $\frac{2}{1}$	6 / 25
	$\frac{3}{1}$	

Facit 40 zł: 25 groszy.

2 Item, złotych 100. czynią mi na Rok / złotych 6. Prowizii / wiele tedy uczynią 550 złotych / za 3. Miesiące / Facit.

Mieś:	p Cento	Mieś:
12	6	3
<u>4</u>	$1\frac{1}{2}$ zło:	<u>1</u>

Żło:	Żło:	Żło:
10/0	$1\frac{1}{2}$	55/0
<u>2</u>	$11\frac{2}{2}$	<u>11</u>
	<u>16 $\frac{1}{2}$</u>	
	$\frac{2}{2}$	

Fac: 5 $\frac{1}{2}$ złotych.

3 Item, 100. złotych / zarobie na Rok złotych 6. wiele tedy Kapitału na 3. lata wylizzyć mam / gdy chce 100. złotych zarobić. Facit 555 $\frac{1}{2}$ złotych.

4 Item, jeden dobry Przyjaciel / pożyczył drugiemu 1200. złotych / na $\frac{1}{2}$ Roku / bez Insteressy /

teressy/ pytam/ ná wiele Miesiący ma ten
 drugi/ pierwszemu/ to jest owemuż/ co mu
 dobrze uczynił/ 540. zło: pożyczyc/ chce mu
 toż zawdzięczyć/ áby ieden drugiemu obli-
 gato nie został. Facit ná s⁷ Miesiący.

5 Item, Kupiec ieden przyiał pewny Depo-
 zyt/ ná 3500. złotych pieniedzy gotowych/
 ktore kładzie do handlu swego/ obiecniac
 każdego Roku s¹ złotych/ p. Cento plácić/
 pytam/ wiele te³ dy ná każdy Kwartał/
 Interessy dáć/ y odprawić mu przydzie.
 Fac: 72¹¹ złotych.

6 Item, Obligacya pewna ná złotych 348¹
 Polskich/ w Rok dosyć uczynienia w sa²
 plácić/ tey czas minął/ y przeszedł/ pytam/
 wiele tedy Kápitałney summy będzie/ od-
 ciawsy 6¹ p. Cento ná Rok/ Facit 325.
 złotych / ⁴ Kápitału.

Zło:	Zło:	Zło:
106 ¹ / ₄	100	348 ¹ / ₂
	106 ¹ / ₄	20 ¹ / ₂
	6 ¹ / ₄	2
	Facit 25. złotych.	

7 Item, bierze ieden ná Interesse/ 640. zło-
 tych Polskich/ do dwu lat/ obliguiac sie ná
 Rok/ po 6¹ p. Cento plácić Interessy/ py-
 tam/ iak⁴ wiele po wyszciu dwu lat/ be-
 dzie

Oście Kápitalney summy/ wespół z Interestem
 się położyć/ y wylczyć powinien. Facit.
 $722 \frac{1}{2}$ złotych.

Słot:	Słot:	Słot:
100	106 $\frac{1}{4}$	640
	<u>4</u>	<u>640</u>
	100	40
	$\mp 6 \frac{1}{4}$	
Słot:		
100	106 $\frac{1}{4}$	680 $\frac{1}{2}$
	<u>4</u>	<u>42 $\frac{1}{2}$</u>
	$\mp 6 \frac{1}{4}$	
	$\frac{1}{4}$ Facit	$722 \frac{1}{2}$ złotych.

Item, Pożycza ieden 800. złotych Rynskich
 na Interestem/ na lat 4. po 6 $\frac{1}{2}$ p Cento, na
 Rok/ każdy Rok rachnie y $\frac{1}{4}$ kładzie In-
 teresse/ do Kápitalney summy/ Pytam te-
 dy wiele samey Interesty/ przez 4. lata
 mu przychodzący/ będzie odebrać powi-
 nien. Facit 219. złotych Rynskich 10. po-
 troynych/ 10 $\frac{5}{12}$ halerzy.

128

Item, bierze ieden 800. złotych Rynskich/
 na Interestem; obiecuiąc 10. per Cento na
 Rok/ tych 800. złotych/ pożycza znówu dru-
 giemu/ na 3. Miesiace/ po 3. p. Cento,
 przykładając do Kápitalu/ co raz te 3.
 Miesięczna Interestem/ pytam wiele tedy na
 12 Rok

Rok 500. złotych Rynskich/ wiecey zarobil.
Facit 20. złotych/ s. potroynych/ $I \frac{11}{31} \frac{61}{25}$ halerzy.

- IO Item, Obliguie sie ieden/ bedac summy
3600. złotych winnym/ we trzy lata/ na
pewne zapłacić Terminy/ to iest każdego
Roku/ obiecnie 1200. złotych położyć/ tym
czasem atfordnie/ y ugadza sie z Credito-
rem swoim/ vpraszaiac go/ aby mu był cie-
plwym do trzeciego wyscicia Roku/ a on
cała przy dochodzeniu czasu/ obiecnie mu
wyliczyć summe/ obowiezniac sie na Inter-
resse 6. p Cento, każdego wypłacać Roku.
Kontent zostaić Creditor z tego/ y dozwa-
la/ pytam/ wiele tedy po wysciu 3. lat/ bu-
dzie powinien/ wespół z Kapitałem y In-
teressami/ wyliczyć Creditorowi swemu
Facit 4049 $\frac{117}{625}$ złotych.

- II Item, bierze ieden na Lichwe od Żyda/
200. złotych Rynskich/ obliguiac sie 10. p
Centu, każdego Roku od nich płacić/ Ssta-
ło sie ze lat 4. sążywa owych pieniedzy/ a
Żyd każdy 1. Roku lichwy sobie przychodzą-
cey/ do 2. pitálney przykłada Summy.
Pytam wiele tedy pomienione złotych 200.
lichwy/ od lichwy przez lat 4. uczyniły Ży-
dowi/ Facit 95. złotych Rynskich/ 9. po-
troynych/ $9 \frac{13}{1600000} \frac{18083}{1600000}$ halerzy.

Mies:

Sto:

Mies:

12

10

6

2

F: 5. sto: Interesny na $\frac{1}{2}$ Roku.

Sto:

Sto:

Sto:

100

105

200

100

200

✠ 5 iest $\frac{1}{20}$

10

$\frac{1}{20}$

210

10

10

$\frac{1}{20}$

220

10

11

6

$\frac{1}{20}$

231

10

6

3

11

11

6

10

$\frac{1}{20}$

243

2

0

3

12

3

1

10

48

200

$\frac{1}{20}$

255

5

1

103

12

15

3

200

303

4000

$\frac{1}{20}$

268

—

4

2363

13

8

—

4000

18363

80000

$\frac{1}{20}$

281

8

4

65623

14

1

5

80000

65623

600000

Facit 951 9 9

2378083

1600000

R O Z D Z I A Ł X.

Regula Consortij.

- 1 Item, dwa dobrych Przyjaciół/ z sobą z^owieraią Kompania/ A. kładzie 1000. zł^otych/ B. 1500. zł^otych/ y zarab^oia 420. zł^otych na Now^o chęci sie dzielić pożytkiem/ p^o tam wiele tedy k^otoemu/ pro rata portio^one, przynależy z pożytku otrzymać. Facit A. 108. zł^otych/ B. 252. zł^otych.

Zł^o:

1000 A.

1500 B.

Zł: Zar:

Zł^o: A.

25/00

420

10/00

5)
5)

4200

840

Facit 168 zł: A. pow: wziąć pożytku

Zł^o:Zł^o: Zar:Zł^o: B

25/00

420

15/00

5)
5)

1260

6300

1260

(3
5)

Facit 252 zł: B. pow: wziąć zarobku

- 2 Item, Trzech znowiło sie wiedne Kompania/ kładac każdy z nich w perowy szat^o del różne summy/ to jest A. 800. zł^otych B. 900.

C O N S O R T I I.

135

B 900. C. 500. händleria tym cały Rok/
y znaydnia zarobku p Cento, 18¹/₂ złotych/
chea sie podzielić pożytkiem/ y² pytają
coby na ktorego pro rata portione, sume
my swoiey/ z pożytku przychodziło. Facit
A. 14s. złotych/ B. 166¹/₂ złot: C. 92¹/₂
zlot:

Żło:

500. A.

900. B.

500. C.

Żło:

p Cento

1/00

18¹/₂

22/00 złotych

47

Żło:

36

Żło: A.

22/00

407 złotych

s/00

3256

Facit 14 s żło: A. wziąć powin: pożytku

Żło:

Żło:

Żło: B.

22/00

407

9/00

3663

Facit 166¹/₂ żło: B. przynależy z pożytku

Żło:

Żło:

Żło: C.

22/00

407

5/00

2035

Facit 92¹/₂ żł: C. dać przych: z pożytku.
2 34 3 ltem

3. Item, Dwáy czynia iedne w Hándlu per-
 wnym Kompania/ A. Kłádac 600. złot-
 tych/ pytam teraz wiele B. ma položyc/ aby
 $\frac{5}{8}$ z summy zarobkowey otrzymat. Facit
 $\frac{8}{8}$ 1000. złotych.

Złot:	Złot:	
$\frac{3}{8}$	600	$\frac{5}{8}$
	—————	
	3000	
	—————	
	24000	

Facit 1000 zł: B. ma włożyć pieniędzy

4. Item, Dwáy Kłáda do iedney Kompaniey
 700. złotych w kupe/ zarabiaia 168. złotych/
 dziela sie potym pożytkiem/ albo ráczey za-
 robkiem rowno obá/ A. hándlowat 6.
 Miesiecy/ á B. 8. Miesiecy/ co tedy za
 Kápitál Káždego z nich był. Facit A. 400.
 złotych/ B. 300. złotych.
5. Item, Dwáy Kłáda perwna summe ná ieden
 Rok/ A. Kłádsie dnia pierwszego Ianuarij
 500. złotych/ B. pierwszego dnia Márcá/
 perwna summe/ y bierze z Zarobku $\frac{3}{8}$ pytam
 co tedy za summe wlozyt. Facit B. $\frac{5}{8}$ wlozyt
 1440. złotych.
6. Item, Trzech Kłádsie w iedne Kompania/
 A. Kilkánascie złotych/ B 40. sent 21 rás-
 mitu/ C. 1500. złotych. Zarobili 1000.
 złotych/ bierze A. zarobku/ wedlug stusne-
 go obra

go obrachowania 350. złotych/ B. 400.
złotych/ pytam co tedy te 40. sztuk kosztowały Aramitu/ y co za zarobek iest. C.
Facit kosztował Aramit 2400. złotych/ a
C 250. złotych/ wziął zarobek.

7. Item, Dwaj Dobrzy Przyjaciele/ mają miedzy sobą pewną prozelić summe Pieniężny/ A. $\frac{1}{2}$ = 10. złotych/ zostaje jeszcze B $\frac{2}{3}$ = 4. $\frac{2}{3}$ złote/ pytam co tedy za summa³ ma/ y iak wiele ktoremu z nich przychodzi. Facit summa/ iest 36. złotych/ a przychodzi A. 8. złotych/ B 28. złotych.

8. Item, Trzech Kładzie na zarobek/ summe złotych 2520. gdzie włożył A $\frac{1}{2}$ tak wiele/ iako B. $\frac{1}{3}$ a B. iest $\frac{1}{4}$ C. py² tam co za summa³ każdy⁵ z nich włożył. Facit A. 576. złotych/ B. 864. C. 1080. złotych.

A. $\frac{1}{2}$ iako $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ iest $\frac{1}{5}$

A. 8.
B. 12.
C. 15.

		Złot:	A:
35 A B. C.	—	2520	s
5)		20160	
7)		4032	

Facit 576 złotych A.

35

Złot:

138	O Ráchunkách,	
Zlo:	Zlo:	B.
35	2520	12
7	5040	2
5	30240	6
	4320	

Facit 864 złotych B.

Zlo:	Zlo:	C.
5) 35	2520	15
7	7560	3

Facit 1080 złotych C

R O Z D Z I A Ł XI.

O Ráchunkách Faktoryey.

- I Item, Kupiec ieden daie Faktorowi swemu/ summe złotych 1600. w ten sposob/ albowiem ia w pierwszy Handel w. ożył/ obiecuiac mu za iego prace y strárame/ $\frac{1}{2}$ 3 zarobku dać. Wiec Faktor/ trádzie też⁸ swoiey wlasney summy 400. złotych/ y zarabia 560. złotych/ pytam co kazdemu z nich przydzie zarobku. Facit 280. złotych.

Zlo:		
1600 A.	$\frac{1}{2}$	560. zarobek A. y Faktora
400 Factor.	$\frac{1}{2}$	210. zar: Fak: za iego prace
20/00	350	16/00 A.
5	1400	4

Facit 280 zł: A. zarobek.

Żłot:		Żłot:	Fáktor.
20/00	350	4/00	
5	70	1	
	210		zá prace

Facit 280 zł: zarobek Fáktorow.

2 Item, Dwáy czynia Kompánia/ A Kładzie 750. złotych/ B 500. złotych/ posyłaia do retu swemu Fáktorowi/ obiecuiac mu/ zá iego praca z zarobku¹ Fáktor przytłada sie też/ y Kładzie swo² ich własnych 250. złotych/ y handluie niemi/ tak dalece/ że zarobit 320. złotych/ pytam co tedy/ ktorez mu z nich z pożytku dać przynależy. Facit A. 140. B. 93¹ — a Fáktorowi zarobku/ y nagrody zá pra³ ca 86² złotych.

3 Item, Trzech złożyło pewna Summa/ A. 1000. złotych/ B. 1400. złotych/ C. 1800. złotych/ te posyłaia Fáktorowi swemu/ ná iego Wsobe/ Kładac y śacuiac zá 400. złotych/ pozwalaiac mu do tego/ żeby tak wiele ieseze swoich przyłożył/ żeby² z zarobku otrzymać dla siebie mogli/ han³ dluie tedy temi Fáktor pieniadzmi/ y zarabia 350. złotych/ pytam/ wiele tedy Fáktor swoich własnych gotowych przyłożył pieniedzy/ y co ktoremu z nich/ z pożytku dać przycho-
dzi. Facit Fáktor/ włożył swoich goto-
wych.

wych 500. złotych. Dás z pożytku/ A. dác
 przydzie 62 $\frac{26}{27}$ B. ss $\frac{1}{2}$ C. 113 $\frac{1}{2}$ złotych/
 Faktorowi $27 \frac{5}{9}^{14}$ zł: $\frac{3}{3}$

	zł:	
	A. 1000	
	B. 1400	
Sum:	C. 1800	Sum:
$\frac{7}{9}$	<u>4200</u>	$\frac{2}{9}$
	<u>5400</u>	
	1200 Fakt: Kapít: gotowy	
	400 odciąg: co nań włożony	
	<u>500 własnego Fakt: Kapít:</u>	

zł:		
1000		
1400		
1800		
1200	zł: Zar:	zł: A.
<u>5400</u>	<u>340</u>	1000
6)	<u>3400</u>	
9)	<u>566 $\frac{2}{3}$</u>	
	$\frac{1}{3}$	

Facit 62 $\frac{26}{27}$ zł: A. zárobil.

O Ráchkách Sztychu.

141

Što:	Št: Šar:	Što: B.
54	<u>340</u>	<u>14</u>
	<u>680</u>	<u>2</u>
	<u>4760</u>	<u>7</u>

Facit 88 $\frac{1}{2}$ B. zárobil.

54

Što:	Što:	Što: C.
54	<u>340</u>	<u>18</u>

Facit 113 $\frac{1}{3}$ záro: C. ieš $\frac{1}{3}$

Što:	Što:	Što: Šátt:
54	<u>340</u>	<u>12</u>
	<u>1020</u>	<u>3</u>
	<u>4060</u>	<u>4</u>

Facit 75 $\frac{2}{9}$ zárobku Šátt: prychodži.

R O Z D Z I A Ľ XII.

O Ráchkách Sztychu.

Item, Dwáy Sztychuia miedzy soba. A. ma 21. Štúk Czámletu / po 48 $\frac{1}{2}$ zlotych / štúke te preštychowal / ná dwá² Wórkí Šzářánu / ktore wázyly 120 $\frac{1}{2}$ šuntá / Táry s. šorow. Páždy šunt po 9 $\frac{1}{2}$ zlotych / pý tam / ktory ktoremu z nich¹ iešeže gýtoz wých piemiedzy / y iáť wícle przydáć ma. Facit A. ma dáć B 16 s $\frac{1}{2}$ zlotych.

2 Item

- 2 Item, Dwáy chca z soba stychowác/ A. má Száfran/ Ktorego sunt pláci gotowych piec między 8. złotych Ryńskich/ y 16. potroynych/ Kładzie w Stychu każdy sunt/ po 10. złotych Ryń: B. ma Muskat: Kwiát/ Ktorego Cetnar/ to iest 100. Suntow/ pláci gotowych 44. złotych Ryńskich/ ten w stychu kładzie po 56. złotych Ryńskich/ pytam wiele tedy B. od A. p. Cento, zarobit. Facit 12. złotych.

Šk: got:	Šk: w št:	Šk: got:
$8\frac{4}{5}$	10	44
<hr/>	<hr/>	<hr/>
44	÷ 50	1
<hr/>	56	<hr/>
1		Što:
5/0	6 šk:	10/0

Fac: 12 šk: ná B. p. iest 2. rázy 5.
Cento zarobku.

- 3 Item, Dwáy stychuia A. ma Sukno/ Ktorego tokiec kořtuie 10. potroynych/ á w stychu/ Kładzie po 14. potroynych/ y dáie ie ná 18. Miesiecy času/ B. ma bárzo piekno Niderlándžie plotno/ á tego tokiec dáie po 18. potroynych/ puřzáiác ná 15. Miesiecy času/ pytam iák drogo ma tokiec w stychu položyc/ žeby ták tego/ iáko y tam/ tego byl styh zárowny. Facit po 24. potroynych.

Pot:

Pot:	Pot:	Pot:
10	14	15
5	126	9

25 $\frac{1}{5}$

— 15

3ło: B.

15	7 $\frac{1}{5}$	15
6	36	5

6

20) 120

6

15 Łoſtniego łokieć.

Facit po 24 pot: ma łok: w ſtychu położyć

Item, Dwáy ſtychuia z łoba / A. ma To-
war / Ktorego Cetnar / to ieſt 100. funow /
Łoſtnie potroynych 13 $\frac{1}{5}$ złotych / ten w ſty-
chu kładzie po 16. 3ło³ tych / dając do za-
płaty na 3. Mieſiace kryſtu / iednak chce /
aby mu³ ſummy było gadoweni zapłaco-
ne pie⁸ miadzmi / zaś B ma Towar /
Ktorego Cetnar Łoſtnie 20. złotych / a ten
pozwala na 5 $\frac{1}{5}$ Mieſiacá kryſtu. Teraz
pytam / iak dro² go on ſwoy Towar / to ieſt
Cetnar / w ſtychu położyć ma / żeby go A.
nie przeſądził. Facit po 33 $\frac{1}{5}$ złotych / ma
B. ſwego Towaru Cet: w ſty³ chu położyć.
5 Item

5 Item, Dwáy štychnia A. ma Imbier / Pá-
 ždy sunt tošnie go po 10. potroynych / Kład-
 dzie go w štychu / po 14. potroynych / B. ma
 Gwozdžiti / Každy sunt tošnie go / po 18
 potroynych / w štychu kładzie po 24. po-
 troynych / dájac do času ná 3 $\frac{3}{4}$ Miesiecy
 frystu. Pytam / iáť predko ⁴ A. od B.
 gwozdžiti máia bydž przešłane. Facit wó-
 4 $\frac{1}{2}$ Miesiacá.

Pot:	Pot: w št:	Pot:
10 ———	14 ———	18 ———
	28	20. iest 2. rázy 10.
	$\div 2 \frac{4}{5}$	$\div 2.$ iest $\frac{1}{10}$
	—————	
	25 $\frac{1}{5}$	
	18 $\frac{5}{5}$	
	—————	
	7 $\frac{1}{5}$ potroynych.	

Pot:	Mies:	Pot:
24 ———	3 $\frac{3}{4}$ ———	7 $\frac{1}{1}$ ———
18	—————	—————
6	22 $\frac{1}{2}$	36. iest 6. rázy 6.
—————	—————	
5		
	Facit 4 $\frac{1}{1}$ Miesiecy.	

R O Z D Z I A Ł XIII.

Ráchunek Srebrá y Złotá.

Item, kupił ieden Srebrna Czare/ Ktora
wazyła grzywien 3. lot 1. 2. quintel/ 1 $\frac{1}{2}$
pfeńk/ płacać każda grzywne/ po 7 $\frac{1}{2}$
złotych Ryńskich/ chce wiedzieć/ coby⁴ za
niemu dać przychodziło. Facit 22. złotych
Ryńskich/ 9. potroynych/ 5 $\frac{41}{100}$ pfenikow/ a
tych 4. w Graicar/ albo w ¹²⁸ nasz Groß
wchodzi.

Grzy:	Šl: R.	Grzy:	lot:	qu:	pfe:
1	7 $\frac{1}{4}$	3	1	2	2 $\frac{1}{2}$
<hr/> 21: 15		<hr/> 1 iest $\frac{1}{16}$			
9 : 0 : $\frac{4}{3}$		<hr/> 2 iest $\frac{1}{2}$			
4 : 6 : 1 : $\frac{2}{1}$		<hr/> 1 iest $\frac{1}{8}$			
— : 6 : 3 : 0 : $\frac{8}{3}$		<hr/> $\frac{1}{2}$ iest $\frac{1}{2}$			
— : 3 : 1 : 1 : $\frac{2}{1}$		<hr/> $\frac{1}{1}$			

Facit 22 gr: 9 p: 5 p: 1: 0: 41

$\frac{2}{2}$
 $\frac{2}{2}$
 $\frac{3}{3}$
 $\frac{20}{20}$
 $\frac{2}{2}$
 $\frac{47}{47}$

128 pfe:

- 2 Item, iedną grzywná Srebrá/ trzyma w
sobie sáin 14. lotow 2. qu: 1¹ pfen: wiele
trzymáia y máia w sobie 61. ² grzywien/
15. lotow/ 1. quint: Facit 56. grzywien/
8. lotow/ o quint: 2 ⁷/₁₂₈ pfenit:

lotow qu: pfe: Grz: lot: pfen:

14 : 2 : 1¹/₂ — 61 / 15 : 1

8	30 / 15 / 2 / 2
4	15 / 7 / 3 / 1
2	7 / 11 / 3 / 2 / ² / ₁
2	1 / 14 / 3 / 3 / 1 ⁴ / ₃
1	— / 3 / 3 / 1 / 13 ⁸ / ₅
¹ / ₂	1 / 3 / 2 / 13 6 ² / ₁

Fac: 56 g: sk: o q: 2 p: o o 3 1
2
7
128

- 3 Item, kupił ieden 24. grzywien/ 3. loty/ 2
quintle/ z puszczonego Srebrá/ kóštorowa
go grzywná sáin/ złotych Ryńskich 10.
2¹ — Ortá/ każdy złoty po 66. ráchuiac
² Graicárow/ co wezyni po 60. Graicá
row/ zá wšytko summy 210. złotych Ry
ńskich/ 14. potroynych/ 7 ⁵⁷/₁₀₂₄ pfenitow/
raz sie pyta/ wiele każda ¹⁰²⁴ grzywná sáin
w sobie

w sobie miała. Facit 13. łotow/ 2. quintle.

4 Item, Kupił ieden sztuczkę złotą/ która ważyła 10. grzywien/ 9. łotow/ 2. quintle/ 1. psenik/ trzymała probe strychowa/ 22. kárátow/ 2. Grány/ y 1. gren/ kosztował łot przedniego złotą/ 5. złotych Ryńsk: 13. potroynych/ 9. psenikow/ po 66. Cráic: Facit po 60. Cráic: 999. zło: Ryń: 13. potr:

5 Item, Kupił ieden 72¹ Cernar: Miedzi/ Każdy Cernar miał w² sobie 2. grzywnie/ 13 łotow/ y 2. quí: Srebrá: A zaś każda grzywná Srebrá tego/ miała w sobie 3² quint: Złotá. Grzywná Srebrá/ kosztowała 8² zło: Ryńsk: a ieden łot Złotá/ 5. złotych Ryńsk: y potr: 12. Zaś Cernar Dłowu/ 5¹ zło: Ryń: Każdy złoty/ po 65. Cráic: rachuiac/ pytam wiele przyjdzie są wszystkie/ po 60. Cráicár: Facit 3435. złotych Ryńskich/ 10. potroynych/ 3 $\frac{11617}{32768}$

R O Z D Z I A Ł XIV.

Regula Allegationis.

1 Item, ieden Myńcarz/ ma troiákie Srebro/ trzyma A. 1. Grzywne/ 8. łotow fain/ B 1. Grzywne/ 9. łotow/ C. 1. Grzywne/ 10. łotow/ z tego Srebrá/ chce pewna wystawić robote/ a żeby 30. grzywien ważyła/ a każda

- 3da grzywna/ ma s. lotow/ 2. quin: srebra/ byds warta/ pytam/ wiele tedy każdego wziąć/ y dobrać ma. Facit A. 200. grzywien/ B 50. grzywien/ á C 50. grzywien
- 2 Item, ma ieden drogiatney proby Srebro pierwsze wazy 1 1 $\frac{1}{2}$ grzywien/ każda grzywna/ trzyma w s^o 2 bie fain/ II. lotow/ 3 quintle/ drugiego zaś/ iedną grzywna/ trzyma w sobie s. lotow/ I. quin: fain/ wiele tedy Srebra podlejšego/ do tego Srebra to iest/ II $\frac{1}{2}$ grzywien/ przysadzić ma: żeby nie wie² cey/ tylko 9 $\frac{1}{2}$ lota fainu/ grzywna w sobie miała. ² Facit 20 $\frac{1}{10}$ grzywien.
- 3 Item, ieden ma złotych 50. za ktore radbi 50. funtow korzenia Kupit/ to iest Szafrań/ á tego funt płać złotych 10. Ryńskich Cynamonu funt/ po złotych 5. Imbierni Cynamonckiego/ funt po $\frac{1}{2}$ złotego/ teraz pytam wiele funtow ka² żdego otrzyma korzenia. Facit Szafrań/ 2 $\frac{6}{7}$ funta/ Cynamonu/ 2 $\frac{6}{7}$ funta/ á Imbierni/ 74 $\frac{2}{7}$ funta.
- 4 Item, Gdy Myńcarz ma 24. Grzywien Srebra/ á tego Grzywna trzyma fain lotow/ chce/ żeby każda Grzywna/ 10. trzymała lotow/ wiele tedy fain Srebra/ przłożyć ma. Facit 12. Grzywien.

R O Z D Z I A Ł XV.

Regula Helcataim, álbo Positionum.

- 1 Item, Wspomináia Historye/ że ná Trojáńs-
kiej Wojnie/ tóra przez lat dżiesięć trwás-
iac/ względem porwaney Heleny/ 1566000
ludzi zginęło/ iednat Grátow/ 194000.
wiecey. Pytam/ wiele tedy Tyśięcy/ z ká-
żdey strony z osobná wiegio zginać. Facit
Grátow/ 880000. A Trojáńczyków/
686000. ludzi.
- 2 Item, Białagłowá iedná kupiła sztukę Pło-
tná/ za 1. Craicar/ y 62. złotych Ryńskich/
przydżie toteć po ták wielu Craicarow/
iák wiele sztuká w sobie toćci ma/ pytam/
wiele tedy toćci sztuká w sobie będzie trzyna-
malá. Facit 61. toćci trzymać będzie sztuká.

3. Item.

Człop ieden ma Sad pewny/ w którym sobie kładzie
że ma pod 12. Drzewá w swem Sadzie.
Táblek/ w káżdym 12. Gálęzi ráchuje
Drzewie: A ná káżdey Gálęzi ták wiele znáyduje
Ják 99. táblek/ á tych w fortec wchodzi
864. zgáday co przychodzi.
Káždy fortec przedáie/ po grzywnie kóstaku/
Co zá náytko wezmą Chłopie nieborák.

112

12 Gąlezi multiplikny.

224

112

1344

99 gąlaś każda ma Jableś

12096

12096

133056

864.
dindui

154. Korcy.

 $1\frac{1}{8}$ grzywny przez Korzec

154

 $19\frac{1}{4}$ Facit 173 $\frac{1}{4}$ Grzywien.

4. Item.

Z Krysta Wołow/ iak wielkich/ iak małych/ raz misao
 Każde trzy po 63 Talerow przedano.

Ża gotowe od Keti / Kupcowi pewnemu/

Ten myśli coby było / ku zarobku swemu.

Przedzie przedko znemu / lednego chudego/

Przydając mu 2. Wołow/ gauruśu tustego.

Ża też własnie pieniądze / co gdy więc rachuje/

Jż 787 $\frac{1}{2}$ Talerow zarobil znayonie.

Ważo iak $\frac{1}{2}$ two/ y przedko to każdy rachuje/

Ato tylko w tej klauce/ bydz sie biegłym czuje.

Woly.

Woly.	Taler:	Wol:
$\frac{3}{1}$	$\frac{63}{6300}$	$\frac{300}{100}$
	Fac: 6300.	Taler:

Wot	Tal:	Wolow
$\frac{1}{1}$	$\frac{31\frac{1}{2}}{2}$	$\frac{150}{31\frac{1}{2}}$
		$\frac{150}{4505}$
		$\frac{7}{4725 \text{ Tal:}}$

Woty	Tal:	Wol:
$\frac{2}{1}$	$\frac{31\frac{1}{2}}{2}$	$\frac{150}{4725}$
	2) 4725	$\frac{2362\frac{1}{2}}{4725^2}$

Fac: Tal: 7087¹ wziął za nie.
6300² kosztowały.

Facit 7087¹ Tal: zarobik

5. Item.

W Atrona jedná zacna / v Mezá godnego/
Třystá grzywien Pieniedzy dla zarobku swego
Wyprošila / kupuje Lnu dostátkiem zá to
Dále pržáć / obiecujúc zapláćć bogáto.
Třzy štuky otrzymuje z přezdíwá swotego
Płotná / roboty debrey / gáuntů cieniěiego.
Každá štuká o 79³ loěciách bylá /
Každy loěć po $\frac{4}{3}$ 1² grzywne / zá pieniędze zbylá.
R4 77u

Wu teraz jest moje pytanie/

Co ja zarobek wzięła ja nie. Fac: 98³ grzyw:

6. Item, Janek ieden obległ Nieprzyjaciela
Commendant Janek tego/ chce zastrz-
mac iak naydluzey Fortece/ iako czuly
mady/ dal wysytek pomierzye promiant
ktory zrachowawszy/ znayduie/ ze gdy sun
Chleba/ na kazdy dzien/ na iednego wyda
Soldata/ ze 9. Miesiecy/ y 24. dni sie trzymac
moze. Po wysciu 6. Miesiecy/ y 5
dnia/ przyszla mu Nowina y listy/ zeby
sie zapewne succursu spodziewal/ ktory
cale wybiera sie do niego/ tylko tego potrze-
ba/ aby iesze 35. dni mogl potrzymac For-
tece. Teraz pytam/ iak wiele na dzien ka-
zdemu Soldnierowi/ Chleba bedzie viac po-
winien/ aby mogl do tego wystarczye czasu
Facit 4⁴ lotow/ musi kazdemu Soldatowi
mniey⁹ na dzien wdawac Chleba.
7. Item, Kawaler ieden przechodzic sie po
dnym wesolym Ogrodzie/ napadl kilko
Panien/ ktorym pokloniwszy sie/ pytal ja-
tem/ ieze liby ich w kupie czwarta czesc
byla/ poniewaz drugich przed trzewina za-
prytych/ doyrzec nie moze/ na to mu iedna
z nich odpowiedziala/ ze nas niema sz czwa-
tey czesci sta; iednak gdyby nas bylo
iesze 2. razy tylo/ co nas jest/ y 1¹ tylo/ y 1¹
tylo/ y iesze 2. do tego/ tedy² by nas
prawie

práwie spełná bylo 25. dokládając te
słowa:

Człoty & zгадаy Młóści Pánie/
Wapieknieyskac sie dostante:
Tráfil/ y zgadl ze ich bylo
Siesć wšytkich/ wiec sie spełnilo/
To co bylo obiecáno/
Gdy mu słowa dotrzymano. Fac: 6. Pánien.

Pánna

I

2

2

2

2

2

✠ 2

p.

3 $\frac{5}{6}$ ✠ 2 ——— 25 ——— I

23. ✠ 2 ——— 25 ——— 6

÷ 2

÷ 2

23) 23 ——— 23 ——— Fa: 6 Pán:

I

I

S Item, 12. Osób/ Żonátých/ Młodżianow/
Pań/ y Pánien/ pod czas Látá/ chcąc sobie
wezynić rekreacya/ wymyślili náiać Báte/
dla przeiażdżki Woda/ ktora ich 5. Talez
row kosztowała/ takie między sobą wšyscy
zgodnie wezynili postanowienie/ to ieść/ iż
každy z Żonátých/ po 16. potroynych/ z
Młodżianow/ po 12. z Pań/ po 8. a z Pá-
R 5 nien/

nien / Każda po 4. dać nuiała potroynych.
 Teraz iest moje pytanie / wiele tedy w
 Kompaniey tey / Każdego Stanu Ujób
 było. Facit.

Pot:	Osoby.	Talarow.
16 ———	1 Żonaty ———	5 ———
12 ———	1 Młodzian ———	12/0 ———
8 ———	1 Páni ———	Fac: 3. Żonaty
4 ———	1 Panna ———	Fac: 3. Młodzia:
40		Fac: 3. Páne.
		Fac: 3. Panny.

- 9 Item, Kupiec ieden nakupił Wołow w
 Wegrzech / a te dwiema z Czeladzi swoiey
 dał w moc / rozkazuiac ie pędzić do Ties-
 miec / Pierwszy Czeladnik / co mniej miał /
 podzielił swoje we 4. rowne Stáda / a zaś
 Drugi / we 3. Ktoremu Turcy iedno czata
 odebrali Stádo / a zaś pierwszemu zdechło
 tak wiele / iak iedno Stádo / w drodze iuż
 pod Prága / nadsiechał ich Pan / y postrzegł /
 że zárownie oba / tak ieden iak y drugi śrut
 mieli Wołow / a iż 150. Wołow nie dosta-
 wało. Wieleż tedy śrut Wołow na począt-
 ku był kupił / y wiele każdemu z czeladzi w
 moc dał / Facit 510. śrut kupił był Wo-
 łow. A z tych dał w moc pierwszemu 240.
 A drugiemu / 270. Wołow.

10. Item.

Raz dwoje zwierzą silnego /
 Było w rodzie podobnego /
 Wrostem się tylko różnili /
 Mocą sobie wystarczyli.
 Pierwszego z nich Mulem zwano /
 Drugiego zaś Oślą miano:
 Jakiś me młaciey było /
 Opisał wam trochę dzieło.
 Tych ciwzarem podzielono /
 Każdemu na grzbiecie włożono:
 Po ludzku Wina Włoskiego /
 Albo i też Francuskiego.
 Czuł się Mule / bydy obciążańszym /
 Rzekł do Ośły głosem mięszszym.
 Gdyby trzydzięści do mego
 Przydano kwart / Wina twego:
 To iż dwa razy tak wiele
 Niosłbym Wina / y rzekł śmiejąc.
 Ze mi swego wiece wzięli
 Trzydzięści kwart / bo zechcieli
 Zeby z sobą w zgodzie żyli /
 Na się nie krzywo patrzyli.
 To dopiero w równiey będy /
 Przez co Braterstwa nabędy.
 Ośleł na wszystko przypada /
 Nic Mulem nie odpada:
 Biorąc się Mula wielkiego /
 Zerwała na prośbę tego:
 A tak gdy się pogodzili /
 Tak Brat z Bratem z sobą żyli.
 Gaday wiele kwart własnego /
 Każdy z nich nioś / Wina tego.

Facit Ośleł / 150. a Mule / 210. kwart.

- II Item, przedai ieden Atlasu łotiec/ po 15. potroynych/ rozumieciac pro Cento 5. za robić/ wiec gdy dobrze rachnie/ aż znaydzie/ że ma 15. p Cento skody. Pytani/ iato tedy y po czemu miał łotiec przedać/ żeby był tego/ co sobie życzył/ dostąpił za robu. Facit po 55¹⁰ potroynych/ miał przedać łotiec.¹⁷
- 12 Item, Wilt/ Pies/ y Lis/ západli ná łaco trzech Baranow/ Wilt ziadi swego wico dney cwiérci godziny/ Pies w puigodzinyl/ á Lis w godzinie. Predto znnowu Wilt podybai drugiego/ ktorego zaczywszy zrzec/ w puł cwiérci godziny/ Pies y Lis przyśedşy do Wiltá/ ieli pomagać. Pytani/ iat predto wşytko troie owego pozarił Barana. Facit 11¹¹ Minutach.¹⁴
- 13 Item, ieden vbogi miał kiltá pelagow/ do ktorych sobie iejsze tylo wyprosił/ z tych kupi za s pelagow Chleba. Dnia drugiego/ dostalo sie mu iainużny/ tat wiele iato miał/ z tych wybał/ 16. pelagow/ zá 21¹² die 10/ Trzeciego dnia/ poşedł ná Wdpuş/ o tizymat tat wiele/ co tego Desia byia: 8 tym poşedina Wospode/ y przepu 24. pelagow/ az mu nie me zostało/ Pytani/ wieli tedy miał z poczattu/ Facit 11. pelagow.
- 14 Item, kupi u den strzyneczke z zymstich Barawic/ zá 27. 310: Dyni: troie záraz go

- wem i zapłacić / te przedać znówu / Każda
 pare po 16 ¹ potroynych / na 8. Miesiecy
 czasu / y za ² robił 15. p. Cento na Rok /
 Pytam / wiele par Kęćawic w tey strzy-
 necze było. Facit 36. par.
- 15 Item, ieden Lichwiarz / daie 5000. złotych /
 na lichwe po 20. p. Cento, chce aby iak
 długo zostawała / w tego co ia wziął / ażby
 tyła druga uczyniła summe / iak długoś też
 dy tamten tey summy / zażywać powinien /
 rachując Interesse / od Interesty / Fac: $9\frac{4}{9}$
 Miesiecy.
- 16 Item, łowczy ieden wsezwiał Żaiacá / y co
 Żaiac 7. to Hárta 5. rázy skończył / czynia 6.
 skotów Hártewych / 9. Żaiacych. Dognat
 go tedy we 750. skotách / y dostał Żaiacá.
 Teraz pytam / iak daleko Żaiac od Hárta
 był / nim sie porwał przed Hártem. Facit
 50. skotów.
- 17 Item, Trzey w Aufpirtku czynia Kompas-
 nia / dostawšy sobie Faktora w Lyonie.
 Po wyściu 12. Miesiecy / czyni y oddaie ra-
 chunek / pokazuiać zarobku 16. p. Cento. za
 swoje praca sobie biorac / y zatrzymiac 31.
 złotych / gdzie jeszcze z Resty każdemu z nich /
 po 67. złotych przyszło. Pytam / wiele tedy
 summy Kapitałney było. Fac: 1450. złot.
- 18 Item, Kupił ieden sztukę Plotná / za 32. złot.
 Ryń: 13. potr: 4. halerzy / przedał kotieć po
 złotych

złotych 2. Wyńst: utraci s⁴ halerzy na złoty
tym / Pytam / wiele łokci⁷ trzymać s⁷ stuk
czka / Facit 15¹ łokci.

19 Item, Ma ieden⁴ 4. Postawy Sukna / to
jest / Postaw Czarnego / Czerwonego / Zielo-
nego / y Bronatnego / ma w sobie postaw
Sukna czarnego / czerwonego / y zielonego /
tyle łokci / krom s. łokci / co brnatnego po-
staw / potym czerwonego / zielonego / y bro-
natnego pospolu / s. łokci trzyma w sobie
trzy razy / tak wiele / co postaw czarnego / y
gdyby s. łokci do zielonego / brnatnego / y
czerwonego sukna postawu przydano / toby
4. razy tylo trzymały w sobie łokci / co czer-
wonego postaw / następatek / tylko o s. łokci
grá / toby tak czarnego / brnatnego / y zielo-
nego / 5. razy tylo w sobie trzymał łokci po-
staw / co zielonego : wieleś tedy każdy po-
staw 3 osobną / będzie w sobie trzymał łokci.
Fac: postaw czarnego 40. łokci / czerw: 32.
zielonego 26² a brnatnego 53¹ łokci.

20 Item, iedną³ stuką wielką Obicia / o 240.
łokciach długi / a o 1¹ łokciu szeroka / to
plotnem podsywa⁴ no / y wysło na
podsewke 140. łokci / Pytam / iak szerokie
plotno bydz musiało na serz. Facit na 3¹
łokcie.

D O Z O I L A.

Nie szryp, nie gań, bo choć ganiś,
Hani by mie tym nie nábawiś.

Gdyż ci zwyczajnie sie śmieia,
Co sami mało umiera.

Bo szrypác, ganić, nicowác,
Jest to iákby pokázowác.

Coś umieć wiecey nád ludzi,
A z tych káždy drwi y ludzi.

Dawna prawdá, że iednemu,
Nie wygódzi, coż! káżdemu.

Záczym powiem ci ieden APOLOG,
y tym skończę.

Sechal Stárec ná Wsle/ y Syn záním mály
Siedl pieśo/ wnetze ludze/ o zápanistály
Stárecz morio/ co Dzięcia swoie rák mordujeś.

A ná rák słabe síly / nie nie respektujeś.
Wiec Wiec z Wsłá zśedne. á náń Syná wsádzi/
Lecz y to postáreniu przecia ludziom wádzi.

Mowia / to głupi Stárecz / co sie sam morduje:
A chłopcu nie potrzebnie / młodemu folgite.

To słysac / rzecze Wiec / wiec pieśo popdziemy/
A zaś widy fiedyżek wiek ludziom wygodniemy.

Porta sie zskupa / króta / á toż dwóy Blaznowie/
Gdy Wsłowi folgina / sámi są Wsłowie.

A wiec obá ná Wsłá / lud pátrz niebácznego
Stárecá z Synem trapiących / Wsłeská ciwego.

Wstálnia

Ojstánia rzecz / aż Stary / weźmie Ośa ná się /

X wziąwszy / meście / á w tym podkawszy się czásie
pánstwi / (wołáią ludzie) párrzędzi tych śalonych.

Co robią / á w tym Stárzec / widze ze ludzkiemu /
Trudno wygodzić zdaniu / á téż postáremu /

Życ przyidzie / nie nie dbając / ná głupie mniemánie

Gminy pospolitego / y ná ich szemránie.

F I N I S.

Sit Laus, Honor, & Gloria,

T R I N I S.

I N D E X.

*Exempla co trudniemyſe, wedlug Prákty-
ki joluowane.* pag: 65.

R O Z D Z I A Ł VI.

*Exempla, o Káchunkách, iednego
CASSIERA.* pag: 80:

X I Ę G A T R Z E C I A.

O Cámbiách, álbo Wexlách. pag: 87.

R O Z D Z I A Ł I.

Exempla Cambio Commune. pag: 88.

R O Z D Z I A Ł II.

Exempla Cambio Reale. pag: 93.

R O Z D Z I A Ł III.

*PARR, to ieſt porównanie Cámbiey,
álbo Wexlow.* pag: 97.

R O Z D Z I A Ł IV.

O Zarobku, y utracie. pag: 101.

R O Z D Z I A Ł V.

REGVLA Transporti. pag: 111.

R O Z D Z I A Ł VI.

REGVLA Detri Conuerſa. pag: 120.

R O Z D Z I A Ł VII.

REGVLA QVINQVE. pag: 123.

R O Z D Z I A Ł VIII.

REGVLA Quinq Conuerſa. pag: 125.

I N D E X.
R O Z D Z I A Ł IX.

O Interesie, albo Prouisley. pag: 128.

R O Z D Z I A Ł X.

REGVLA Consortij. pag: 134.

R O Z D Z I A Ł XI.

O Ráchkách Faktoryey. pag: 138.

R O Z D Z I A Ł XII.

O Ráchkách Szttychu. pag: 141.

R O Z D Z I A Ł XIII.

Ráchunek Srebrá y Zlotá. pag: 145.

R O Z D Z I A Ł XIV.

REGVLA Allegationis. pag: 147.

R O Z D Z I A Ł XV.

REGVLA Helcataim, albo Positio-
num. pag: 149.

R E S O L W O W A N I E,

Albo Podzielenie iednego Cálego ná Części,
táak Wagi, Monety, iáko y Miáry,

A Naprzód W A G I.

- 1 Cetnar/ ma 130. funtow/ albo kámieni 5.
- 2 Cetnary/ máia 260. funtow/ albo kámie: 10.
- 3 Cetnary/ máia 390. funtow/ albo kámie: 15.
- 4 Cetnará/ ma 65. funtow.

Cetnar

INDEX.

Xiąg, Rozdziałow, y Artykułow.

XIĘGA PIERWSZA.

R O Z D Z I A Ł I.

O całej Liczbie Elementach, albo Po-
czatkach.

pag: 1.

ARTYK: I. O Numeracyey, albo Liczbie. pag: 1.

ARTYK II. O Addicicy, albo Przyczynieniu. p. 4.

ARTYK: III. O Subtrakcicy, albo odciągnię-
niu, y zmniejszeniu iedney li-
czby od drugiej. pag: 8.

ARTYK: IV. O Multiplikacyey, albo Ro-
zmnożeniu Liczby. pag: 11.

ARTYK: V. O Diuizyey, albo Podzieleniu. pag: 17.

R O Z D Z I A Ł II.

De Numero Fractō, albo o Łamanej
Liczbie.

pag: 22.

ARTY: I. O Abbreniacyey, albo zmniejsze-
niu łamanej liczby. pag: 23.

ARTY: II. O Reducacyey, albo Przynwroce-
niu liczby łamanej, do te-
goż nazwiska. pag: 25.

J N D E X.

ARTY: III. O *Addiciei*, álbo skupieniu ie-
dneý z druga, tamáneý li-
czby. y *subtrákciei*, álbo od-
ciągnieniu. pag: 28.

ARTY: IV. O *Multiplikaciei*, y *Diuifiei*
liczby tamáneý. pag: 34

X I Ę G A D R V G A.

O *Regule Detri*. pag: 40.

R O Z D Z I A Ł I.

O *Proporcyey Exemplow*. pag: 50.

R O Z D Z I A Ł II.

Náslepuią Exempla, przykłádom niekto-
rych, ráchunku w kramách zwyczaj-
nego. pag: 53.

R O Z D Z I A Ł III.

O Różnych *Exemplach*, ktore sie w prze-
dáz y kupi, bárzo częślo, á práwie
codziennie do ráchowania podáią, y
tráfiáią. pag: 56.

R O Z D Z I A Ł IV.

Ráchunek ná tokcie. pag: 60.

R O Z D Z I A Ł V.

Ráchunek rozmaitych rzeczy, co tylko do
ráchowania przypáść mogą, codziennie
práwie sie przytráfiájących, ktorych
Exempla

RESOLWOWANIE.

- $\frac{2}{3}$ złotego ma 60. szel: 20. gr: $6\frac{2}{3}$ pot: $2\frac{1}{3}$ szostar:
 $\frac{2}{5}$ złotego ma 36. szel: 12. gro: 4. potr: 2. szostar:
 $\frac{3}{4}$ złote: ma $67\frac{1}{2}$ szel: $22\frac{1}{2}$ gr: $7\frac{1}{2}$ pot: $3\frac{3}{4}$ szost:
 1 Złoty Rynski/ ma złotych Polskich 2. albo gr: 60. naszych/ albo 20. potr: lub 10. szostaków.
 1 Ort Rynski/ ma gr: 15. albo 5. potroynych.
 1 Potroyny/ ma 12. halersow.
 1 Ducat Correnti, ma puzerzećią złot: Polskie°.
 1 Lira Wenecka/ ma 12. groszy Polskich.
 10 łotci Weneckich/ czynia 107. Polskich.
 18 Cwiertni/ iest łaszt zboża.
 3 Korce/ iest iedna Cwiertniá.
 1 Korzec/ ma 8. Miarek.
 20 Postawow/ iest Balla Sufná.
 32 łotci/ ma Postaw Sufná.
 40 Szut/ iest ieden Szorot Soboli.
 10 Ryż/ czynia Belle Papiern.
 1 Ryżá/ ma 20. Liber.
 1 Librá/ ma 25. Arkušy.
 1 Rok/ ma 365. dni/ albo 12. Miesiecy/ albo 52. Tydzien/ y 1. dzien.
 1 Tydzien/ ma 7. Dni.
 1 Dzien y Noc/ ma 24 godz: 1. godz: 60 minut.
 1 Minutá/ 60 secund. 1. Secundá/ 60 Tertias.
 1 Rok/ ma 3760. Godzin.

Nota Znakow, ktore sie kládty w Exemplách.

✱ znaczy plus, albo wiecey.

÷ znaczy minus, albo mniej.

Num.

Numerus Ecclesiasticus, septem exprimitur Literis.

	I.	V.	X.	L.	C.	D.	M.
	1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.
1.	I.	38.	XXXVIII.	75.	LXXV.		
2.	II.	39.	XXXIX.	76.	LXXVI.		
3.	III.	40.	XXXX.	77.	LXXVII.		
4.	IV.	41.	XXLI.	78.	LXXVIII.		
5.	V.	42.	XLII.	79.	LXXIX.		
6.	VI.	43.	XLIII.	80.	LXXX.		
7.	VII.	44.	XLIV.	81.	LXXXI.		
8.	VIII.	45.	XLV.	82.	LXXXII.		
9.	IX.	46.	XLVI.	83.	LXXXIII.		
10.	X.	47.	XLVII.	84.	LXXXIV.		
11.	XI.	48.	XLVIII.	85.	LXXXV.		
12.	XII.	49.	XLIX.	86.	LXXXVI.		
13.	XIII.	50.	L.	87.	LXXXVII.		
14.	XIV.	51.	LI.	88.	LXXXVIII.		
15.	XV.	52.	LII.	89.	LXXXIX.		
16.	XVI.	53.	LIII.	90.	XC.		
17.	XVII.	54.	LIV.	91.	XCI.		
18.	XVIII.	55.	LV.	92.	XCII.		
19.	XIX.	56.	LVI.	93.	XCIII.		
20.	XX.	57.	LVII.	94.	XCIV.		
21.	XXI.	58.	LVIII.	95.	XV.		
22.	XXII.	59.	LX.	96.	XCVI.		
23.	XXIII.	60.	LXI.	97.	XCVII.		
24.	XXIV.	61.	LXII.	98.	XCVIII.		
25.	XXV.	62.	LXIII.	99.	XCIX.		
26.	XXVI.	63.	LXIV.	100.	C.		
27.	XXVII.	64.	LXV.	101.	CI.		
28.	XXVIII.	65.	LXVI.	102.	CII.		
29.	XXIX.	66.	LXVII.	103.	CIII.		
30.	XXX.	67.	LXVIII.	104.	CIV.		
31.	XXXI.	68.	LXIX.	105.	CV.		
32.	XXXII.	69.	LXX.	106.	CVI.		
33.	XXXIII.	70.	LXXI.	107.	CVII.		
34.	XXXIV.	71.	LXXII.	108.	CVIII.		
35.	XXXV.	72.	LXXIII.	109.	CIX.		
36.	XXXVI.	73.	LXXIV.	110.	CX.		
37.	XXXVII.	74.	LXXV.				
200.	CC.		2000.	II M.	vel	MM.	
300.	CCC.		3000.	III M.	vel	MMM.	
400.	CCCC.		4000.	IV M.	vel	MMMM.	
500.	D.		5000.	V M.			
600.	DC.		6000.	VI M.			
700.	DCC.		7000.	VII M.			
800.	DCCC.		8000.	VIII M.			
900.	DCCCC.		9000.	IX M.			
1000.	M.		10000.	X M.			

RESOLWOWANIE.

$\frac{1}{3}$ Cetnará/ ma $43\frac{1}{3}$ funtow.

$\frac{1}{4}$ Cetnará/ ma $32\frac{1}{2}$ funtow.

$\frac{1}{5}$ Cetnará/ ma 26. funtow.

$\frac{1}{6}$ Cetnará/ ma $21\frac{1}{2}$ funtow.

$\frac{1}{7}$ Cetnará ma $18\frac{4}{7}$ funtow.

$\frac{1}{8}$ Cetnará ma $16\frac{1}{4}$ funtow.

$\frac{1}{9}$ Cetnará ma $13\frac{1}{3}$ funtow.

$\frac{1}{10}$ Cetnará ma 13 funtow.

1 Kámiień Lwowski/ ma 36 funtow.

1 Kámiień Krakowski/ ma 26 funtow.

$\frac{1}{2}$ Kámienia/ ma 13. funtow.

$\frac{1}{3}$ Kámienia/ ma $8\frac{2}{3}$ funtow.

$\frac{1}{4}$ Kámienia/ ma $6\frac{1}{2}$ funtow.

$\frac{1}{5}$ Kámienia ma $5\frac{1}{5}$ funtow.

$\frac{1}{6}$ Kámienia ma $4\frac{1}{3}$ funtow.

$\frac{1}{7}$ Kámienia ma $3\frac{1}{7}$ funtow.

$\frac{1}{8}$ Kámienia ma $3\frac{1}{8}$ funtow.

$\frac{1}{9}$ Kámienia/ ma $2\frac{1}{9}$ funtow.

$\frac{1}{10}$ Kámienia/ ma $2\frac{1}{10}$ funtow.

1 Sunt ma 32. lotow.

RESOLWOWANIE.

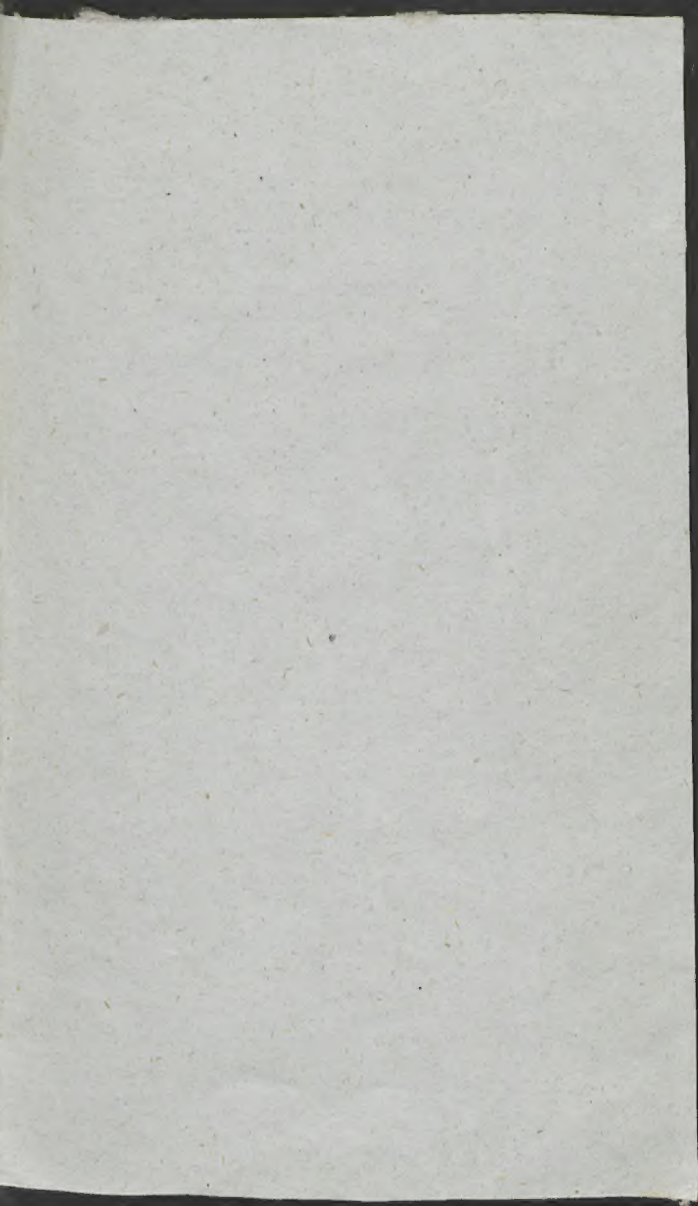
- 1 lot/ ma 4. Quinte.
- 1 Quinta ma 4. Pieniężni wagi.

Waga Srebrá y Złotá.

- 1 Sunt ma 2. Grzywnie/ albo 32. lotow.
- 1 Grzywná ma 16. lotow.
- 1 Grzywná ma 64. quintel.
- 1 Grzywná ma 24. Karátow.
- 1 Karát ma 4. Graná.
- 1 Gran ma 3. Greny.
- 1 Grzywná ma 96. Gran.
- 1 Grzywná ma 288. Gren.
- 1 Karát ma 12. Gren.
- 1 Karát ma $\frac{2}{1}$ lotow.
- 1 Uncya ma 2. loty.
- 1 lot ma 6. Gran.
- 1 lot ma 18. Gren.

Podzielenie Monety cáley, ná części.

- 1 Złoty/ ma 90. szel: 30. gr: 10. pot: 5. szost:
- 2 Złote/ ma 180. szel: 60. gr: 20. pot: 10. szost:
- $\frac{1}{2}$ złotego ma 45. szel: 15. gr: 5. pot: $2\frac{1}{2}$ szost:
- $\frac{1}{3}$ złotego ma 30. szel: 10. gr: $3\frac{1}{2}$ pot: $1\frac{2}{3}$ szost:
- $\frac{1}{4}$ złotego ma $22\frac{1}{2}$ szel: $7\frac{1}{2}$ gr: $2\frac{1}{2}$ pot: $1\frac{1}{4}$ szost:
- $\frac{1}{5}$ złotego ma 18. szel: 6. gr: 2. potr: 1. szost:
- $\frac{1}{6}$ złotego ma 15. szel: 5. gr: $1\frac{2}{3}$ potr: $\frac{5}{6}$ szost:

624

